

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Δίκαιο, Τεχνολογία και Οικονομία

Διπλωματική Εργασία

**Η χρηματοδότηση των
επιχειρήσεων μέσω των
συμβάσεων leasing και factoring
και η φορολογική αντιμετώπιση
αυτών**

Αθανάσιος Ανδρούτσος

A.M. 7114M002

Επιβλέπων Καθηγητής: Ε. Βόγκλης

Αθήνα, 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>A. Εισαγωγή</u>σελ. 6	σελ. 6
<u>B. Ενοχικό Δίκαιο, Συμβατική ελευθερία και κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα</u>σελ.7	σελ. 7
<u>Γ.Νέες μορφές συμβάσεων</u>σελ. 9	σελ. 9
<u>Δ.Leasing</u>σελ. 11	σελ. 11
I.Ο θεσμός και η εξέλιξή του μέσα από μια ιστορική αναδρομή. Έννοια και νομικό ένδυμασελ. 11	σελ. 11
II.Χρησιμότητα, οικονομική σημασία και πλεονεκτήματασελ. 14	σελ. 14
1.Πλεονεκτήματα για τον λήπτη.....σελ.15	σελ. 15
2. Πλεονεκτήματα για την εταιρεία leasing.....σελ. 16	σελ. 16
3. Σύγκριση με εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης.....σελ. 16	σελ. 16
III.Αναλυτικά περί της σύμβασης leasing: Συμβαλλόμενοι, αντικείμενο, μορφές και είδησελ.17	σελ. 17
1.Συμβαλλόμενοι.....σελ. 17	σελ. 17
α.Εκμισθωτής.....σελ. 17	σελ. 17
i. Ειδικότερα για τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης.....σελ. 19	σελ. 19
β.Μισθωτής.....σελ. 21	σελ. 21
2.Αντικείμενο.....σελ. 22	σελ. 22
α.Κινητό.....σελ. 22	σελ. 22
β.Ακίνητο.....σελ. 22	σελ. 22
3. Μορφές.....σελ. 23	σελ. 23
α.Απλή χρηματοδοτική μίσθωση (financial leasing).....σελ. 23	σελ. 23
β.Μεικτή χρηματοδοτική μίσθωση (operating leasing).....σελ. 23	σελ. 23
γ.Αντίστροφη χρηματοδοτική μίσθωση (sale and lease back).....σελ. 24	σελ. 24
δ.Χρηματοδοτική υπομίσθωση.....σελ. 24	σελ. 24
ε.Αντίστροφη χρηματοδοτική υπομίσθωση.....σελ. 24	σελ. 24
στ.Συμμετοχική χρηματοδοτική μίσθωση (leveraged leasing).....σελ. 24	σελ. 24
4. Είδη.....σελ. 25	σελ. 25

IV. Σύγκριση με άλλα είδη χρηματοδοτήσεων και συμβάσεων – Διαφορές με παρεμφερείς θεσμούς.....	σελ. 26
1. Leasing και κοινή μίσθωση.....	σελ. 26
2. Leasing και πώληση με παρακράτηση της κυριότητας (ΑΚ 532).....	σελ. 27
3. Leasing και επικαρπία.....	σελ. 27
4. Leasing και πλασματικό ενέχυρο.....	σελ. 28
5. Leasing και καταπιστευτική μεταβίβαση πράγματος για εξασφάλιση απαίτησης.....	σελ. 28
6. Leasing και πίστωση τιμήματος (ΑΚ 532).....	σελ. 28
V. Ζητήματα φορολογικού δικαίου στη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης.....	σελ. 29
1. Σκοπός της ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης της σύμβασης leasing.....	σελ. 29
2. Φορολογικές ρυθμίσεις του ν. 1665/1986.....	σελ. 29
3. Leasing και φορολογία εισοδήματος βάσει του ν. 4172/2013 (Νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος).....	σελ. 31
α. Ρυθμίσεις του προϊσχύοντος Κ.Φ.Ε. (ν. 2238/1994).....	σελ. 31
β. Ρυθμίσεις του ισχύοντος Κ.Φ.Ε. (ν. 4172/2013).....	σελ. 31
γ. Leasing και Φ.Π.Α. (ν. 2859/2000, Κώδικας Φ.Π.Α.).....	σελ. 32
δ. Leasing και φορολογία ακινήτων βάσει του ν. 4223/2013.....	σελ. 32
ε. Ειδικότερα για τον εκμισθωτή.....	σελ. 32
στ. Ειδικότερα για τον μισθωτή.....	σελ. 32
ζ. Υπεράκτιες εταιρείες.....	σελ. 33
η. Φορολογικός σχεδιασμός επιχειρήσεων με διεθνή δραστηριότητα.....	σελ. 33
θ. Λογιστικό καθεστώς.....	σελ. 34
ι. Λογιστική αντιμετώπιση των μισθωμάτων βάσει του ν. 1665/1986.....	σελ. 35
ii. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις στις οικονομικές καταστάσεις των μισθωτών βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.).....	σελ. 35
VI. Νομολογία.....	σελ. 37
<u>E. Factoring</u>.....	σελ. 38
I. Ιστορική αναδρομή και έννοια.....	σελ. 38
II. Σκοποί και οικονομική σημασία.....	σελ. 41
1. Χρηματοδότηση.....	σελ. 41
α. Σύγκριση της χρηματοδότησης μέσω factoring με την χρηματοδότηση μέσω leasing.....	σελ. 42

β.Σύγκριση της χρηματοδότησης μέσω factoring με τον τραπεζικό δανεισμό.....σελ.	43
2.Διαχείριση.....σελ.	44
3.Εξασφάλιση.....σελ.	44
4.Marketing.....σελ.	45
III.Ειδικότερα περί της σύμβασης factoring: Αντικείμενο, συμβαλλόμενοι και μορφές.....σελ.	45
1.Αντικείμενο.....σελ.	45
2.Συμβαλλόμενοι.....σελ.	46
α.Τράπεζες και ειδικές εταιρείες ως πράκτορες.....σελ.	46
i.Ειδικότερα περί των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.....σελ.	47
β.Επιχείρηση ή επιτηδευματίας ως προμηθευτής.....σελ.	49
3.Μορφές.....σελ.	50
α.Γνήσιο factoring.....σελ.	50
β.Μη γνήσιο ή νόθο factoring.....σελ.	50
γ.Αφανές factoring.....σελ.	51
δ.Εμφανές factoring.....σελ.	51
ε.factoring με προεξόφληση-χρηματοδότηση (advanced ή bulk factoring).....σελ.	52
στ. factoring χωρίς προεξόφληση-χρηματοδότηση (maturity factoring).....σελ.	52
ζ. Εσωτερικό (domestic) ή εγχώριο factoring.....σελ.	53
η.Διεθνές (international) ή εξαγωγικό factoringσελ.	53
θ. Back to back factoring.....σελ.	54
ι. Συμμετοχικό factoring.....σελ.	54
IV.Νομική φύσησελ.	54
1.Προσύμφωνο.....σελ.	55
2.Σύμβαση Πλαίσιο με δικαίωμα προαιρέσεως του ενός μέρους.....σελ.	56
3. Σύμβαση εκτελεστέα σε τμηματικές παροχές.....σελ.	56
4.Διαρκής ενοχή.....σελ.	57
5.Σύμβαση προσχωρήσεως.....σελ.	57
6.Νομική φύση της αιτίας εκχώρησης.....σελ.	59
7.Στοιχεία άλλων συμβάσεων στη σύμβαση factoring.....σελ.	60
α.Factoring και σύμβαση ανοίγματος πίστωσης.....σελ.	60
β.Factoring και σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού.....σελ.	61

V.Φορολογικά ζητήματασελ. 61	σελ. 61
1.Τα φορολογικά πλεονεκτήματα του πράκτορα.....σελ. 62	σελ. 62
α.Υπαγωγή στις διατάξεις του ν. 1642/1986 για το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας-άρθρο 6 παρ. 1 ν. 1905/1990.....σελ. 62	σελ. 62
β.Ειδικό φορολογικό αποθεματικό.....σελ. 63	σελ. 63
γ.Άλλες φορολογικές απαλλαγές (άρθρο 6 παρ. 4 ν. 1905/1990).....σελ. 64	σελ. 64
δ. Το νέο πλεονέκτημα του άρθρου 49 ν.4172/2013 για την υποκεφαλαιοδότηση.....σελ. 64	σελ. 64
ε.Συμφωνίες αποφυγής της διπλής φορολόγησης.....σελ. 64	σελ. 64
2.Τα φορολογικά πλεονεκτήματα του προμηθευτή.....σελ. 65	σελ. 65
VI.Στατιστικά στοιχείασελ. 66	σελ. 66
1.Η ελληνική αγορά factoring.....σελ. 66	σελ. 66
2.Πορεία χρηματοδότησης μέσω factoring σε Ευρώ από τις εταιρείες factoring (μέλη της ένωσης ICF).....σελ. 66	σελ. 66
<u>ΣΤ.Συμπεράσματα</u>σελ. 67	σελ. 67
<u>Z.Πηγές</u>σελ. 70	σελ. 70
I.Βιβλιογραφίασελ. 70	σελ. 70
II.Αρθρογραφίασελ. 71	σελ. 71
III.Γνωμοδοτήσεις-Εκθέσειςσελ. 72	σελ. 72
IV.Διαδικτυακές πηγέςσελ. 72	σελ. 72

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία θα επιχειρηθεί μια επισκόπηση των θεσμών του leasing και του factoring, με εστίαση στον τρόπο που χρησιμοποιούνται ως μέσα χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και στην φορολογική φύση της αντιμετώπισής τους.

Για να αποκρυσταλλωθεί το νομικό και οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύχθηκαν οι θεσμοί αυτοί, θα γίνει αρχικά μια αναφορά στον τρόπο που το ενοχικό δίκαιο ανταποκρίνεται στις επιταγές της σύγχρονης κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας, με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων μορφών συμβάσεων, υπό το φως της αρχής της συμβατικής ελευθερίας. Στη συνέχεια κάθε χρηματοδοτική σύμβαση, το leasing πρώτα και το factoring εν συνεχεία, θα αναλυθούν ξεχωριστά.

Σκόπιμες κρίθηκαν οι αναφορές στην πορεία των θεσμών από τη γέννηση μέχρι την ωρίμανσή τους. Παράλληλα, θα λάβει χώρα μια περιεκτική αναφορά στις βασικές μορφές με τις οποίες συναντάμε τις συμβάσεις αυτές, στη νομική μορφή που τις χαρακτηρίζει, στο αντικείμενο που ρυθμίζουν και στους συμβαλλομένους που εμπλέκουν. Φυσικά, παραπομπές στη θεωρία, τη νομολογία και τη νομοθεσία είναι παρούσες σε όλο το περιεχόμενο της εργασίας.

Παρεπιπτόντως, θα μελετήσουμε το leasing και το factoring σε μία εξ αντιδιαστολής θέαση με άλλους παρεμφερείς συμβατικούς θεσμούς και με άλλα είδη χρηματοδότησης. Με αυτόν τον τρόπο, θα έρθουν στην επιφάνεια εναργώς τα πλεονεκτήματα των θεσμών αυτών, η χρησιμότητά τους, και η σημασία τους για το οικονομικό γίγνεσθαι, σημεία που γίνονται αντικείμενα κομβικής ανάλυσης στην εκπονηθείσα εργασία.

Δεν λείπουν, επίσης, και μνείες σε σύγχρονα στατιστικά δεδομένα που καταδεικνύουν παραστατικά και με αριθμούς, πώς οι συμβάσεις αυτές και οι εμπλεκόμενες με αυτές εταιρείες αναπτύσσουν δράση στην αγορά.

Ιδιαίτερη νύξη επιφυλάσσεται, τέλος, στη φορολογική αντιμετώπιση του leasing και του factoring, με βάση τις πρόσφατες τροποποιήσεις και τις πλέον ισχύουσες ρυθμίσεις. Αναμφίλεκτα, θα έρθουν στην επιφάνεια τα σημαντικά φορολογικά πλεονεκτήματα των μηχανισμών αυτών και οι ειδικές προβλέψεις που διαφοροποιούνται σημαντικά από τα κοινώς ισχύοντα. Σύντομες αναφορές στη λογιστική απεικόνιση που αρμόζει στις συμβάσεις αυτές κρίθηκαν επίσης άξιες μνείας.

B. ΕΝΟΧΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Οι κανόνες του ενοχικού δικαίου ή δικαίου των ενοχικών σχέσεων έχουν προορισμό να ρυθμίσουν την έννομη σχέση μεταξύ δύο προσώπων, δανειστή και πιστωτή, όπου ο πρώτος έχει υποχρέωση προς παροχή απέναντι στον τελευταίο¹. Οι πλέον συνηθέστερες ενοχικές σχέσεις και αυτές που εν προκειμένω θα μας απασχολήσουν είναι οι συμβάσεις², μέσω των οποίων αναπτύσσεται η οικονομική δραστηριότητα των φυσικών και νομικών προσώπων. Το ενοχικό δίκαιο αναφέρεται λοιπόν στις σχέσεις που αναπτύσσονται στα πλαίσια ενός οικονομικού συστήματος, μιας ελεύθερης αγοράς, της οποίας τις ανάγκες καλείται να εκπληρώσει προσαρμοζόμενο σε αυτές. Ως εκ τούτου, αναντίρρητα συνδέεται με τον οικονομικό φιλελευθερισμό, όπου η ιδιωτική πρωτοβουλία και ο ελεύθερος ανταγωνισμός διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο.³ Μάλιστα αναπτύχθηκαν επιστημονικές θεωρίες ώστε να καταστεί κατανοητή η αλληλεπίδραση μεταξύ του δικαίου και της οικονομίας, με σημαντικότερη την "Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου", αμερικανικής προέλευσης θεωρία ορμώμενη από τη Νομική Σχολή του Σικάγο.

Στα πλαίσια αυτά, εξέχουσας σημασίας είναι η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων, ως εκδήλωση της αρχής της ιδιωτικής αυτονομίας, η οποία αποτελεί θεμελιώδη αρχή του ενοχικού δικαίου, και εξυπηρετεί την προσαρμοστικότητά του στις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες που χρήζουν ρύθμισης και προστασίας. Η αρχή της ιδιωτικής αυτονομίας αφορμάται από την αυτοδιάθεση του προσώπου⁴ και εκδηλώνεται μέσω της ελευθερίας των συμβάσεων (ΑΚ 361)⁵. Η ελευθερία των συμβάσεων αναλύεται στο ότι τα πρόσωπα είναι ελεύθερα καταρχάς να αποφασίσουν αν θέλουν ή όχι να συνάψουν μια σύμβαση, είναι εξίσου ελεύθερα να επιλέξουν τον αντισυμβαλλόμενο τους, όπως και να ορίσουν το περιεχόμενο της σύμβασης που επέλεξαν. Λογική απόρροια είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι κανόνες του ενοχικού δικαίου είναι κανόνες ενδοτικού δικαίου, δεν υπερισχύουν της ιδιωτικής βούλησης, και καλούνται μόνο να την αναπληρώσουν ή λειτουργούν συμπληρωματικά σε μία ήδη

¹ έννοια ενοχής, ΑΚ 281 εδ. 1

² π.χ. πώληση, μίσθωση, δάνειο, σύμβαση εργασίας, εταιρεία και γενικά οι συμφωνίες ακόμα και χωρίς τυποποιημένο σε διατάξεις νόμου περιεχόμενο.

³ Μιχ. Π. Σταθόπουλου, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, 2004, σελ. 5

⁴ άρθρο 5 παρ. 1 και άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος

⁵ Μιχ. Π. Σταθόπουλου, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, 2004, σελ.14-15

αυτόνομη ρύθμιση⁶. Η συμβατική ελευθερία, επομένως, έρχεται να λειτουργήσει σαν ένας εξισορροπητικός παράγοντας μεταξύ του θετικού δικαίου και των δυναμικών οικονομικών εξελίξεων.

Η διαρκής και ακατάπαυστη εξέλιξη των κοινωνικών και οικονομικών δεδομένων και άρα των ισοδύναμων ποιοτικά αυτών σχέσεων, συμπαρασύρει και το ενοχικό δίκαιο σε μια διαρκή εξελικτική ζύμωση, προσδίδοντάς του έναν δυναμικό χαρακτήρα. Ταυτόχρονα, παλιές ρυθμίσεις τυγχάνουν επανελέγχου, νέες ρυθμίσεις θεσπίζονται, συμπληρωματικές ρυθμίσεις προστίθενται, αλλά κυρίως εισάγονται νέες τάσεις ευρωπαϊκές και διεθνείς, οι οποίες πρέπει να εναρμονιστούν και να ενσωματωθούν στην εγχώρια έννομη τάξη⁷. Οι νέες συναλλακτικές πρακτικές απαιτούν και νέες μορφές συμβάσεων που να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες και πολυδαίδαλες συνθήκες του οικονομικού βίου και κυρίως του κόσμου των επιχειρήσεων. Η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας, οι ανάγκες νέων τρόπων χρηματοδότησης, η νέοι τρόποι εκμετάλλευσης υλικών και άυλων αγαθών και οι διεθνείς εμπορικές συναλλαγές έχουν προκαλέσει την δημιουργία νέων μορφών συμβάσεων, οι οποίες σύγχρονα μορφώματα γαρ, δεν προβλέπονται ρητά στον ΑΚ, ούτε βέβαια θα μπορούσαν να είχαν προβλεφθεί από τον ιστορικό νομοθέτη του.⁸ Μάλιστα, ο αριθμός των συμβατικών τύπων που είναι τυποποιημένοι στον ΑΚ και τον Εμπορικό Νόμο είναι πεπερασμένος, ώστε να μην ανταποκρίνεται στις αναφυόμενες και αυξανόμενες ανάγκες της συμβατικής πραγματικότητας.⁹ Πιθανή είναι και η περίπτωση η εμπειρικά προσανατολισμένη αρμόζουσα ρύθμιση να έχει τη μορφή παραλλαγής μιας τυποποιημένης σύμβασης, ωστόσο αυτό δεν αναιρεί την ιδιαιτερότητα του χαρακτήρα της και της διαφορετικότητας της αντιμετώπισής της από το δίκαιο. Στο σημείο αυτό, η συμβατική ελευθερία παρέχει τη δυνατότητα στους συμβαλλομένους να ενοποιήσουν στοιχεία από διάφορες τυποποιημένες συμβάσεις διαμορφώνοντας ένα νέο ολοκληρωμένο μόρφωμα ή να αναπροσαρμόσουν τις ήδη ισχύουσες ρυθμίσεις στις νέες πραγματολογικές απαιτήσεις.¹⁰ Αυτή η θέαση των πραγμάτων, ωστόσο, δεν είναι η μόνη δυνατή, καθώς έχουν υποστηριχθεί και διαφορετικές απόψεις, όπως ότι οι συμβάσεις αυτές " έχουν επιφανειακή νομική μορφή

⁶ Ωστόσο πάντοτε είναι αναπόδραστα παρόντες οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου (ΑΚ 3) που προστατεύουν τη δημόσια τάξη, υπερισχύουν κάθε ιδιωτικής βούλησης και στοχεύουν στο να προστατεύσουν συμφέροντα και ανάγκες υψίστης σημασίας, όπως τον ασθενέστερο συμβαλλόμενο ή τα χρηστά ήθη.

⁷ Μιχ. Π. Σταθόπουλου, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, 2004, σελ.19-20

⁸ Μιχ. Π. Σταθόπουλου, Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, 2004, σελ.21-22

⁹ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 1

¹⁰ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 3

και λειτουργούν βαθύτερα ως οικονομικές τραπεζικές πράξεις", με αποτέλεσμα να "καταστρέφεται η ομαλή και ηθική εξέλιξη της συναλλαγής και των εξ αυτής ενοχών".¹¹

Ωστόσο, επακόλουθο είναι να αναρωτηθεί κανείς αν αρκεί η συμβατική ελευθερία ώστε να ρυθμιστεί αποκλειστικά και με ασφάλεια και λειτουργικότητα η κάθε νέα προκύπτουσα συμβατική ρύθμιση. Ανεπιφύλακτα η δημιουργία ενός τυποποιημένου και σαφώς ορισμένου νομοθετικού πλαισίου κρίνεται επιτακτική, ώστε να διασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της ασφάλειας του δικαίου, ως γενικής και απαραβίαστης αρχής του δικαίου, καθώς και της ασφάλειας και διαφάνειας των συναλλαγών. Τιοιουτοτρόπως θα δίνεται στους συμβαλλομένους η δυνατότητα της ασφαλούς προσφυγής σε ένα πρότυπο, σε περίπτωση ερμηνευτικών δυσχερειών και ανώμαλης εξέλιξης της σύμβασης.¹² Επίσης με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατή η προστασία του ασθενέστερου συμβαλλομένου, καθώς θα έχει επίγνωση της έννομης σχέσης στην οποία θα εμπλακεί μέσω μιας τυπικά ρυθμισμένης ασφαλιστικής δικλείδας.¹³

Γ. ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Μέσα στον οικονομικό κλοιό που ως άνω περιγράφηκε και δεδομένων των δυνατοτήτων που μας παρέχει το δίκαιο, διαμορφώθηκαν νέα συμβατικά μορφώματα, για τα οποία διόλου τυχαίως, χρησιμοποιείται ο όρος " νέες συμβάσεις της σύγχρονης οικονομίας". Στην κατηγορία των ιδιαίτερων αυτών συμβάσεων¹⁴ ανήκει και η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) και η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) , οι οποίες συνοδεύονται από ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις, το ν. 1665/1986 και ν. 1905/1990 αντίστοιχα.

Πρόκειται για μεικτές συμβάσεις, που επιτυγχάνουν δηλαδή το πάντρεμα στοιχείων από διαφορετικούς συμβατικούς τύπους, με αποτέλεσμα να αποτελούν μία ενιαία και ομοιόμορφα ρυθμισμένη ολότητα και ενότητα.¹⁵ Βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα των

¹¹ ΠειρΝομ 1999/9, Γεράσιμου Γεωργιάτου, Οι νέες μορφές συμβάσεων στις σύγχρονες οικονομικές συναλλαγές. Η αποθέωση του καπιταλιστικού συστήματος στο χώρο του Ενοχικού Δικαίου.

¹² Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.4 επ.

¹³ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.18 επ.

¹⁴ αντίστοιχες μορφές συμβάσεων καθίστανται οι εξής: πώληση επιχειρηματικής απαίτησης (forfating), δικαιοχρησία (franchising), χρονομεριστική μίσθωση (time sharing), σύμβαση χορηγίας (sponsoring), σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης (management), σύμβαση παροχής συμβουλών (consulting), παραχώρηση τεχνογνωσίας (know-how).

¹⁵ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 13 επ.

συμβάσεων αυτών είναι ότι εξυπηρετούν κατά κύριο λόγο σκοπούς χρηματοδοτικούς. Δεν περνούν βέβαια απαρατήρητα και άλλα σημαντικά κοινά χαρακτηριστικά τους.¹⁶ Πρώτον, αποτελούν αποκυήματα της πράξης, είναι ρυθμίσεις που προέκυψαν μετά από εμπειρική και πραγματολογική προσπάθεια δικαιικής επίλυσης πραγματικών καταστάσεων στα πλαίσια του οικονομικού γίνεσθαι. Δεύτερον, γενέτειρα των θεσμών αυτών υπήρξαν οι ΗΠΑ, όπου αναδείχθηκαν μέσα από το αγγλοσαξονικό δίκαιο και από την ανεπτυγμένη αμερικανική οικονομία.¹⁷ Παράλληλα, πρόκειται για συμβάσεις προσχώρησης, μαζικές δηλαδή συμβάσεις με προδιατυπωμένους όρους¹⁸ που καταρτίζονται κατά το πλείστον από τον οικονομικά ισχυρότερο αντισυμβαλλόμενο, ενώ ο εταίρος επιλέγει αν θέλει να προσχωρήσει ή όχι, με μικρά διαπραγματευτικά περιθώρια. Άλλο κοινό χαρακτηριστικό που έχει παρατηρηθεί είναι ότι οι συμβάσεις αυτές προκαλούν μια τριγωνική σχέση, όπου ένας τρίτος υπεισέρχεται στην ήδη υφιστάμενη έννομη σχέση δύο προσώπων για να την εξυπηρετήσει και για να την διευκολύνει. Στην περίπτωση του leasing, το ρόλο αυτό επιτελεί η εταιρεία ή τράπεζα που χρηματοδοτεί, ενώ στην περίπτωση του factoring αντίστοιχη λειτουργία επιτελεί ο πράκτορας που παρεμβάλλεται μεταξύ της επιχείρησης και των πελατών-οφειλετών της.

Είναι άξιο ιδιαίτερης μνείας το γεγονός ότι οι συμβάσεις που εν προκειμένω θα αναλυθούν αποτελούν εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης, πιστοδοτικά εργαλεία σύγχρονης μορφής, που ξεπερνούν τα όρια των κλασικών μεθόδων χρηματοδότησης.

Είναι εδώ σκόπιμη μια σύντομη αναφορά σε άλλους εναλλακτικούς τρόπους χρηματοδότησης, όπως αυτοί έχουν διαμορφωθεί από τις σύγχρονες οικονομικές απαιτήσεις και τον μεγάλο ανταγωνισμό των τραπεζικών συστημάτων. Τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου (venture capital), οι μικρο-πιστώσεις (micro-credit), οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (business incubator), η ενοικιαγορά (hire-purchase), είναι κάποιες σύγχρονες μορφές χρηματοδοτήσεων που εντάσσονται στην ίδια κατηγορία με τη χρηματοδοτική μίσθωση και την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων.

¹⁶ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 14 επ.

¹⁷ Η τυποποίηση που επετεύχθη με τους ν. 1665/1986 και 1905/1990 είχε σαν στόχο μάλιστα την ενοποίηση του αγγλοσαξονικού (common law) και ηπειρωτικού ευρωπαϊκού δικαίου (civil law), καθώς έπρεπε δογματικά και δικαιοθετικά να επιλυθούν τα ζητήματα που προκύπτουν στα πλαίσια κάποιων θεσμών που γεννήθηκαν σε συνθήκες εντελώς διαφορετικές από αυτές στις οποίες καλούνται να εφαρμοστούν.

¹⁸ Γενικοί όροι των συναλλαγών (ΓΟΣ)

A. LEASING

I. Ο Θεσμός και η εξέλιξή του μέσα από μια ιστορική αναδρομή. Έννοια και νομικό ένδυμα

Ο θεσμός του χρηματοδοτικού leasing (financial leasing) γεννήθηκε τη δεκαετία του 1930 στις ΗΠΑ, ως μέθοδος και τεχνική χρηματοδότησης με τη μορφή sale and lease back, ενώ στη συνέχεια το 1952 στον ίδιο οικονομικό χώρο των ΗΠΑ εξέλιξε τη μορφή του σε κινητό εξοπλισμό¹⁹. Υποστηρίζεται ότι πρόωρες μορφές του θεσμού αυτού ανευρίσκονται στα αρχαία δίκαια των Σουμερίων, της Αιγύπτου και της Ελλάδας²⁰. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 εξαπλώθηκε στην ηπειρωτική Ευρώπη, με την Μεγάλη Βρετανία, το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία και την Ιταλία να ενσωματώνουν πρώτες στις εγχώριες εμπορικές πρακτικές τους το βιομηχανικό και εμπορικό leasing, ενώ στις μέρες μας είναι πλέον ευρέως διαδεδομένος στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες της Αμερικής, της Ασίας και της Ευρώπης.²¹ Με τον ν. 1665/1987²² ο θεσμός²³ αυτός εισήχθη στη χώρα μας²⁴ και εντάχθηκε στην ελληνική έννομη τάξη ως σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης.²⁵ Αρχικά αφορούσε μόνο τα κινητά, βέβαια στη συνέχεια με το άρθρο 11 του ν. 2367/1995 η ρύθμιση εξαπλώθηκε ώστε να καταλαμβάνει και τα ακίνητα.

¹⁹ Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 7

²⁰ παρατηρείται συγγένεια του leasing με το θεσμό της "πράσεως επί λύσει" του αρχαίου ελληνικού δικαίου, και της "ωνής εν πίστει" της ελληνιστικής περιόδου.

²¹ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 25

²² Η ειδική αυτή νομοθετική ρύθμιση που θα ξεπερνούσε τα όρια των διατάξεων του κοινού αστικού δικαίου, ήταν επιβεβλημένη καθώς εκαλείτο να δώσει νομοθετική λύση σε ζητήματα που θα προκαλούσαν διχογνωμία στην θεωρία και τη νομολογία: Πρώτον, στο ζήτημα της ύπαρξης νόμιμης αιτίας στην περίπτωση της καταπιστευτικής μεταβίβασης της κυριότητας (ΑΚ 1036, 1057, 1058, 1142, 1215 και ΚΠολΔ 1017 παρ. 1) και δεύτερον, στο ζήτημα της προνομιακής εξασφάλισης των τραπεζικών ιδρυμάτων με το άρθρ. 1 παρ. 2 του ν. 4112/1929 και το άρθρο 8 του ν. 4332/1929 όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 5277/1931. (Βλ. Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 79 επ.)

²³ Γίνεται δεκτό ότι ο ν. 1665/1986 αφορά κατά αποκλειστικότητα το financial leasing και όχι το operating leasing ή renting. (Βλ. Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 85)

²⁴ Στην Ελλάδα έλαβε χώρα πρώτα η νομοθετική ρύθμιση του leasing και στη συνέχεια αυτό αναπτύχθηκε στην συναλλακτική πρακτική, σε αντίθεση με την πορεία εμφάνισής του στις χώρες της αλλοδαπής. ο νόμος μάλιστα ανέλαβε το ρόλο να προωθήσει το θεσμό αυτό στην Ελλάδα. (Βλ. Παπαρσενίου, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1994, σελ.45)

²⁵ ΕφΘεσ 2974/1998

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Ν.1665/1986

- **N. 2367/1995** (Εισαγωγή του Leasing ακινήτων)
- **N. 2682/1999** (Εισαγωγή του Sale and Lease Back)
- **N. 3091 / 2002** Απαλλαγή κατά το Sale and Lease Back από ΦΜΑ και ΦΑΥ
- **N. 3463/2006** , Leasing από τους ΟΤΑ
- **N. 3483/2006** Κατάργηση της αποκλειστικότητας του σκοπού των εταιριών Leasing
- **N. 3581/2007** Leasing ακινήτων Δημοσίου

ΆΛΛΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

- **Υ.Α 131881 (Γεωργίας) της 26.10/7.11.1988** «Εφαρμογή των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης (Νόμος 1665/1986) στα γεωργικά μηχανήματα» (ΦΕΚ Β' 809)
- **N. 1959/1991** « Για τις οδικές μεταφορές, τις επικοινωνίες και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 123)
- **Κ.Υ.Α. Α2/30819/7167 (Οικονομικών – Μεταφορών) της 7/20-11-1991** « Λεπτομέρειες εφαρμογής των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης στα αυτοκίνητα οχήματα» (ΦΕΚ Β' 955)
- **N. 2286/1995** «Προμήθειες του δημοσίου τομέα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων (ΦΕΚ Α' 19)
- **N.2520/1997** « Μέτρα για τους νέους αγρότες, σύσταση Οργανισμού Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 173)
- **N. 2469/1997** « Περιορισμός και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 38)
- **N. 2473/1999** Leasing στα πλοία αναψυχής κατόπιν εκδόσεως Π.Δ.
- **N. 262/2011** Εξαιρέση των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης από το ειδικό τέλος ηλεκτροδοτούμενων επιφανειών.

Η σύμβαση²⁶ αυτή συνάπτεται μεταξύ μιας εταιρείας ειδικού σκοπού ή ενός πιστωτικού ιδρύματος, που είναι ο εκμισθωτής ή πιστωτής, και αφετέρου μιας επιχείρησης ή ενός επαγγελματία²⁷, που καλείται εν προκειμένω μισθωτής ή λήπτης.²⁸ Ο εκμισθωτής παραχωρεί στον αντισυμβαλλόμενο του για ορισμένο χρόνο και έναντι μισθώματος²⁹ τη χρήση

²⁶ Αποτελεί μεικτή ή σύνθετη σύμβαση που έχει στοιχεία α) σύμβασης μίσθωσης (ΑΚ 574 επ.), β) σύμβασης εντολής, γ) σύμβασης εκχώρησης (ΑΚ 455 επ), δ) συμφώνου προαιρέσεως.

²⁷ αναπτύσσεται μια τριγωνική σχέση, βλ. Παπαρσενίου, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1994, σελ.13 επ.

²⁸ Ο ορισμός του leasing δεν προσδιορίστηκε στις ΗΠΑ, όπου μόνο η συναλλακτική πρακτική το διαμόρφωσε εθνικά. Ενωσιολογικός προσδιορισμός έλαβε χώρα αργότερα, με την υεισέλευση του θεσμού στην Ευρώπη, όπου η επινόηση ενός τυποποιημένου ορισμού φαντάζει αυτονόητη. Βέβαια με το άρθρο 1 του ν. 1665/1986 δεν ήταν στοχευμένη η διατύπωση ενός ορισμού αλλά κυρίως η χάραξη των χαρακτηριστικών του. (Βλ. Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 81)

²⁹ Στους όρους της σύμβασης περιλαμβάνεται συνήθως η πρόβλεψη ότι σε περίπτωση έκτακτης καταγγελίας της συμβάσεως, π.χ. λόγω υπερημερίας του μισθωτή, όλα τα μισθώματα καθίστανται ληξιπρόθεσμα και απαιτητά, με αποτέλεσμα και σε αυτήν την περίπτωση να καλύπτεται το σύνολο των εξόδων και τα κέρδη της

κεφαλαιουχικών αγαθών, κινητών ή ακινήτων, και πιο συγκεκριμένα, χώρων επαγγελματικής στέγασης, επιχειρησιακού ή επαγγελματικού εξοπλισμού, όπως μηχανήματα, αυτοκίνητα, μηχανές γραφείου, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ιατρικό εξοπλισμό κλπ, ενώ παράλληλα του παρέχει το δικαίωμα να αγοράσει το πράγμα μετά την πάροδο ορισμένου χρόνου ή να ανανεώσει τη μίσθωση για ορισμένο χρονικό διάστημα.³⁰ Η χρήση προορίζεται αποκλειστικά για την άσκηση επαγγέλματος ή επιχείρησης.³¹

Μία πρώτη παρατήρηση είναι και αυτή που θα καταδείξει εκ πρώτης όψεως τα βασικά πλεονεκτήματα της μεθόδου αυτής: για τον επιχειρηματία δεν είναι βαρύνουσας σημασίας η κυριότητα του αντικειμένου αλλά η δυνατότητα χρήσης και εκμετάλλευσής του. Αντίστοιχα για τον εκμισθωτή, πρωτεύουσα είναι η διατήρηση της εμπορικής αξίας του αντικειμένου, στο μέτρο που αυτό να εξασφαλίζει τις απαιτήσεις του έναντι του μισθωτή.

Η χρηματοδοτική μίσθωση δεν είναι απλή σύμβαση μίσθωσης πράγματος³² (ΑΚ 574-618), αλλά κατά γενική παραδοχή, αποτελεί σύνθετη ή μεικτή σύμβαση³³, η οποία έχει τα στοιχεία των εξής συμβάσεων³⁴: Πρώτον, αυτά της σύμβασης μίσθωσης³⁵, παραλλαγμένης σε πολλά σημεία βέβαια από τον τύπο που καθιερώνουν οι ΑΚ 574 επ. Δεύτερον, της σύμβασης εντολής³⁶, με την οποία ο εκμισθωτής αναθέτει στο μισθωτή να διαπραγματευτεί με τον προμηθευτή το αντικείμενο και τους όρους της σύμβασης πωλήσεως, την οποία θα καταρτίσει ο εκμισθωτής με τον προμηθευτή. Τρίτον, ομοιάζει με τη σύμβαση εκχωρήσεως (ΑΚ 455 επ), με την οποία η εταιρεία εκχωρεί τις απαιτήσεις³⁷ που έχει κατά του προμηθευτή από τη σύμβαση πωλήσεως στο μισθωτή. Τέταρτον, περιέχει στοιχεία από το σύμφωνο προαιρέσεως³⁸, με το οποίο παρέχεται στο μισθωτή το δικαίωμα, με μονομερή

εταιρείας leasing. Αυτό επιβάλλεται σαν αποζημίωση και όχι σαν ποινική ρήτρα (4.12.1995 Γνωμοδότηση του Ομότιμου Καθηγητή Αστικού Δικαίου των Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης Νικολάου Σ. Παπαντανίου, βασισμένη κυρίως στις αποφάσεις του Γερμανικού Ακυρωτικού Δικαστηρίου. Ωστόσο στην ελληνική θεωρία και νομολογία επικρατεί η άποψη ότι τα μισθώματα αναζητούνται ως ποινική ρήτρα, άρα χωρεί δικαστική μείωση βάσει ΑΚ 409). Προκύπτει ότι ο επενδυτικός κίνδυνος βαρύνει τον μισθωτή και όχι την εκμισθώτρια εταιρεία σε τελική ανάλυση. (Βλ. Νικ. Ρόκας, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, 2002, σελ. 194 και ΕφΘες 2974/1998, ΕΤραΑξΧρΔ 1999, 357)

³⁰ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 25 επ.

³¹ ΑΠ 646/2001, ΕφΑθ 660/2012, ΕφΘες 1760/2012, ΕφΛαρ 161/2011, ΕφΑθ 486/2010, 2021/2010, 3944/2009, 4148/2007, 5829/2003

³² Γι' αυτό οι διαφορές που προκύπτουν από αυτήν δεν εκδικάζονται με την ειδική διαδικασία των μισθωτικών διαφορών ούτε υπάγονται στην εξαιρετική αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου (Βλ. ΕφΑθ 486/2010)

³³ ΕφΑθ 6188/2006, ΕφΑθ 1578/2006, ΕφΑθ 6708/2004, ΕφΑθ 5829/2003, ΕφΑθ 5636/2003, ΕφΑθ 976/2003, ΕφΑθ 4747/2002, ΕφΑθ 3351/2001, ΕφΠειρ1133/2000

³⁴ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 74 επ.

³⁵ Χατζηπαύλου - Γόντικα, σελ.45 και Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, αρ. 74

³⁶ ΕφΑθ 5639/2003

³⁷ ΕφΑθ 6188/2006, ΕφΑθ 5829/2003, ΑΠ 731/2007

³⁸ Γεωργιάδης, Σύμφωνον προαιρέσεως και δικαίωμα προαιρέσεως, σελ. 117 επ., 209 επ.

δήλωσή του, είτε να αγοράσει το πράγμα, είτε να ανανεώσει τη μίσθωση για ορισμένο χρόνο.³⁹

II. Χρησιμότητα, οικονομική σημασία και πλεονεκτήματα

Ηχηρή κατάδειξη της χρησιμότητας του υπό εξέταση θεσμού θα προκύψει αν αναλογισθούμε τη θέση του κάθε επιχειρηματία ή επαγγελματία πριν και χωρίς την δυνατότητα της σύναψης μιας σύμβασης leasing και χωρίς την απόλαυση των πλεονεκτημάτων που αυτή παρέχει. Στις καθημερινές εμπορικές πρακτικές ανακύπτουν συνεχώς ανάγκες για κεφαλαιουχικά αγαθά με αποτέλεσμα να είναι αναπόφευκτη η ανάγκη χρηματοδότησης, καθώς η ρευστότητα και η αποταμίευση δεν είναι πάντοτε δεδομένα και επιτεύξιμα. Αναμφίλεκτα, ο επιχειρηματίας ή επαγγελματίας, ήταν αναγκασμένος να αποκτήσει το απαραίτητο αντικείμενο με δόσεις ή με τον όρο παρακράτησης της κυριότητας, εκταμιεύοντας το απαιτούμενο ποσό και διαρρηγνύοντας έτσι την ικανότητα ρευστότητας της επιχείρησής του. Εναλλακτικά, έπρεπε να συνάψει σύμβαση δανείου με κάποιο πιστωτικό ίδρυμα, παρέχοντας βέβαια εμπράγματη ή προσωπική εξασφάλιση. Άλλη επιλογή θα ήταν να προβεί σε καταπιστευτική μεταβίβαση της κυριότητας του αντικειμένου, εφόσον είχε ήδη τον επιθυμητό εξοπλισμό και σε περίπτωση που χρειαζόταν να εξασφαλίσει ελλείπουσα ρευστότητα. Είναι εξόφθαλμο ότι όλες οι παραπάνω οδοί απαιτούσαν θυσίες από μέρους του επαγγελματία, ρισκοκίνδυνες δεσμεύσεις, οδηγούσαν σε οικονομική στενότητα και οπωσδήποτε δυσκόλευαν την επιχειρηματική του δραστηριότητα.

Μέσω του leasing, ο επιχειρηματίας βρίσκεται σε θέση να ξεπεράσει πολλά εμπόδια, μέσω μιας έμμεσης χρηματοδότησης σε είδος που εξυπηρετεί τις ανάγκες της ασφάλειας και της ταχύτητας και διευκολύνει τη δραστηριότητά του. Πλέον είναι δυνατόν να επιλέγει και να αποκτά το αντικείμενο που χρειάζεται, έναντι μισθώματος, το οποίο μπορεί σταδιακά να αποπληρώνει χρησιμοποιώντας τα κέρδη που προέρχονται από την αξιοποίησή του.

Σημειωτέον ότι ως μέσο χρηματοδότησης, η χρηματοδοτική μίσθωση λειτουργεί συμπληρωματικά με τα άλλα είδη χρηματοδότησης και δεν στοχεύει στην υποκατάσταση

³⁹ ΑΠ 646/2011, ΕφΑθ 660/2012, ΕφΘεσ 1760/2012, ΕφΛαρ 161/2011, ΕφΑθ 486/2010, 2021/2010, 3944/2009, 4148/2007, 5829/2003

αυτών.⁴⁰ Έχοντας αυτό πάντοτε υπόψη, είναι διαφωτιστική μια επισκόπηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει η εξεταζόμενη σύμβαση.⁴¹

1. Πλεονεκτήματα⁴² για τον λήπτη

Καταρχάς, η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού μιας επιχείρησης είναι πλέον επιτεύξιμα χωρίς την καταφυγή σε δανεισμό ή την εκροή ιδίων αποταμιευμένων κεφαλαίων, με σημαντικό αποτέλεσμα να μην πλήττεται η ρευστότητα της επιχείρησης.⁴³ Τα κεφάλαια που εξοικονομούνται τοιουτοτρόπως μπορούν να χρησιμοποιηθούν για περαιτέρω επενδύσεις, με απόρροια την αύξηση της παραγωγικότητας της επιχείρησης, και την ευκαιρία να χρησιμοποιήσει τα οικονομικά της μέσα με πιο ποικίλους τρόπους.⁴⁴ Ας αναλογιστούμε τώρα την περίπτωση όπου η επιχείρηση λαμβάνει ένα δάνειο από την τράπεζα για να αγοράσει τον απαραίτητο για τη λειτουργία της εξοπλισμό. Η τράπεζα θα κάλυπτε ένα μεγάλο ποσοστό της αξίας του αντικειμένου, όμως οπωσδήποτε όχι εξολοκλήρου. Άρα η εκροή κεφαλαίου είναι πάλι αναπόφευκτη, ενώ με τη σύμβαση leasing καλύπτεται το 100% της αξίας του αντικειμένου.⁴⁵ Ο μισθωτής λοιπόν μπορεί να χρησιμοποιήσει κεφαλαιουχικό εξοπλισμό μεγάλης αξίας με ολική χρηματοδότηση της αξίας του αγαθού από την εκμισθώτρια.⁴⁶ Διόλου αμελητέα δεν είναι τα φορολογικά πλεονεκτήματα⁴⁷ τα οποία συνοδεύουν τη σύμβαση της χρηματοδοτικής μίσθωσης, για τα οποία θα γίνει εκτενέστερα λόγος παρακάτω. Άλλα είδη χρηματοδοτικών μισθώσεων⁴⁸, διέπονται από το κοινό αστικό δίκαιο και εξαιρούνται από τις φορολογικές

⁴⁰ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 27

⁴¹ Επίσης βλ. Παπαρσενίου, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1994, σελ. 19 επ.

⁴² Ωστόσο δεν πρέπει ο θεσμός του leasing να θεαθεί ως εξιλεωμένος από κινδύνους και μειονεκτήματα, καθώς δεν υποκαθιστά την οικονομική ευρωστία της επιχείρησης. Είναι κατάλληλο μόνο για υγιείς επιχειρήσεις που μπορούν να ανταπεξέλθουν στο υψηλό και μακροχρόνιο μισθίο. (Βλ. Χατζηπαύλου-Γόντικα, 1982, σελ. 58 επ., Λιακόπουλου, "Η Καθημερινή", 13.3.2002, ειδικό ένθετο για το leasing, σελ. 8 επ., Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ.23-24

⁴³ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 27-28

⁴⁴ Αυτό εξυπηρετεί κυρίως τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και ιδίως στις αναπτυσσόμενες. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 1665/1986, πρόκειται περί ενός *χρηματοδοτικού μηχανισμού, μιας "ευέλικτης μορφής χρηματοδότησης", που ωφελεί κυρίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν το αναγκαίο κεφάλαιο για την απόκτηση ή ανανέωση του παραγωγικού τους εξοπλισμού και έχουν περιορισμένη πιστοληπτική ικανότητα λόγω συνήθως αδυναμίας παροχής εμπράγματων ή προσωπικών ασφαλειών.*

⁴⁵ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.28

⁴⁶ ΕφΑθ 5731/2012, 660/2012, 486/2010, 2021/2010, 2944/2009

⁴⁷ Συμφωνά με την υπ' αριθμ. 194/16/1986 Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους για το τότε σχέδιο νόμου για τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, *παρά τις απώλειες δημοσίων εσόδων λόγω φοροαπαλλαγών, αναμενόταν ωφέλεια της εθνικής οικονομίας λόγω της αύξησης της απόδοσης των μικρομεσαίων παραγωγικών μονάδων.*

⁴⁸ λειτουργική μίσθωση (operating lease), αληθής μίσθωση (true lease), κοινή μίσθωση (bailment)

διευκολύνσεις⁴⁹, όπως και από τις ειδικές ρυθμίσεις περί προστασίας της κυριότητας και περιεχόμενης για πραγματικά ελαττώματα.⁵⁰ Περαιτέρω, σε διεθνές επίπεδο, η ραγδαία αύξηση των διεθνών συναλλαγών στα πλαίσια της διεθνοποίησης της οικονομίας έχει δημιουργήσει νέα δεδομένα για τις επιχειρήσεις, που μπορούν να διευθετηθούν μέσω του διεθνούς leasing (cross border leasing), πράγμα πυροδοτικό και για την εθνική οικονομία εφόσον προάγονται οι επενδύσεις και οι εξαγωγές.⁵¹

2. Πλεονεκτήματα για την εταιρεία leasing

Μπορεί τα προτερήματα αυτού του χρηματοδοτικού μηχανισμού να φαντάζει ότι αφορούν μόνο στον μισθωτό, όμως και ο εκμισθωτής απολαμβάνει προνόμια, κυρίως όσον αφορά στην εξασφάλιση της απαίτησής του έναντι του μισθωτή. Ως εξαιρετο μέσο προστασίας χαρακτηρίζεται το γεγονός ότι για τον εκμισθωτή-δανειστή, ασφάλεια αποτελεί το αποκτώμενο πράγμα καθεαυτό.⁵² Παραμένει ακόμα κύριος του πράγματος, επομένως σε περίπτωση αφερεγγυότητας του μισθωτή, ικανοποιείται άμεσα και αποτελεσματικά.⁵³ Έτσι, ο εκμισθωτής αναλαμβάνει μικρότερο κίνδυνο σε σχέση με αυτόν που αναλαμβάνει ο ενυπόθηκος δανειστής, καθώς αναλαμβάνει το πράγμα πολύ συντομότερα σε σύγκριση με το χρόνο που θα απαιτείτο σε περίπτωση πλειστηριασμού του ενυπόθηκου.

3. Σύγκριση με εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης

Πρώτον, η επιχείρηση θα μπορούσε να αγοράσει το αντικείμενο με ίδια κεφάλαια. Ωστόσο, και λαμβάνοντας κυρίως υπόψη το γεγονός ότι ενδιαφέρει η χρήση και όχι η κυριότητα του αντικειμένου, δεν είναι προτιμητέα οδός καθώς μπορεί να πάσχει από ανεπάρκεια κεφαλαίων. Από την άλλη πλευρά, ακόμα κι αν τα κεφάλαια είναι επαρκή, σίγουρα η επιχείρηση θα επέλεγε να τα εξοικονομήσει, διαφυλάσσοντας έτσι την ικανότητα ρευστότητάς της και τη δυνατότητα εταίρων επενδύσεων.⁵⁴

⁴⁹ Παπαρσενίου, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1994, σελ.21-22

⁵⁰ Π. Χατζηπαύλου και Β. Γοντίκα, Θεωρία και Πρακτική της χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1982

⁵¹ Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας 1999/648, Ανδρέα Τσουρουφλή, Προβλήματα των διεθνών συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης.

⁵² Μάξης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 26

⁵³ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 28

⁵⁴ Παπαρσενίου, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1994, σελ. 19-20

Δεύτερον, κοινή μέθοδο χρηματοδότησης αποτελεί ο τραπεζικός δανεισμός. Ωστόσο η προτίμηση της οδού του leasing παρουσιάζει διόλου αμελητέα πλεονεκτήματα σε σύγκριση με το δανεισμό. Η χρηματοδότηση αγγίζει το 100% της επένδυσης ενώ τα τραπεζικά δάνεια καλύπτουν μόνο ένα μέρος αυτής. Έπειτα, η επιχείρηση δεν επιβαρύνει τον ισολογισμό της, ενώ αντιθέτως στην περίπτωση του δανείου αυτό θα εμφανιζόταν στο παθητικό του ισολογισμού της, επηρεάζοντας την πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης. Καθίσταται εδώ προφανές ότι επιχειρήσεις με μικρή δανειοληπτική ικανότητα λόγω δανειακών επιβαρύνσεων, βρίσκουν μέσω του leasing μία ατραπό χρηματοδότησης.⁵⁵

III. Αναλυτικά περί της σύμβασης leasing: Συμβαλλόμενοι, αντικείμενο, μορφές και είδη

1. Συμβαλλόμενοι

α. Εκμισθωτής

Ο εκμισθωτής στη σύμβαση leasing δεν δύναται να είναι οποιοσδήποτε, καθώς το άρθρ. 2 παρ. 1 του ν. 1665/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το ν. 3483/2006, παρέχει το δικαίωμα αυτό μόνο σε ειδικώς συνιστώμενες για τη διενέργεια εργασιών στον τομέα των χρηματοδοτικών μισθώσεων ανώνυμες εταιρείες⁵⁶, ο οποίες είναι επιβεβλημένο να έχουν τύχει ειδικής αδειοδότησης από την Τράπεζα της Ελλάδος. Δεύτερον ίδιο δικαίωμα παρέχεται από τον νόμο και σε ημεδαπά και αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα του ν. 2076/1992, ήτοι επιχειρήσεις αποδεχόμενες καταθέσεις ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια του κοινού και χορηγούσες πιστώσεις σε αυτό.

Με το άρθρ. 2 παρ. 1Γ εδ. β', όπως αντικαταστάθηκε με το ν. 3483/2006, ορίστηκε ότι η Τράπεζα της Ελλάδος μπορεί να καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες οι εταιρείες χρηματοδοτικών μισθώσεων, που είχαν ως τότε συσταθεί με αποκλειστικό σκοπό τη διενέργεια τέτοιων συμβάσεων, μπορούν να ασκούν συμπληρωματικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες παράλληλες με τη δραστηριότητα της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Το παλαιότερο καθεστώς έφερνε σε μειονεκτική θέση τις ελληνικές εταιρείες leasing σε σχέση με τις αλλοδαπές, οι οποίες μπορούσαν όχι μόνο να είναι πιστωτικά ιδρύματα, αλλά και χρηματοδοτικά με μη αποκλειστικό σκοπό τη διενέργεια χρηματοδοτικών μισθώσεων.

⁵⁵ Παπαρσενίου, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1994, σελ. 20-21

⁵⁶ εταιρείες ειδικού σκοπού

Ενόψει του χρηματοδοτικού σκοπού κρίθηκε από τον νομοθέτη ότι οι επιχειρήσεις που θα αναλάβουν αυτήν την οικονομική δραστηριότητα πρέπει αφενός να έχουν μέγεθος⁵⁷ που ανταποκρίνεται στον χρηματοδοτικό τους σκοπό και να παρέχουν με την κεφαλαιακή τους διάρθρωση εχέγγυα ασφάλειας για την απρόσκοπτη διεξαγωγή των διεργασιών τους και αφετέρου να υπόκεινται, ως φορείς επιφορτισμένοι με την άσκηση χρηματοδοτικής πολιτικής, στην εποπτεία και στον έλεγχο⁵⁸ της Τράπεζας της Ελλάδος.

Ο δικαιολογητικός λόγος της θέσπισης αυστηρών προϋποθέσεων για την ανάληψη από μια εταιρεία της ιδιότητας ως εκμισθώτριας είναι το γεγονός ότι ο θεσμός αυτός δημιουργεί μια οικονομική δραστηριότητα με ένταση και έκταση που πρέπει να χρήζουν προστασίας και εγγυήσεων.⁵⁹ Υποστηρίζεται από μέρος της θεωρίας ότι η κατ' επάγγελμα σύναψη συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης από εκμισθώτρια εταιρεία που δεν έχει την νομική μορφή ΑΕ ειδικού σκοπού ή από φυσικό πρόσωπο είναι άκυρη κατ' άρθρο 174 ΑΚ με δυνατότητα αναζήτησης των καταβληθέντων με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό.⁶⁰ Όμως σύμφωνα με άλλη άποψη, ορθότερο είναι να γίνει δεκτό, λαμβάνοντας υπόψη το σκοπό της διάταξης, συγκεκριμένα το σκοπό επιβολής των αυστηρών αυτών προϋποθέσεων, ότι η μη πλήρωση των εν λόγω προϋποθέσεων στο πρόσωπο του εκμισθωτή επιφέρει βέβαια διοικητικές κυρώσεις, ως ρύθμιση διοικητικής φύσεως, όχι όμως και την απόλυτη ακυρότητα της σύμβασης, αλλά μόνο τη σχετική υπέρ του μισθωτή, ο οποίος δικαιούται σταθμίζοντας τα συμφέροντά του να συνεχίσει ή να λύσει τη σύμβαση.⁶¹ Διαφορετικά θα πρέπει να κριθεί η περίπτωση κατά την οποία ο μισθωτής γνωρίζει το νομικό status της εταιρείας και παραταύτα συνάπτει μαζί της σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, ενώ στην ουσία πρόκειται για πώληση με δόσεις και παρακράτηση της κυριότητας, προκειμένου να εφαρμοστούν οι φορολογικές διατάξεις του ν. 1665/1986.⁶²

⁵⁷ Στον νόμο ρυθμίζονται ζητήματα αναφορικά με το μετοχικό κεφάλαιο των εταιρειών leasing, που δεν πρέπει να είναι μικρότερο από το ήμισυ του εκάστοτε απαιτούμενου για τη σύσταση πιστωτικών ιδρυμάτων με τη μορφή α.ε., το οποίο ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο καταβάλλεται σε μετρητά ή και σε είδος, οι δε μετοχές είναι ονομαστικές.

⁵⁸ Ο νόμος ορίζει τα περί ελέγχου των εταιρειών leasing από ορκωτούς ελεγκτές και την περαιτέρω υπαγωγή τους υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία σε περίπτωση παράβασης του νόμου αυτού, δικαιούται ακόμα και να ανακαλέσει ή να αναστείλει προσωρινώς την άδεια λειτουργίας που είχε χορηγήσει.

⁵⁹ Βλ. Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 49

⁶⁰ Βλ. Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, αρ. 99

⁶¹ Βλ. Τσιμπανούλης, εις ΔικΑΕ II, σελ. 465 επ., Παπαρσενίου, σελ. 48, σημ. 149, Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 49-50

⁶² Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 50

i. Ειδικότερα για τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης

Σύμφωνα με τον ν. 1665/1986, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τους ν. 2367/1995, 3483/2006, και συγκεκριμένα στο άρθρο 2, και τον ν. 4261/2014, προβλέπονται οι ειδικές προϋποθέσεις σύστασης και λειτουργίας των εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης. Μόνο ανώνυμες εταιρείες με ελάχιστο καταβεβλημένο κεφάλαιο ορισμένου ύψους και με σκοπό τη σύναψη με την ιδιότητα του εκμισθωτή χρηματοδοτικών συμβάσεων μπορούν να λάβουν την αναγκαία άδεια λειτουργίας.⁶³ Οι εταιρείες αυτές αποτελούν χρηματοδοτικούς οργανισμούς, κατά την έννοια του Κανονισμού (ΕΕ) 575/2013 και του ν. 4261/2014, ο οποίος ενσωματώνει την Οδηγία 2013/36/ΕΕ στο εσωτερικό τραπεζικό δίκαιο (άρθρο 3 παρ. 1 αρ. 22 του ν. 4261/2014 σε συνδυασμό με το άρθρο 11 παρ. 1 εδ. Γ')⁶⁴. Έχουν πάντα τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας και εφαρμόζεται για αυτές ο ν. 2190/1920, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 3604/2007. Για τη σύστασή τους απαιτείται ειδική άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος, που είναι και η εποπτεύουσα αυτών αρχή. Η άδεια αυτή είναι συνυφασμένη με τη χρηματοδοτική λειτουργία της χρηματοδοτικής μίσθωσης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.⁶⁵

Πριν την τροποποίηση του άρθρ. 2 παρ. 1 με το άρθρ. 2 του ν. 3486/2006, ο νομοθέτης είχε περιορίσει τη δυνατότητα σύναψης συμβάσεων leasing μόνο στις ανώνυμες αυτές εταιρείες, πράγμα που δικαιολογείται από τη σοβαρότητα του θεσμού και την ανάγκη διασφάλισης της απρόσκοπτης και άνευ κινδύνων λειτουργίας του, πράγμα που επιτυγχάνεται με το να μην επιτρέπεται στις εταιρείες leasing να διακινδυνεύουν την περιουσία τους σε άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Όμως και τα πιστωτικά ιδρύματα που υπόκεινται επίσης στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος, άρα τηρούν τούς απαραίτητους κανόνες-εχέγγυα, κρίθηκε άξιο νομοθετικής ρύθμισης να περιλαμβάνονται και αυτά στην κατηγορία των εταιρειών leasing. Πραγματολογικά, αυτό ήταν έως και επιβεβλημένο, καθώς οι ελληνικές εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης ήταν κατεξοχήν θυγατρικές τραπεζών⁶⁶.

Η εν λόγω διάταξη του νόμου που ρυθμίζει τα θέματα των εταιρειών leasing, κρίθηκε ότι πρέπει να ερμηνεύεται ευρύτερα, ώστε να επιτρέπεται στις εταιρείες να ασκούν κι άλλες δραστηριότητες παράλληλα με αυτές της χρηματοδοτικής μίσθωσης, συμπληρωματικές και

⁶³ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 110

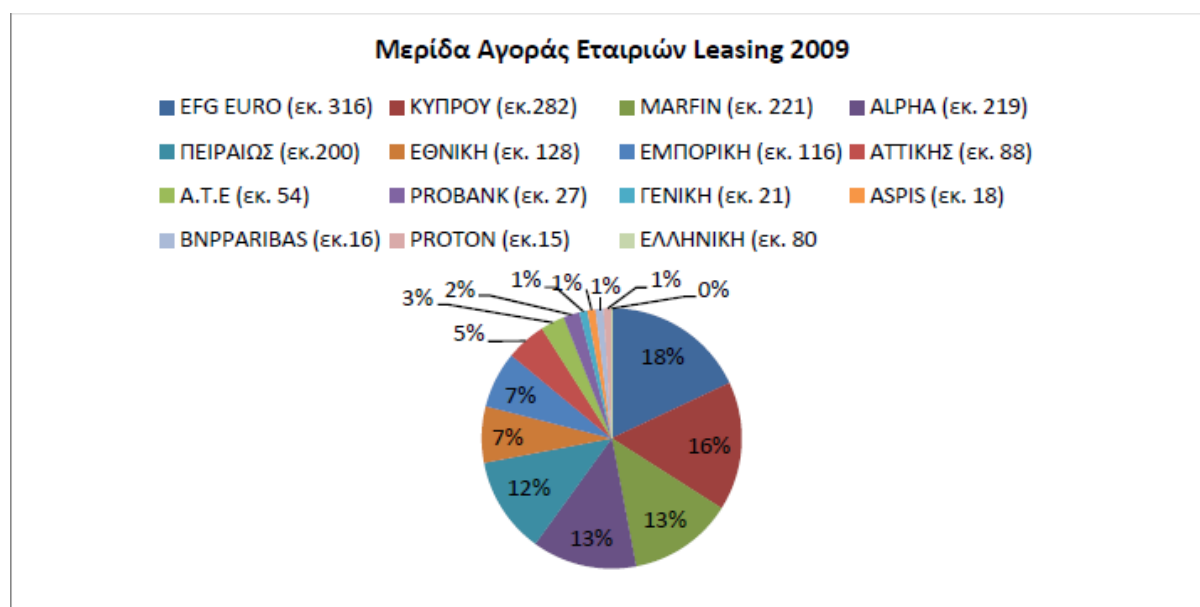
⁶⁴ Αντίστοιχα βλ. τραπεζική οδηγία 2006/48/ΕΚ και ν. 3601/2007

⁶⁵ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 111

⁶⁶ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 112-114

παρεμφερείς σε σχέση με τις τελευταίες, ενώ επίσης δεν απαγορεύεται η συμμετοχή τους σε άλλες κεφαλαιουχικές εταιρείες.⁶⁷

Όσον αφορά στις κοινοτικές εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, μετά την ενσωμάτωση της τραπεζικής οδηγίας 89/646/EΚ με τον ν. 2076/1992 και με την επανάληψη του ν. 3601/2007, και πλέον σύμφωνα με το αρθρ. 41 του ν. 4261/2014, μπορούν και αυτές να ασκούν δραστηριότητες χρηματοδοτικής μίσθωσης στην Ελλάδα, χωρίς μάλιστα η εγκατάσταση των υποκαταστημάτων τους εντός Ελλάδος να απαιτεί άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος, όμως κατά τα άλλα υπόκεινται στις διαδικασίες που προβλέπει ο ν. 4261/2014 για τα χρηματοδοτικά ιδρύματα. Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί εδώ το γεγονός ότι η χρηματοδοτική μίσθωση συγκαταλέγεται στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες των οποίων η ελεύθερη παροχή διέπεται από τα άρθρα 43 (πρώην 52) και 49 (πρώην 59) ΣυνθΕΚ. Επομένως, ο προγενέστερος αποκλεισμός των κοινοτικών εταιρειών οδηγούσε σε αντίστροφη άνιση μεταχείριση εις βάρος των ελληνικών τραπεζών, άρα έπρεπε να επιτραπεί και στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα να ασκούν χρηματοδοτικής μίσθωσης δραστηριότητες⁶⁸. Αντίστοιχα, σύμφωνα με το άρθρο 42 του ν. 4261/2014, ελληνικές εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης με έδρα στην Ελλάδα πρέπει να τηρούν τις διαδικασίες του εν λόγω νόμου για να ασκούν δραστηριότητα χρηματοδοτικής μίσθωσης σε άλλο κράτος-μέλος⁶⁹.

⁶⁷ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 114

⁶⁸ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 115-118

⁶⁹ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 118

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2014
ΝΕΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ 2014 & ΥΠΟΛΕΙΠΟΜΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Ranking	2	6	8	1	4	8	5	3	7		
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	ALPHA LEASING	ΑΤΤΙΚΑ BANK (LEASING)	CPB LEASING	ΕΘΝΙΚΗ LEASING	EUROBANK ERGASIAS	HELLAS CAPITAL LEASING	ΚΥΠΡΟΥ LEASING	ΠΕΙΡΑΙΩΣ LEASING	PROBANK LEASING	TOTAL	%
ΝΕΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ <i>(ποσά σε ,000 Ευρώ)</i>	49.859	1.849	0	56.964	43.715	0	14.267	45.817	1.000	213.471	100,00%
ΕΙΔΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ											
Ακίνητα	4.914	0	0	2.193	12.204	0	13.613	15.343	0	48.267	22,61%
Μηχανήματα	32.216	1.434	0	28.544	27.038	0	82	12.928	0	102.242	47,90%
Εξοπλισμός Γραφείου	333	1	0	817	3.212	0	322	77	0	4.762	2,23%
Επαγγελματικά Οχήματα	5.794	192	0	9.568	1.166	0	242	11.585	0	28.547	13,37%
Επιβατικά Αυτοκίνητα	4.135	222	0	7.748	95	0	8	1.407	0	13.615	6,38%
Άλλα	2.467	0	0	8.094	0	0	0	4.477	1.000	16.038	7,51%
ΣΥΝΟΛΟ	49.859	1.849	0	56.964	43.715	0	14.267	45.817	1.000	213.471	100,00%
ΕΠΙΧΕΙΡ/ΚΗ ΔΡΑΣΤ/ΤΑ											
Βιομηχανία	23.182	75	0	3.622	20.485	0	0	23.150	0	70.514	33,03%
Εμπόριο	5.892	36	0	5.185	8.866	0	0	4.958	0	24.937	11,68%
Υπηρεσίες	13.165	1.738	0	21.832	11.172	0	249	242	1.000	49.398	23,14%
Άλλες Δραστηριότητες	7.620	0	0	26.325	3.192	0	14.018	17.467	0	68.622	32,15%
ΣΥΝΟΛΟ	49.859	1.849	0	56.964	43.715	0	14.267	45.817	1.000	213.471	100,00%
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ											
0 έως 3 χρόνια	4.883	560	0	6.977	6.820	0	282	5.413	0	24.935	11,68%
4 έως 5 χρόνια	29.854	1.289	0	14.209	22.744	0	50	19.686	0	87.832	41,14%
6 έως 9 χρόνια	10.624	0	0	31.607	1.947	0	0	2.342	1.000	47.520	22,26%
10 χρόνια και άνω	4.498	0	0	4.171	12.204	0	13.935	18.376	0	53.184	24,91%
ΣΥΝΟΛΟ	49.859	1.849	0	56.964	43.715	0	14.267	45.817	1.000	213.471	100,00%
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ											
Αττική	32.978	1.543	0	49.260	20.077	0	2.379	28.317	0	134.554	63,03%
Βόρεια Ελλάδα	13.966	152	0	4.106	9.947	0	42	10.599	0	38.812	18,18%
Κεντρική Ελλάδα	1.455	154	0	1.525	1.392	0	0	6.050	0	10.576	4,95%
Λοιπή Χώρα	1.460	0	0	2.073	12.299	0	11.846	851	1.000	29.529	13,83%
ΣΥΝΟΛΟ	49.859	1.849	0	56.964	43.715	0	14.267	45.817	1.000	213.471	100,00%
ΥΠΟΛΕΙΠΟΜΕΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31/12/14	862.313	161.275	373.162	466.171	1.347.856	392.600	890.369	843.425	143.120	5.480.291	

*www.aglc.gr

β. Μισθωτής

Μισθωτής στη σύμβαση leasing μπορεί να είναι οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου⁷⁰, το οποίο ασκεί επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα και επιθυμεί να προμηθευτεί αγαθά για τις ανάγκες της επιχείρησης ή του επαγγέλματός του.⁷¹ Επομένως αυτομάτως αποκλείονται από τη ρύθμιση του νόμου ιδιώτες που θα ήθελαν να προμηθευτούν αγαθά για προσωπική, οικογενειακή, οικιακή χρήση. Στην παρ. 5 του αρθρ. 1 που προστέθηκε με τον ν. 3581/2007, διευκρινίζεται πλέον, με ρητή διάταξη, προς άρση των αμφισβητήσεων που είχαν δημιουργηθεί, ότι και το Δημόσιο μπορεί να αποκτήσει την ιδιότητα του μισθωτή leasing, μέσω της ενεργούσας ως πληρεξουσίας του Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου, κατόπιν σχετικής υπουργικής απόφασης. Περαιτέρω, δεν αποκλείεται να είναι μισθωτής και εταιρεία leasing που έχει μισθώσει το πράγμα από άλλη εταιρεία leasing, οπότε θα έχει τη θέση του υπεκμισθωτή έναντι αυτού που θα συνάψει

⁷⁰ Βλ. και αρθρ. 8 ν. 2469/1997

⁷¹ ΕφΑθ 5829/2003

μαζί της χρηματοδοτική υπομίσθωση για το μισθίο. Επίσης, την ιδιότητα του μισθωτή μπορεί να αποκτήσει και ο τέως κύριος του πράγματος, εφόσον το πωλήσει στην εταιρεία leasing για να προβεί στη συνέχεια σε σύναψη σύμβασης leasing.⁷²

2. Αντικείμενο

Η χρηματοδοτική μίσθωση μπορεί να έχει ως αντικείμενο κινητό ή ακίνητο ή και τα δύο εφόσον όμως προορίζονται για την άσκηση της εμπορίας ή του επαγγέλματος του μισθωτή.

α. Κινητό

Αντικείμενο μπορούν να αποτελέσουν τα βιομηχανικά μηχανήματα, οι μηχανές γραφείου, τα μεταφορικά μέσα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, ιατρικά μηχανήματα κλπ. Ισχύουν οι προβλέψεις του εμπράγματος δικαίου της διάταξης ΑΚ 948 εδ. β' για έννοια του κινητού.⁷³ Στην έννοια των κινητών σύμφωνα με το άρθρ. 1 παρ. 3 περιλαμβάνονται τα αεροσκάφη, ενώ εξαιρούνται τα πλοία και τα πλωτά ναυπηγήματα. Υπό το καθεστώς πριν από τον ν. 2367/1995 γινόταν αναντίρρητα δεκτή η δυνατότητα σύναψης συμβάσεων με αντικείμενο πλοίο. Πάντως, ήδη παλαιότερα από τη διάταξη του άρθρου 8 παρ. 4 ν. 2743/1999⁷⁴, και πλέον ξεκάθαρα από το άρθρο 1 παρ. 3 εδ. Α' του ν. 1665/1986, συνάγεται ότι είναι επιτρεπτή η χρηματοδοτική μίσθωση πλοίου αναυγής για επαγγελματική χρήση, ενώ οι ειδικότεροι όροι καθορίζονται με υπουργική απόφαση⁷⁵.

β. Ακίνητο

Με τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 2367/1995 ο θεσμός του leasing επεκτάθηκε και στα ακίνητα. Επίσης με την τροποποίηση που επέφερε ο ν. 2682/1999 προβλέφθηκε ότι και ο τύπος της αντίστροφης χρηματοδοτικής μίσθωσης εφαρμόζεται όχι μόνο στα κινητά αλλά και στα ακίνητα, με ρητή εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ο μισθωτής είναι ελεύθερος επαγγελματίας. Στην έννοια των ακινήτων, σύμφωνα με το άρθρ. 1 παρ. 3, συμπεριλαμβάνονται οι αγροτικές εκτάσεις, οι οριζόντιες⁷⁶ και κάθετες ιδιοκτησίες, οι ακάλυπτοι χώροι ως χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων. Πριν την τροποποίηση με τον ν. 2682/1999, υπό το καθεστώς ισχύος του ν. 2520/1997, τα οικόπεδα δεν υπάγονταν στην

⁷² Πρόκειται για την αντίστροφη χρηματοδοτική μίσθωση

⁷³ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 27 επ.

⁷⁴ Καταργήθηκε ρητά από το άρθρο 39 του ν. 4256/2014

⁷⁵ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 32

⁷⁶ αντικείμενο της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι και το αντίστοιχο ποσοστό συγκυριότητας πάνω στα μέρη του όλου ακινήτου. (ΑΚ 1117)

έννοια των ακινήτων. Επίσης, από το προϊσχύον δίκαιο είχε ανακύψει ζήτημα σχετικά με ασκεπείς οικοδομήσιμες αλλά μη οικοδομημένες⁷⁷ εκτάσεις, οι οποίες εξαιρούνταν από τη ρύθμιση του νόμου.⁷⁸

3. Μορφές

α. Απλή χρηματοδοτική μίσθωση⁷⁹ (financial leasing)⁸⁰

Η εταιρεία leasing αγοράζει καθ' υπόδειξη του λήπτη πράγμα της επιλογής του από συγκεκριμένο προμηθευτή (σύμβαση πώλησης μεταξύ εταιρείας leasing και προμηθευτή) και στη συνέχεια δυνάμει σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτει με το λήπτη, του παραχωρεί τη χρήση. Ως αποτέλεσμα αναπτύσσεται μια τριμερής, άλλως τριγωνική, σχέση μεταξύ εκμισθώτριας εταιρείας, λήπτη και προμηθευτή. Η εταιρεία leasing δεν ευθύνεται για τα ελαττώματα του πράγματος, για την μη εκπλήρωση ή υπερημερία από μέρους του προμηθευτή. Εκχωρεί τα δικαιώματά της από τη σύμβαση πώλησης στο λήπτη, ενώ ο μόνος κίνδυνος που φέρει είναι αυτός της αφερεγγυότητας του λήπτη. Ο λήπτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να διατηρεί το πράγμα κατάλληλο προς χρήση, φέρει όλα τα βάρη και το ασφαλίζει με δικά του έξοδα για λογαριασμό της εταιρείας leasing, καθώς και αναλαμβάνει τον κίνδυνο τυχαίας καταστροφής, απώλειας ή βλάβης του πράγματος.⁸¹

β. Μεικτή χρηματοδοτική μίσθωση (operating leasing)⁸²

Η εταιρεία leasing προσφέρει στον λήπτη τη χρήση πράγματος κυριότητάς της και αναλαμβάνει την υποχρέωση να το διατηρεί κατάλληλο για αυτήν, συντηρώντας, επισκευάζοντας και ασφαλίζοντάς το με δικά της έξοδα. Τον επενδυτικό κίνδυνο φέρει αποκλειστικά η εταιρεία leasing που επιδιώκει τη διαδοχική μίσθωση του πράγματος σε περισσότερους ενδιαφερομένους. Η συγκεκριμένη μορφή leasing ομοιάζει με την κοινή μίσθωση του ΑΚ.⁸³

⁷⁷ και υπό την ισχύουσα ρύθμιση απαγορεύεται η σύναψη χρηματοδοτικής μίσθωσης με αντικείμενο ένα μη οικοδομημένο οικόπεδο για τη χρήση του πχ ως θερινού σινεμά.

⁷⁸ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 31-32

⁷⁹ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 35 επ.

⁸⁰ Ο βασικός αυτός τύπος αποτέλεσε πρότυπο για τον νομοθέτη του ν. 1665/1986.

⁸¹ ΕφΑθ 5636/2003, ΝοΒ, σελ. 2149 επ., ΕφΑθ 6188/2006 ΔΕΕ 2/2007, σελ.204 επ., ΕφΑθ 5636/2003, ΕλλΔνη 2004, σελ. 263 επ., ΑΠ 731/2007, Τ.Ν.Π. ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, ΕφΑθ 4993/1999, Τ.Ν.Π. ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

⁸² Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 37 επ.

⁸³ ΕφΑθ 4233/2006, ΔΕΕ 11/2007, σελ. 1212 επ.

γ. Αντίστροφη χρηματοδοτική μίσθωση (sale and lease back)⁸⁴

Η επιχείρηση ή ο επαγγελματίας πωλεί ή μεταβιβάζει μέρος ή το σύνολο παραγωγικού εξοπλισμού της κυριότητάς του σε εταιρεία leasing, η οποία στη συνέχεια του παραχωρεί τη χρήση του έναντι μισθώματος (αρ. 1 παρ. 2). Ελλείπει η τριγωνική σχέση, ενώ με αυτήν την μορφή ρευστοποιείται επένδυση που έχει ήδη πραγματοποιηθεί. Κοινό σημείο ανάμεσα στην απλή και την αντίστροφη χρηματοδοτική μίσθωση είναι το γεγονός ότι η χρηματοδότηση ασφαλίζεται με την ίδια την κυριότητα του πράγματος. Όμως η αντίστροφη χρηματοδοτική μίσθωση ενέχει κινδύνους για τους τρίτους δανειστές του λήπτη.⁸⁵

δ. Χρηματοδοτική υπομίσθωση⁸⁶

Η εταιρεία leasing μισθώνει το πράγμα από κατασκευαστή ή από άλλη εταιρεία leasing ή από πιστωτικό ίδρυμα με σκοπό να το υπεκμισθώσει σε επιχείρηση ή επαγγελματία.⁸⁷

ε. Αντίστροφη χρηματοδοτική υπομίσθωση⁸⁸

Η επιχείρηση μισθώτρια του ακινήτου το υπεκμισθώνει σε εταιρεία leasing προκειμένου να χρηματοδοτηθεί με προκαταβολή των μισθωμάτων. Συγχρόνως, η τελευταία με σύμβαση χρηματοδοτικής υπομίσθωσης παραχωρεί την κατοχή και τη χρήση του ακινήτου στην επιχείρηση για την άσκηση της επαγγελματικής της δραστηριότητας. Δεν προβλέπεται δικαίωμα προαίρεσης του λήπτη για αγορά του πράγματος.

στ. Συμμετοχική χρηματοδοτική μίσθωση (leveraged leasing)⁸⁹

Αυτό το είδος χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν προβλέπεται από τον ν. 1665/1986. Εμπλεκόμενα μέρη σε αυτήν την περίπτωση είναι η εταιρεία leasing, ο λήπτης, ο προμηθευτής και ο πιστοδότης. Η εταιρεία leasing αγοράζει από τον προμηθευτή το πράγμα καταβάλλοντας μέρος του τιμήματος, ενώ το υπόλοιπο καλύπτεται από τους πιστοδότες με μακροπρόθεσμο δανεισμό.

⁸⁴ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 38 επ.

⁸⁵ ΠΠρΡοδ 76/2000, ΔΕΕ 4/2001, σελ. 396 επ.

⁸⁶ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 45

⁸⁷ αρ. 1 παρ. 1 και αρ. 6 παρ. 1α

⁸⁸ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 46

⁸⁹ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 47

4. Είδη

Καταρχάς, να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι μπορεί να συναντούνται παραπλήσιες με το leasing δικαιοπρακτικές μορφές, που μπορεί να εξομοιώνονται με αυτό, εντούτοις δεν αποτελούν χρηματοδοτικό leasing, αλλά απλές μισθώσεις.⁹⁰ Τέτοιες περιπτώσεις μη χρηματοδοτικού leasing, που δεν εμπίπτουν στη νομοθετική ρύθμιση και εκλείπει η χρηματοδοτική φύση από τη σύμβαση, είναι το operating lease ή επιχειρησιακή μίσθωση⁹¹, η μίσθωση καταναλωτικών αγαθών και γενικά πραγμάτων προορισμένων για οικιακή ή προσωπική χρήση, και τέλος το direct leasing ή άμεση μίσθωση, όπου κυριαρχεί ο εμπορικός και όχι χρηματοδοτικός χαρακτήρας της συναλλαγής. Τέτοιες συναλλαγές μπορεί καταχρηστικά να χαρακτηρίζονται ή να αποκαλούνται leasing, ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν υπάγονται στις περιπτώσεις χρηματοδοτικού leasing που εξετάζονται στην παρούσα ανάπτυξη.

Το χρηματοδοτικό leasing, ανάλογα με τη φύση των αντικειμένων του, διακρίνεται σε leasing ακινήτων⁹² και leasing κινητών.⁹³

Παράλληλα, με κριτήριο το χρονικό σημείο της χρηματοδότησης και το αν παρεμβάλλεται τρίτος προμηθευτής ή όχι, το leasing διακρίνεται σε απλό κλασικού τύπου και σε τύπου sale and lease back.⁹⁴ Βασική διαφορά μεταξύ τους είναι το γεγονός ότι στην πρώτη περίπτωση ασφάλεια για τον χρηματοδότη αποτελεί η διατήρηση από αυτόν της κυριότητας του πράγματος, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, τρόπος ασφάλειας είναι η μεταβίβαση σε αυτόν της κυριότητας ορισμένου πράγματος.⁹⁵

Τρίτη διάκριση του leasing είναι αυτή μεταξύ κοινοπρακτικού (syndicated leasing) και συμμετοχικού (leveraged leasing)⁹⁶. Στην περίπτωση του πρώτου αφενός, συμμετέχουν από κοινού πολλές εταιρείες leasing, ενώ στο δεύτερο δε εμπλέκεται και τέταρτο πρόσωπο, συνήθως Τράπεζα ή ασφαλιστικός οργανισμός.⁹⁷

⁹⁰ Βλ. Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 18-20

⁹¹ Γνωστό ως renting ή rental, αφορά κυρίως αυτοκίνητα, εμπορευματοκιβώτια, υπολογιστές, υλικά δημοσίων έργων κλπ

⁹² Π.χ. ξενοδοχειακό συγκρότημα, ένα εργοστάσιο

⁹³ Μπορεί να περιλαμβάνει μόνο ενσώματα και όχι άυλα αντικείμενα. Ειδικότερα, πρέπει να πρόκειται περί επαγγελματικής χρήσης κεφαλαιουχικών αγαθών και όχι να αφορά αναλωτά αγαθά ή προσωπικής χρήσης ή οικογενειακής ή καταναλωτικής χρήσης. (Βλ. Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 15-16)

⁹⁴ Βλ. ως άνω, σελ. 24

⁹⁵ Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 16

⁹⁶ Βλ. ως άνω, σελ. 24

⁹⁷ Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 18

Τελευταία διάκριση που είναι σκόπιμο να τονιστεί, αποτελεί η διαφοροποίηση μεταξύ εσωτερικού και διεθνούς leasing. Το διεθνές leasing απαντάται στις περιπτώσεις όπου ο επενδυτής και η εταιρεία leasing είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικές χώρες. Τα προβλήματα που ανακύπτουν στις περιπτώσεις αφορούν στην επιλογή του δικαίου που θα εφαρμοστεί σε ενοχικά, εμπράγματα, φορολογικά, λογιστικά και δικονομικά ζητήματα.⁹⁸ Υπό την αιγίδα του Unidroit καταρτίστηκε μετά από συντονισμένες προσπάθειες η Διεθνής Σύμβαση της Ottawa, ένας νομικός συμβιβασμός για τη σύμβαση leasing, που εναρμονίζει τα θέματα αστικού και εμπορικού δικαίου με τη Σύμβαση της Βιέννης για τη διεθνή πώληση. Ειδικό επιστήμονες και εμπειρογνώμονες, νομικοί προερχόμενοι από χώρες διαφορετικών νομικών παραδόσεων και αντιλήψεων, συνέταξαν το κείμενο της σύμβασης αυτής, μετά από διαβουλεύσεις και με απώτερο σκοπό το συγκερασμό των συγκρουόμενων συμφερόντων.⁹⁹ Η σύμβαση Ottawa εφαρμόζεται μόνο σε συμβάσεις διεθνούς leasing και αποτελεί ενδοτικό δίκαιο. Αντιμετωπίζει το leasing κατά κύριο λόγο ως μια απλή σύμβαση μίσθωσης, όπου μάλιστα η παροχή δικαιώματος προαίρεσης στον μισθωτή δεν αποτελεί υποχρεωτικό περιεχόμενό της. Εφαρμοστέο δίκαιο είναι κατεξοχήν το δίκαιο της χώρας όπου βρίσκεται το μισθίο, ενώ τα άρθρα 7-14 ρυθμίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών. Καινοτομία αποτελεί το άρθρο 10, που παρέχει στο μισθωτή απευθείας αξιώσεις έναντι του προμηθευτή για εκπλήρωση της σύμβασης προμήθειας και αποκατάσταση ζημιών από την πλημμελή ή από τη μη εκπλήρωσή της, ενώ προβλέπεται δυνατότητα υπαναχώρησης μόνο με τη γραπτή συναίνεση του εκμισθωτή. Η σύμβαση Ottawa έχει τεθεί σε ισχύ πρόσφατα, όμως δεν έχει υπογραφεί ακόμη από την Ελλάδα.¹⁰⁰

IV. Σύγκριση με άλλα είδη χρηματοδοτήσεων και συμβάσεων - Διαφορές με παρεμφερείς θεσμούς

1. leasing και κοινή μίσθωση

Η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν έχει από πριν την κυριότητα και την κατοχή συγκεκριμένα πράγματα για να τα παραχωρήσει σε όποιον επιθυμεί να τα ενοικιάσει προσωρινά, πράγμα που συμβαίνει στην κοινή μίσθωση. Αντιθέτως, ο μελλοντικός λήπτης-πελάτης της εταιρείας παίρνει την πρωτοβουλία να επιλέξει το αντικείμενο το οποίο αποκτά η εταιρεία και με τη συμφωνία ότι δεν την βαρύνει καμία ευθύνη για τυχόν νομικά ή

⁹⁸ Μάξης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 16-18

⁹⁹ Προσπάθεια ενοποίησης του δικαίου (Βλ. Χατζηπαύλου-Γόντικα, σελ. 52 επ.)

¹⁰⁰ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 127-129

πραγματικά ελαττώματα και έλλειψη συνομολογημένων ιδιοτήτων.¹⁰¹ Συνεπώς, η παροχή της εταιρείας είναι η δυνατότητα απόκτησης της χρήσης του αντικειμένου από τον λήπτη με τη διαμεσολάβησή της, δεν αποβλέπει σε επόμενη εκμίσθωση του πράγματος ή σε τελική ανάληψή του, αλλά μόνο στην έντοκη επιστροφή της αξίας του αντικειμένου.

2. leasing και πώληση με παρακράτηση κυριότητας (ΑΚ 532)

Καταρχάς οι δύο αυτές συμβάσεις ομοιάζουν σε δύο σημεία: Πρώτον, και στις δύο περιπτώσεις η διατήρηση της κυριότητας από τον πωλητή αφενός και από την εταιρεία leasing αφετέρου αποσκοπεί στην εξασφάλιση της καταβολής του οφειλόμενου ποσού με το πράγμα καθεαυτό. Δεύτερον, ο κάτοχος του πράγματος αναλαμβάνει τα ωφελήματα από την χρήση και την εκμετάλλευσή του, φέροντας ταυτόχρονα όλους τους κινδύνους, τα βάρη και τις ευθύνες αυτού σαν κύριος. Ωστόσο οι δύο αυτές συμβάσεις διαφοροποιούνται αισθητά και μάλιστα εξ ορισμού καθώς αφενός στην πώληση με το σύμφωνο αυτό, ο αγοραστής αποκτά αυτοδικαίως την κυριότητα του πράγματος με την πλήρωση της αναβλητικής αίρεσης εξόφλησης του οφειλόμενου τιμήματος, ενώ στο leasing δεν τίθεται τέτοια αίρεση ούτε ο λήπτης γίνεται κύριος με την πληρωμή της τελευταίας δόσης, αλλά μόνο αφού ασκήσει το σχετικό δικαίωμα προαίρεσής του. Επίσης, σε περίπτωση υπερημερίας του λήπτη, η εταιρεία leasing μπορεί να καταγγείλει ex nunc τη σύμβαση και να αναζητήσει επιπλέον και μελλοντικά μισθώματα σαν αποζημίωση, σαν είδος ποινικής ρήτρας, ενώ στην ΑΚ 532 η υπαναχώρηση του εκμισθωτή σε περίπτωση υπερημερίας του μισθωτή γίνεται ex tunc και δεν δύναται να απαιτήσει απομένοντα ανεξόφλητα συμφωνηθέντα μισθώματα.

3. leasing και επικαρπία

Οι δύο αυτοί θεσμοί ομοιάζουν ως προς το δικαίωμα του επικαρπωτή για ολοκληρωτική χρήση του και κάρπωση του ξένου πράγματος, με υποχρέωση διατήρησης ακέραιης της ουσίας και του οικονομικού προορισμού του (ΑΚ 1154). Εντούτοις, η επικαρπία αποτελεί εμπράγματο δικαίωμα, ενώ το δικαίωμα του λήπτη στη σύμβαση leasing αποτελεί ενοχικό δικαίωμα, ακόμα κι αν ο νομοθέτης επιφέρει ένα είδος εμπραγμάτωσης.¹⁰² Επίσης, οι υποχρεώσεις του λήπτη της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι επαχθέστερες από αυτές του επικαρπωτή.

¹⁰¹ Εφαθ 4993/1999, ΠολΠρΑθ 2587/1992, Εφαθ5636/2003

¹⁰² άρθρο 4, παρ. 2 εδ. β' ν. 1665/1986

4. leasing και πλασματικό ενέχυρο

Ομοιότητα αποτελεί η δυνατότητα εκμετάλλευσης του πράγματος από τον οφειλέτη για όσο χρόνο υφίσταται η ασφαλιζόμενη απαίτηση και η αξιοποίηση του αντικειμένου ως εμπράγματος ασφάλειας του δανειστή. Από την άλλη πλευρά, σημειώνονται τρεις ουσιαστικές διαφορές: Πρώτον, φέρει το είδος του εμπράγματος δικαιώματος του δανειστή, διότι αφενός η εταιρεία leasing έχει την κυριότητα του πράγματος ενώ στην άλλη περίπτωση υπάρχει το περιορισμένο εμπράγματο δικαίωμα του ενεχύρου. Ως εκ τούτου, διαφέρει και ο τρόπος ικανοποίησης του δανειστή, γιατί στην πρώτη περίπτωση λαμβάνει χώρα μέσω αφαίρεσης του πράγματος άμεσα και αυτούσια, ενώ στη δεύτερη περίπτωση μέσω της διαδικασίας του πλειστηριασμού. Δεύτερον, στο leasing ο λήπτης δεν μπορεί να συστήσει άλλη εμπράγματο ασφαλία στο αντικείμενο εφόσον είναι μόνο κάτοχος, ενώ στο πλασματικό ενέχυρο αυτό είναι δυνατόν, οπότε θα ισχύει η αρχή της χρονικής προτεραιότητας. Τρίτον, στο leasing ασφαλιζόμενο πρόσωπο μπορεί να είναι μόνο η εταιρεία leasing, το πράγμα μπορεί να είναι μόνο κεφαλαιουχικό αγαθό και όχι αναλωτό και η ασφαλιζόμενη απαίτηση είναι η παρασχεθείσα χρηματοδότηση, ενώ στο πλασματικό ενέχυρο τα πρόσωπα του οφειλέτη και του δανειστή και η ασφαλιζόμενη απαίτηση ποικίλλουν.

5. leasing και καταπιστευτική μεταβίβαση πράγματος για εξασφάλιση απαίτησης

Συγκεκριμένα, η αντίστροφη χρηματοδοτική μίσθωση ομοιάζει με το νομικό αυτό μόρφωμα ως προς το ότι επέρχεται στο δανειστή η κυριότητα του πράγματος, με την οποία εξασφαλίζεται η απαίτησή του. Το sale and lease back βέβαια τυγχάνει νομοθετικής κατοχύρωσης, πράγμα που δεν συμβαίνει με την καταπιστευτική μεταβίβαση της κυριότητας, όπου η εξασφάλιση δεν αναγνωρίζεται πάντα ως *justa causa* της μεταβίβασης της κυριότητας του πράγματος.

6. leasing και πίστωση τιμήματος (ΑΚ 532)

Στο leasing κύριος εξακολουθεί να είναι ο εκμισθωτής, ενώ στη δεύτερη περίπτωση επέρχεται η κτήση της κυριότητας από τον αγοραστή με την παράδοση του πράγματος.

V. Ζητήματα φορολογικού δικαίου στη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης

1. Σκοπός της ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης της σύμβασης leasing

Σαφέστατα αποτελούσε γνώμονα και ρυθμιστική πρόθεση του νομοθέτη του ν. 1665/1986 η διάπλαση ελκυστικού και ανταγωνιστικού χαρακτήρα στη σύμβαση leasing, σε σχέση με τις άλλες παραδοσιακές μορφές χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου, καθιερώθηκαν σημαντικά φορολογικά προνόμια τόσο για τον εκμισθωτή όσο και για τον μισθωτή. Ο υψηλός επιχειρηματικός κίνδυνος του κύκλου των χρηματοδοτικών εργασιών, το υψηλό κόστος της επένδυσης και η ανάγκη επιβίωσης του θεσμού απέναντι στις παραδοσιακές μορφές χρηματοδότησης¹⁰³ αποτελούν επαρκή δικαιολογητικό λόγο της θέσπισης των πλεονεκτημάτων αυτών.¹⁰⁴

2. Φορολογικές ρυθμίσεις του ν. 1665/1986¹⁰⁵

Πρώτον, προβλέπεται η απαλλαγή από κάθε είδους επιβάρυνση¹⁰⁶ που αφορά στις συμβάσεις¹⁰⁷, τα μισθώματα¹⁰⁸, το τίμημα της πώλησης του πράγματος από την εταιρεία leasing στον μισθωτή (αρθρ. 6 παρ. 1). Ωστόσο, οφείλονται κανονικά ο φόρος εισοδήματος, ο Φ.Π.Α., αλλά και ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων.

Δεύτερον, σημαντική είναι η απαλλαγή από κάθε επιβάρυνση της σύστασης ασφαλειών με τη μορφή εκχώρησης απαιτήσεων (αρθρ. 6 παρ. 3 εδ. β') και ο περιορισμός των τελών, των εισφορών και άλλων επιβαρύνσεων κατά τη σύσταση των εμπράγματων ασφαλειών (άρθρ. 6 παρ. 3 εδ. α'). Τίθεται, βέβαια, το ζήτημα αν εξακολουθεί να ισχύει μετά την κατάργηση του

¹⁰³ Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 217

¹⁰⁴ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 119 επ.

¹⁰⁵ Επίσης βλ. Ν. Δημητρόπουλου, οικ. διευθυντού εταιρείας leasing, Χρηματοδοτική μίσθωση - Φορολογικά κίνητρα και leasing, ΛΟΓΙΣΤΗΣ, 1993/ 222

¹⁰⁶ Φόρος, τέλος, εισφορά, δικαιώματα υπέρ του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ., και γενικά τρίτων

¹⁰⁷ αναφερόμαστε στις συμβάσεις με τις οποίες ο εκμισθωτής αποκτά κυριότητα ή κατοχή σε κινητά πράγματα, στις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης και στις συμβάσεις εκχώρησης δικαιωμάτων ή αναδοχής υποχρεώσεων από συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης. Επίσης εδώ υπάγονται και οι δανειακές ή πιστωτικές συμβάσεις προς τους εκμισθωτές από τραπεζικά ιδρύματα καθώς και οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης μεταξύ των τελευταίων και των εκμισθωτών του ν. 1665/1986, μαζί με τα παρεπόμενά τους (δάνεια, τόκοι, προμήθειες).

¹⁰⁸ μισθώματα που καταβάλλονται στους πιστωτές και τα παραστατικά είσπραξης τους.

άρθρου 7 ν. 4171/1961¹⁰⁹ από το άρθρο 12 ν. 3670/2008, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 6 παρ. 3 του ν. 1665/1986¹¹⁰.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 6, θεσπίζεται απαλλαγή από κάθε επιβάρυνση συναφών συμβάσεων πίστωσης με συμβαλλόμενο την εταιρεία leasing, καθώς και συμβάσεων leasing με ξένους προμηθευτές.

Κατ' εξαίρεση απαλλαγή από το φόρο μεταβίβασης ακινήτων¹¹¹ υφίσταται στις περιπτώσεις της αντίστροφης χρηματοδοτικής μίσθωσης, της μεταβίβασης του ακινήτου κατά τη λήξη της σύμβασης από την εταιρεία στον μισθωτή και της εξαγοράς του μισθίου πριν από τη λήξη της σύμβασης, όχι όμως και σε διάστημα μικρότερο της τριετίας, οπότε η απαλλαγή αίρεται (άρθρο 8 παρ. 8).

Συνακόλουθα, τα δικαιώματα των συμβολαιογράφων¹¹² είναι περιορισμένα, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2. Εντούτοις, είναι περιορισμένο το πραγματικό πεδίο εφαρμογής, με δεδομένο ότι από την παρ. 1 εξαιρούνται τα ακίνητα.¹¹³

Καθιερώνεται, παράλληλα, η έκπτωση των μισθωμάτων ως λειτουργικών δαπανών από τα ακαθάριστα έσοδα του μισθωτή.¹¹⁴

Άξιο μνείας κρίνεται και το γεγονός ότι τα συμφωνητικά¹¹⁵ που καταρτίζονται από τρίτους με τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης για οποιαδήποτε συναλλαγή δεν θεωρούνται από τις Δ.Ο.Υ.¹¹⁶

¹⁰⁹ Εφαρμόζεται σε περίπτωση εγγραφής προσημείωσης ή σύστασης υποθήκης ή ενεχύρου για εξασφάλιση των απαιτήσεων των εκμισθωτών ή για εξασφάλιση απαιτήσεων από πιστωτικές ή δανειακές συμβάσεις προς αυτούς, καθώς και για εξάλειψη των βαρών αυτών. (Βλ. Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 121)

¹¹⁰ Η εκχώρηση των απαιτήσεων των εκμισθωτών για εξασφάλιση απαιτήσεων από δάνεια ή πιστώσεις που παρέχονται απαλλάσσονται από κάθε τέλος ή άλλη επιβάρυνση.

¹¹¹ και το φόρο αυτόματου υπερτιμήματος, ο οποίος προβλεπόταν στα άρθρα 2 επ. του ν. 3427/2005 και καταργήθηκε με το άρθρο 23 του ν. 3842/2010.

¹¹² Βλ. Μάζη, αρ. 238, σημ. 654

¹¹³ Κριτική της διάταξης ασκείται από τον Ζύγουρα, Γνωμοδ. Εισ.ΑΠ, Δίκη 2006, 466

¹¹⁴ Οι ειδικές ρυθμίσεις του άρθρου 6 παρ. 4 εδ. β', σε συνδυασμό με το άρθρο 31 παρ. 1 περ. β' ν. 2238/1994 για την ποσοστιαία έκπτωση δαπανών στην περίπτωση των επιβατηγών Ι.Χ. αυτοκινήτων, έπαψαν να ισχύουν από 1.1.2014. Ομοίως, η εξαίρεση του άρθρου 31 παρ. 1 περ. ιστ' εδ. β' ν. 2238/1994 περί μη έκπτωσης των μισθωμάτων που αναλογούν στην αξία του οικοπέδου είναι πλέον, με το νέο Κ.Φ.Ε., άνευ αντικειμένου.

¹¹⁵ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 121

¹¹⁶ άρθρο 8 παρ. 16 του ν. 1882/1990, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 27 παρ. 6 του ν. 2682/1999. Βλ. και ΕφΑθ 201/1999, ΕλλΔνη 40/1201

3. Leasing και φορολογία εισοδήματος βάσει του ν. 4172/2013 (νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος)

Οι συνέπειες της απλοποίησης του φορολογικού συστήματος ως στόχου του νέου Κ.Φ.Ε. στη φορολόγηση των συμβάσεων leasing οδήγησαν στην αποδυνάμωση των φορολογικών πλεονεκτημάτων, καθώς το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς περιορίστηκε.

α. Ρυθμίσεις του προϊσχύοντος Κ.Φ.Ε. (ν. 2238/1994) σχετικά με το leasing

Προβλεπόταν ότι σε περίπτωση μεταβίβασης του ακινήτου είτε κατά τη λήξη της σύμβασης είτε και πριν από αυτήν, ως αξία πώλησης λαμβάνεται η καθοριζόμενη από τους όρους της σύμβασης (άρθρο 28 παρ. 3 περ. ζ' εδ. ε'). Επίσης, ήταν καθιερωμένη η απαλλαγή υπό προϋποθέσεις της υπεραξίας που προκύπτει από πώληση ακινήτου στην περίπτωση της αντίστροφης χρηματοδοτικής μίσθωσης από το φόρο εισοδήματος (άρθρο 28 παρ. 3 περ. ζ' εδ. ζ'). Τρίτον, οι δαπάνες μισθωμάτων για επιβατηγά ΙΧ. αυτοκίνητα που χρησιμοποιούνταν για τις ανάγκες ελεύθερου επαγγέλματος εξέπιπταν κατά 25% και έως 3% του δηλωθέντος ακαθάριστου εισοδήματος (άρθρο 49 παρ. 2 εδ. β', το οποίο έχει ήδη καταργηθεί με το άρθρο 7 παρ. 6 ν. 3842/2010).

β. Οι ρυθμίσεις του ισχύοντος Κ.Φ.Ε. (ν. 4172/2013)

Όσον αφορά στις φορολογικές αποσβέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 24 Κ.Φ.Ε., αυτές εκπίπτουν από τον μισθωτή σε περίπτωση χρηματοοικονομικής μίσθωσης, όπως η έννοια αυτή ορίζεται στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου. Πάντως, κατά το άρθρο 6 παρ. 5 του ν. 1665/1986, αποσβέσεις ενεργεί και η εταιρεία leasing σε ίσα μέρη, ανάλογα με τα έτη διάρκειας. Συνεχίζοντας, στο άρθρο 26 Κ.Φ.Ε. προβλέπεται έκπτωση προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων με ποσοστιαίο και χρονικό περιορισμό¹¹⁷. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ετήσια αντικειμενική δαπάνη λόγω χρήσης επιβατικών αυτοκινήτων ΙΧ. επί χρηματοδοτικής μίσθωσης βαρύνει το μισθωτή¹¹⁸. Σαν τελευταία εν προκειμένω παρατήρηση, τα ποσά που καταβάλλονται για χρηματοδοτική μίσθωση, μεταξύ άλλων, ακινήτων, αυτοκινήτων, σκαφών αναψυχής, αεροσκαφών και κινητών αξίας άνω των 10.000 ευρώ λογίζονται ως ετήσιες δαπάνες και, συνεπώς, υπολογίζονται για την εξαγωγή του τεκμαρτού εισοδήματος κατά το άρθρο 30 παρ. 2 Κ.Φ.Ε.

¹¹⁷ ΣτΕ 850-851/2005 Τ.Ν.Π. ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ και άρθρο 6 παρ.7 όπου ίσως τίθεται ζήτημα σιωπηρής κατάργησης.

¹¹⁸ άρθρο 31 παρ. 1 περ. γ' εδ. ιζ' Κ.Φ.Ε.

γ. leasing και Φ.Π.Α. (ν. 2859/2000, Κώδικας Φ.Π.Α.)

Από τη συνδυαστική εφαρμογή των άρθρων 34 παρ. 1 εδ. α' περ. β' στοιχ. iii και 33 παρ. 4 περ. α' εδ. δ' του ισχύοντος Κώδικα Φ.Π.Α. (ν. 2859/2000) προκύπτει ρητώς ότι ο Φ.Π.Α. που καταβάλλει ο εκμισθωτής κατά την αγορά των επενδυτικών αγαθών, τα οποία στη συνέχεια εκμισθώνει χρηματοδοτικά, εκπίπτει και επιστρέφεται σε αυτόν¹¹⁹.

δ. leasing και φορολογία ακινήτων βάσει του ν. 4223/2013

Προβλέπεται επιβάρυνση του μισθωτή με την καταβολή του (καταργηθέντος) Ε.Τ.Α.Κ. (άρθρο 6 περ. 2 στοιχ. θ', ν. 3634/2008). Η ρύθμιση αυτή δεν επαναλήφθηκε ούτε στο άρθρο 28 ν. 2842/2010 περί Φ.Α.Π. ούτε στο άρθρο 2 του ισχύοντος ν. 4223/2013 περί Ε.Ν.Φ.Ι.Α. Υπάρχει δυνατότητα μη επέλευσης αυτόματου συμψηφισμού του ποσού του Ε.Ε.Τ.Α. σύμφωνα με την παρ. Α της υποπαρ. Α.7. του άρθρου 1 του ν. 4152/2013 (πρώην Ε.Ε.Τ.Η.Δ.Ε., βλ. άρθρο 53 ν. 4021/2011) με οφειλόμενα ή μελλοντικά μισθώματα.

ε. Ειδικότερα για τον εκμισθωτή

Σημαντική, καταρχάς, είναι η δυνατότητα διενέργειας αποσβέσεων σε κινητά και ακίνητα κατ' ίσα μέρη, καθώς και η δυνατότητα υπολογισμού της έκπτωσης 2% για την κάλυψη επισφαλών απαιτήσεων που προέρχονται από μισθώματα¹²⁰. Ο εκμισθωτής απολαμβάνει, επίσης, απαλλαγή από την καταβολή Ενιαίου Τέλους Ακινήτων, ενώ προβλέπεται για αυτόν έκπτωση και επιστροφή του Φ.Π.Α. που καταβάλλεται κατά την αγορά¹²¹ των επενδυτικών προς εκμίσθωση προϊόντων¹²².

στ. Ειδικότερα για τον μισθωτή

Τα μισθώματα που καταβάλλονται από τον μισθωτή θεωρούνται λειτουργικές δαπάνες και εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα¹²³ (άρθρο 6 παρ. 4). Υφίσταται επίσης, έκπτωση υπό όρους για τα μισθώματα που καταβάλλονται για τα επιβατικά αυτοκίνητα ΙΧ. Ο μισθωτής απολαμβάνει και το πλεονέκτημα της απαλλαγής από το φόρο μεταβίβασης ακινήτου και του αυτόματου υπερτιμήματος σε περίπτωση εξαγοράς του μισθίου. ενώ μάλιστα μπορεί να συμπεριλάβει τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται για τη χρήση του μισθίου στην ετήσια

¹¹⁹ Η ίδια ρύθμιση υπήρχε και στον προϊσχύοντα Κώδικα Φ.Π.Α ν. 1642/1986 άρθρο 27 παρ. 1 περ. δ'

¹²⁰ ΣτΕ 870/2014, 850/2005

¹²¹ ΔΕφΑθ 480/1991 ΔΦΝ 1992, 140

¹²² Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 122-123

¹²³ εξαιρούνται τα μισθώματα που καταβάλλονται για ακίνητα και αναλογούν στην αξία του οικοπέδου

τεκμαρτή δαπάνη. Τέλος, μπορεί να εκμεταλλευτεί το ευνοϊκό καθεστώς των επιχορηγήσεων.

ζ. Υπεράκτιες εταιρείες

Οι υπεράκτιες εταιρείες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα πλαίσια του leasing. Αυτό αποτελεί προτιμητέα επιλογή στις περιπτώσεις όπου έχουν συσσωρευτεί κεφάλαια στο όνομα της υπεράκτιας εταιρείας στο εξωτερικό και είναι στόχος ο επαναπατρισμός τους στον τόπο της έδρας της ιδρύτριας επιχείρησης. Η υπεράκτια εταιρεία αγοράζει στο όνομά της το μηχάνημα που χρειάζεται η ιδρύτρια και το εκμισθώνει στην τελευταία. Τοιουτοτρόπως, η ιδρύτρια επιχείρηση αποκτά το απαραίτητο μηχάνημα μέσω της χρήσης κεφαλαίων που ήταν συγκεντρωμένα στο εξωτερικό και δεν θα ήταν δυνατό να επαναπατριστούν με διαφορετικό τρόπο χωρίς να φορολογηθούν, ενώ μάλιστα εκπίπτει από τα έσοδά της τα καταβαλλόμενα μισθώματα.¹²⁴

η. Φορολογικός σχεδιασμός επιχειρήσεων με διεθνή δραστηριότητα¹²⁵

Δύο πράγματα επιτυγχάνουν οι επιχειρήσεις με διεθνή δραστηριότητα, συμπεριλαμβάνοντας το leasing στον φορολογικό σχεδιασμό τους.

Πρώτον, αποφεύγουν τυχόν δυσμενείς φορολογικές επιβαρύνσεις των δραστηριοτήτων τους. Η ασυμβατότητα των εθνικών νομοθεσιών και οι επιχειρηματικοί κίνδυνοι που εγκυμονούνται από τις εκτός συνόρων επιχειρηματικές δραστηριότητες οδηγούν στην επιλογή να μετατραπεί νομικά μια διεθνής σύμβαση leasing σε ενδοσυνοριακή. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της ίδρυσης μιας θυγατρικής εταιρείας ή μιας κοινής εταιρικής συμμετοχής στη χώρα του λήπτη, που να αναλαμβάνει τη σύμβαση της σύμβασης εκ μέρους της εκμισθώτριας εταιρείας. Μία επιπρόσθετη μεθόδευση είναι το λεγόμενο club, δηλαδή η συνεργασία πολλών εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης με έδρα σε διαφορετικά κράτη, οι οποίες δημιουργούν έναν σύνδεσμο, όπου μέσω διαμεσολάβησης των μελών του, πάντα υπάρχει μια εταιρεία ίδιας εθνικότητας με το λήπτη, η οποία θα αναλάβει τη σύμβαση της σύμβασης.

Δεύτερον, οι επιχειρήσεις με διεθνή δραστηριότητα μπορούν να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που προσφέρουν οι διεθνείς συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης για μείωση του φορολογικού κόστους των επενδύσεών τους. Αυτό σχετίζεται με την εφαρμογή κάποιου

¹²⁴ Ι. Φωτόπουλου, Γ. Φωτόπουλου, Υπεράκτιες εταιρείες, ΛΟΓΙΣΤΗΣ, 2001, 1067

¹²⁵ Ανδ. Τσουρουφλή, Προβλήματα των διεθνών συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, ΔΦΝ, 1999, σελ. 648 επ.

μοντέλου double dip¹²⁶. Οι όροι της σύμβασης διαμορφώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει ευελιξία στην αξιολόγηση των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης στις διάφορες χώρες, με απώτερο συμφέρον και στόχο να αποκτούν και οι δύο συμβαλλόμενοι δικαίωμα αποσβέσεων στο μισθίο. Συνήθως, επιλέγεται τέτοιος συνδυασμός χωρών, ώστε η εταιρεία leasing να υπάγεται φορολογικά σε χώρα που εφαρμόζει τη νομική θεώρηση και ο λήπτης σε χώρα όπου ακολουθείται η αρχή της οικονομικής ιδιοκτησίας.

Τα φορολογικά πλεονεκτήματα των κατασκευών double dip προσέλκυσαν μεγάλες κεφαλαιουχικές εταιρείες, παρά το γεγονός ότι ο θεσμός του leasing είναι δημοφιλέστερος στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Συνεπώς, παρατηρήθηκε η τάση εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε τομείς υψηλής κεφαλαιοποίησης, όπως διυλιστήρια, βιομηχανικές μονάδες και μέσα μαζικής μεταφοράς, να αναζητούν στο εξωτερικό επενδυτές, οι οποίοι θα αγοράσουν για λογαριασμό τους το επιθυμητό αντικείμενο και θα τους το εκμισθώσουν χρηματοδοτικά, πρακτική από την οποία και οι δύο πλευρές είναι κερδισμένες από φορολογικής άποψης. Για παρόμοιους λόγους, το leasing είναι διαδεδομένο και στους κόλπους πολυεθνικών ομίλων συνδεδεμένων επιχειρήσεων.

θ. Λογιστικό καθεστώς¹²⁷

Στον νόμο δεν ορίζεται κάποιο τηρητέο λογιστικό σύστημα των εταιρειών leasing και του μισθωτή. Μόνο στο άρθρο 7, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 ν. 3483/2006, προβλέπεται ότι με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, μπορεί να ρυθμίζεται η υποχρέωση των μισθωτών να εμφανίζουν στις δημοσιευόμενες λογιστικές καταστάσεις στοιχεία σχετικά προς τις χρηματοδοτικές μισθώσεις¹²⁸. Βέβαια, η λογιστική παρακολούθηση της σύμβασης παρουσιάζει προβλήματα που δεν είναι δυνατό να παραβλέψει κανείς. Ο μισθωτής, καθώς οφείλει να εμφανίσει στον ισολογισμό του το μισθίο ως αλλότριο περιουσιακό στοιχείο, προβαίνει σε μια εγγραφή που είναι νομικώς ορθή αλλά δεν ανταποκρίνεται στην οικονομική πραγματικότητα¹²⁹. Καθεαυτή η αδυναμία του να δηλώσει το μισθίο ως ίδιο περιουσιακό στοιχείο αποτελεί και το τυχόν εμπόδιο στην επιχειρηματική του δραστηριότητα.¹³⁰

¹²⁶ Ωστόσο, δεν αποτελεί λύση πανάκεια καθώς το φορολογικό όφελος δεν είναι ουσιαστικά η ολική αποφυγή ή μείωση της φορολογίας αλλά το ότι αυτή μετακυλιέται στα κέρδη που προκύπτουν από την ευνοϊκότερη κατανομή της φορολογητέας ύλης.

¹²⁷ Μάζης, Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, σελ. 225

¹²⁸ Βλ. Χατζηπαύλου- Γόντικα, σελ. 84 επ.

¹²⁹ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 130-132

¹³⁰ Παμπούκης, Επισκ. ΕΔ 1, σελ. 465

i. Λογιστική αντιμετώπιση των μισθωμάτων leasing βάσει του ν. 1665/1986

Ο ν. 1665/1986 περί συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης αναφέρει στο άρθρο 5, εκτός των άλλων, ότι προκειμένου για συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτονται από 1.1.1998, η εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης ενεργεί αποσβέσεις για τα κινητά πράγματα, αλλά και για τα ακίνητα πλην των οικοπέδων σε ίσα μέρη ανάλογα με τα έτη διάρκειας της σύμβασης¹³¹. Τα μισθώματα που καταβάλλει ο μισθωτής στις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του από τη σύμβαση θεωρούνται λειτουργικές δαπάνες του και εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδά του, με εξαίρεση τα μισθώματα των επιβατικών αυτοκινήτων για τα οποία ισχύουν οι περιορισμοί της περ. β' παρ. 1 αρθρ. 31 του ν. 2238/1994¹³². Από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι το πάγιο στοιχείο που υποδεικνύει ο μισθωτής στην εταιρεία leasing να αγοράσει και να του εκμισθώσει, καταχωρείται στα λογιστικά βιβλία του εκμισθωτή και η αξία του αποσβήνεται σε ίσα μέρη ανάλογα με τα έτη διάρκειας της σύμβασης επηρεάζοντας τα αποτελέσματα χρήσεως του εκμισθωτή. Αφού συγχρόνως ο μισθωτής παρακολουθεί σε λογαριασμούς τάξεως τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθώματα αυτά τα καταχωρεί στους εξής λογαριασμούς¹³³:

Κωδικός	Λογαριασμός
62.04.20	Ενοίκια μισθώσεως leasing μηχανημάτων
62.04.21	Ενοίκια μισθώσεως leasing μεταφορικών μέσων

ii. Οι χρηματοδοτικές μισθώσεις στις οικονομικές καταστάσεις των μισθωτών βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.). Πρότυπο 17 - Leasing

Τα διεθνή πρότυπα είναι ένα σύνολο λογιστικών αρχών και μεθόδων, βάσεων αποτίμησης, ορισμών, κανόνων και τύπων, που οριοθετούν ένα παραδεδομένο πλαίσιο κατάρτισης και παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων που απευθύνονται κυρίως στους εξωτερικούς χρήστες αυτών. Το 1973 ιδρύθηκε η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), με στόχο τη δημιουργία γενικά παραδεκτών λογιστικών αρχών που διέπουν τη λογιστική απεικόνιση των εταιρειών στα κράτη που είναι ιδρυτικά μέλη. Σύμφωνα με τον Κανονισμό

¹³¹ Άρθρο 5 παρ. 4 ν. 1665/1986, όπως τροποποιημένη με την παρ. 3 αρθρ. 27 του ν. 2682/1999, όπως ισχύει.

¹³² Άρθρο 5 παρ. 3 ν. 1665/1986, όπως συμπληρωμένο με τη διάταξη της παρ. 9 αρθρ. 11 του ν. 2367/1995 ισχύει.

¹³³ Ε.ΣΥ.Λ αρ. γνωμοδ. 1804/1992

1606/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ, όλες οι εταιρείες που είναι εισηγμένες σε ευρωπαϊκά χρηματιστήρια πρέπει να παρουσιάζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις βάσει των Δ.Λ.Π. Στην Ελλάδα σύμφωνα με τον ν. 2992/2002, κατά την κατάρτιση των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων θα εφαρμόζονται τα Δ.Λ.Π. για τις ανώνυμες εταιρείες υποχρεωτικά, εφόσον είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών, ενώ προαιρετικά για τις υπόλοιπες που έχουν τη μορφή α.ε και εφόσον ελέγχονται από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών. Επίσης, ο ν. 3229/2004 αναφέρει ότι όσες α.ε. εταιρείες των οποίων μετοχές ή άλλες κινητές αξίες είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο πρέπει να συντάσσουν ετήσιες οικονομικές καταστάσεις βάσει Δ.Λ.Π.

Οι εταιρείες που από το 2005 εφαρμόζουν τα Δ.Λ.Π. πρέπει να διαχωρίζουν τις συμβάσεις leasing σε χρηματοδοτικές και λειτουργικές μισθώσεις, καθώς υπάρχει σαφής διαχωρισμός από τα Δ.Λ.Π. και διαφορετικός λογιστικός χειρισμός. Στο πρότυπο 17 περιγράφονται οι κατάλληλες λογιστικές μέθοδοι για την λογιστική απεικόνιση όλων των μισθωμάτων που αφορούν τους μισθωτές και τους εκμισθωτές. Το πρότυπο 17 αντιμετωπίζει τις χρηματοδοτικές μισθώσεις ως δάνεια και στο λογιστικό χειρισμό περιλαμβάνονται τα εξής: Πρώτον, κάθε μίσθωμα που χρεώνεται στον πελάτη χωρίζεται σε κεφάλαιο και τόκο. Το κεφάλαιο μειώνει την απαίτηση κεφαλαίου από τον πελάτη και ο τόκος αυξάνει τα έσοδα της χρήσης. Δεύτερον, με την εκκίνηση του δανείου η αξία των αγορασμένων παγίων μετατρέπεται σε απαίτηση κεφαλαίου από τον πελάτη.

Κατά την έναρξη της μισθωτικής περιόδου οι μισθωτές πρέπει να αναγνωρίζουν τις χρηματοδοτικές μισθώσεις ως περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις στους ισολογισμούς τους, με ποσό ίσο προς την εύλογη αξία της μισθούμενης ιδιοκτησίας, ή αν είναι χαμηλότερη με την παρούσα αξία των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων η καθεμία προσδιοριζόμενη κατά την έναρξη της μίσθωσης. Το προεξοφλητικό επιτόκιο για τον προσδιορισμό της παρούσας αξίας των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων είναι το τεκμαρτό επιτόκιο της μίσθωσης, αν αυτό μπορεί να προσδιοριστεί. Διαφορετικά πρέπει να χρησιμοποιείται το οριακό επιτόκιο δανεισμού. Κάθε αρχικό άμεσο κόστος του μισθωτή προστίθεται στο ποσό που αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο¹³⁴. Σημειώνεται ότι στις χρηματοδοτικές μισθώσεις που συνάπτονται στη χώρα μας το επιτόκιο χρηματοδότησης είναι γνωστό, οπότε αυτό λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της παρούσας αξίας. Σχεδόν σε όλες τις χρηματοδοτικές μισθώσεις η εύλογη αξία του περιουσιακού στοιχείου ταυτίζεται με την

¹³⁴ Δ.Λ.Π. 17 αναθεωρ. 2004, παρ. 20

παρούσα αξία των μελλοντικών μισθωμάτων, αφού οι χρηματοδοτικές μισθώσεις στην ουσία είναι χρηματοδοτήσεις της αξίας του περιουσιακού στοιχείου που αποκτάται.

VI. Νομολογία

Η συμβολή της νομολογίας στο θεσμό του leasing εντοπίζεται και επικεντρώνεται κυρίως στην εφαρμογή δύο νομολογιακών αρχών και αναγκών, αυτή της προστασίας του ασθενέστερου συμβαλλομένου και αυτή του προληπτικού ελέγχου.

Η προστασία του συναλλασσομένου με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εντάσσεται στο προστατευτικό πεδίο του ν. 2251/1994. Η ευρεία έννοια του καταναλωτή, ως η πλέον κρατούσα, συμπεριλαμβάνει και τον έμπορο ή επαγγελματία ή προμηθευτή αγαθών. Επίσης, δεν αντιμετωπίζουμε πρόβλημα στο να τους χαρακτηρίσουμε ως τελικούς αποδέκτες και άρα καταναλωτές, καθώς το μισθίο θα πρέπει να προορίζεται σύμφωνα με τη νομοθετική επιταγή της σύμβασης leasing, για επαγγελματική χρήση του μισθωτή και όχι για περαιτέρω διάθεση. Από την άλλη πλευρά, το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα βρίσκεται σε θέση διαπραγματευτικής υπεροχής¹³⁵ απέναντι στους αναφερθέντες αντισυμβαλλομένους του, ενώ είναι ταυτόχρονα ένας οικονομικά ισχυρότερος φορέας από άποψη μέσων και υποδομής, πληρώντας τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστούν προμηθευτές¹³⁶ κατά το άρθρο 1 παρ. 4 εδ. β' του ν. 2251/1994¹³⁷.

Ο προληπτικός έλεγχος των τυποποιημένων συμβάσεων και των ΓΟΣ¹³⁸ από ειδικό όργανο είναι ένας κρίσιμος στόχος που δεν έχει επιτευχθεί ακόμα με νομοθετική πρόβλεψη, ωστόσο τα δικαστήρια αποφαινόνται προς αυτήν την κατεύθυνση, ελέγχοντας έστω εκ των υστέρων το κύρος των συμβάσεων προσχώρησης και επιτελώντας έτσι αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης¹³⁹.

¹³⁵ Σταθόπουλος, σε Σταθόπουλου/Χιωτέλλη/Αυγουστιανάκη, Κοινοτικό Αστικό Δίκαιο, σελ. 40-41

¹³⁶ ΠΠρΛαρ 151/2000, ΜΠρΑθ 9738/2009

¹³⁷ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 130-131

¹³⁸ Βλ. και Παπαρσενίου, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, 1994, σελ. 15

¹³⁹ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 132

E. FACTORING

I. Ιστορική αναδρομή και έννοια¹⁴⁰

Σαν θεσμός που πρωτοεμφανίστηκε στις ΗΠΑ τον 19ο αιώνα, για να εξυπηρετεί τις εμπορικές δραστηριότητες των αποίκων-αντιπροσώπων των ευρωπαϊκών κρατών, το factoring πέρασε στην Ευρώπη μόλις το 1950. Σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες όπως στην Αγγλία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, δεν ρυθμίζεται με ειδικό νόμο. Η νομολογία και η επιστήμη χρησιμοποιούν τους κανόνες του κοινού ή εμπορικού δικαίου για να δώσουν απαντήσεις στα ζητήματα που σχετίζονται με την εν λόγω σύμβαση. Αντιθέτως, στην Ελλάδα το factoring είναι αντικείμενο νομοθετικής ρύθμισης, και συγκεκριμένα του ν. 1905/1990 περί της "σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων"¹⁴¹, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 2367/1995. Θα πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη και την ΠΔ/ΤΕ 2168/1993, όπως τροποποιήθηκε την 27η Μαρτίου 1996, η οποία ορίζει τις προϋποθέσεις αδειοδότησης των εταιρειών factoring¹⁴² και ολοκληρώνει το θεσμικό πλαίσιο του factoring στη χώρα μας.

Διεθνές Νομικό Πλαίσιο
1. UNIDROIT Σύμβαση για το Διεθνές Factoring (OTTAWA, 28 May 1988)
2. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εκχώρηση των Απαιτήσεων στο Διεθνές Εμπόριο, 2004
3. Γενικοί Διεθνείς Κανόνες από την μεγαλύτερη παγκόσμια οργάνωση Factors Chain International

Ελληνικό Νομικό Πλαίσιο
1. Ν. 1905/1990
2. Ν. 2232/1994
3. Ν. 2367/1995

¹⁴⁰ Βλ. αναλυτική ιστορική αναδρομή σε ΗΠΑ, Αγγλία, Γερμανία, Γαλλία: Βάθης, Η σύμβαση Factoring, 1995, σελ. 33-62

¹⁴¹ Πριν τον ν.1905/1990, άλλοι χαρακτηρισμοί διεκδικούσαν την απόδοση του όρου factoring στα ελληνικά, όπως "διενέργεια πράξεων αναδόχου είσπραξης εμπορευματικών απαιτήσεων", "χρηματοδοτική ανάληψη απαιτήσεων", "ανάληψη εμπορευματικών απαιτήσεων τρίτων". (Βλ. Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 130, υποσ. 4)

¹⁴² Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 133-134

Το factoring χαρακτηρίζεται από μια τέτοια οικονομική λειτουργία, η οποία μας επιτρέπει να το αναδείξουμε σε μια αυτοτελή εμπορική δραστηριότητα, παρά του γεγονότος ότι συνδυάζει πολλές αυτοτελείς ενοχικές συμβάσεις¹⁴³. Ως ένα νέο καθιερωμένο στις συναλλαγές οικοδόμημα, συνεισφέρει στην επεκτατική επιχειρηματική προοπτική των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση στην παραγωγική αναπτυξιακή πολιτική της χώρας γενικότερα¹⁴⁴. Η ταχύρρυθμη ανάπτυξη των εργασιών, η παροχή πιστωτικών διευκολύνσεων, η διάθεση της εξασφαλισμένης ρευστότητας για κάλυψη αναγκών σε κεφάλαια κίνησης συνθέτουν μια οικονομική ενότητα που εκπροσωπεί τη λογική του θεσμού, και αποτυπώνονται στην συλλογιστική της εισηγητικής έκθεσης στο σχέδιο νόμου.¹⁴⁵

Πρόκειται για μια σύμβαση¹⁴⁶ μεταξύ ενός πράκτορα επιχειρηματικών απαιτήσεων (τράπεζα ή ειδική ανώνυμη εταιρεία, συνήθως θυγατρική τράπεζας) και μιας επιχείρησης (εμπορικής εταιρείας ή φυσικού προσώπου) που ασχολείται κατά κύριο επάγγελμα με την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών (προμηθευτής). Με τη σύμβαση factoring ο πράκτορας αναλαμβάνει να παρέχει στον προμηθευτή για το συμφωνημένο διάστημα και έναντι αμοιβής, υπηρεσίες¹⁴⁷ που αφορούν την προεξόφληση, τη λογιστική και νομική παρακολούθηση, καθώς και την είσπραξη των χρηματικών απαιτήσεων του προμηθευτή κατά των πελατών του (άρθρο 1 παράγρ. 1 ν.1905/1990). Περιεχόμενο της πρακτορείας αποτελεί ιδίως η εκχώρηση απαιτήσεων στον πράκτορα με ή χωρίς¹⁴⁸ δικαίωμα αναγωγής, η εξουσιοδότηση για την είσπραξή τους, η χρηματοδότηση του προμηθευτή με προεξόφληση

¹⁴³ Το factoring, συνεπώς, φέρνει στην επιφάνεια τα προβλήματα της νομικής αντιμετώπισης των μεικτών συμβάσεων.

¹⁴⁴ Ψυχομάνης, Το factoring, 1996, σελ. 158

¹⁴⁵ Ψυχομάνης, Το factoring, 1996, σελ. 159

¹⁴⁶ Άλλως, πρόκειται για μια συνεχή συμφωνία που εμπλέκει έναν πωλητή επί πιστώσει αγαθών ή υπηρεσιών, έναν χρηματοοικονομικό ενδιάμεσο, και τον αγοραστή αυτών, όπου ο factor αναλαμβάνει να αγοράζει τις εμπορικές απαιτήσεις από τον πωλητή και να χορηγεί έναντι αυτών προκαταβολές παρέχοντας ενίοτε και μια δέσμη υπηρεσιών, όπως τη διαχείριση και λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων, την είσπραξή τους και την ολική ή μερική ασφάλιση έναντι του κινδύνου οικονομικής αδυναμίας του αγοραστή. (Βλ. Καραγιαννόπουλος, Το Factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 3)

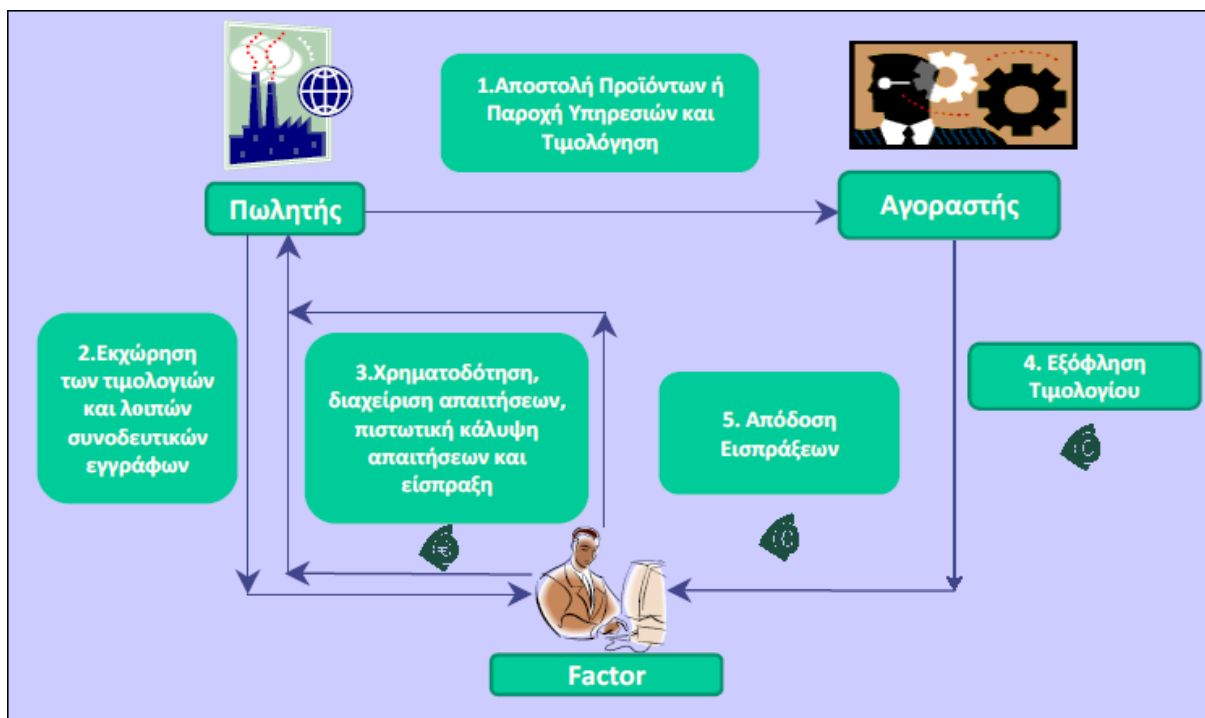
¹⁴⁷ Δεν πρόκειται περί μεμονωμένης υπηρεσίας, αλλά περί δέσμης ή «πακέτου» υπηρεσιών, με δεδομένα συνεχώς μεταβαλλόμενα και προσαρμοζόμενα στις εκάστοτε συνθήκες και ιδιαιτερότητες των αγορών.

¹⁴⁸ Εκλαμβάνεται ως απευθείας πώληση εμπορικής απαίτησης χωρίς δικαίωμα να στραφεί κανείς στον πωλητή σε περίπτωση αδυναμίας εξόφλησης της απαίτησης. Το χαρακτηριστικό αυτό θεωρείται από τα διεθνή και τα αμερικανικά λογιστικά πρότυπα (IFRS και USGAAP) ως πλήρης προ-αναγνώριση του εν λόγω στοιχείου ενεργητικού και το τίμημα της πώλησης δεν μπορεί να εκληφθεί ως δανεισμός. (Βλ. Καραγιαννόπουλος, Το Factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 3)

των απαιτήσεων, η λογιστική ή νομική παρακολούθηση των απαιτήσεων, η διαχείρισή τους¹⁴⁹, καθώς και η ολική ή μερική κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου του προμηθευτή.¹⁵⁰

Η σύμβαση factoring λειτουργεί συνήθως ως εξής: ο ενδιαφερόμενος προμηθευτής έρχεται σε επαφή με τον πράκτορα και εξετάζουν τη δυνατότητα σύναψης μίας σύμβασης factoring. Ο πράκτορας προβαίνει σε εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης του προμηθευτή, εξετάζει τον κύκλο των πελατών-οφειλετών του και το είδος της επιχειρηματικής δραστηριότητας, και προβαίνει στη σύναψη της σύμβασης factoring εφόσον κρίνει ότι είναι συμφέρουσα για τον ίδιο.

Στην Ελλάδα, αυτή τη στιγμή δραστηριοποιούνται οκτώ εταιρείες factoring, σύμφωνα με τα στοιχεία του Factors Chain International, οι οποίες είναι οι εξής: ABC FACTORS A.E., ΕΘΝΙΚΗ FACTORS S.A. (NBG FACTORS), Eurobank Factors S.A., General Bank of Greece S.S. (GENIKI BANK), HSBC Bank plc-Greece, Laiki Factors & Forfaiters S.A., MILLENIUM, PIRAEUS FACTORING S.A.¹⁵¹

¹⁴⁹ Οι υπηρεσίες εισπράξεως, λογιστικής διαχείρισης και νομικής παρακολούθησης των απαιτήσεων του προμηθευτή, μπορούν να χαρακτηριστούν νομικά ως σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών (ΑΚ 648-680), ή ως σύμβαση έργου (ΑΚ 681-702). Και στις δύο περιπτώσεις μπορούν να εφαρμοστούν συμπληρωματικά και αναλογικά οι διατάξεις περί εντολής. (Βλ. Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 104)

¹⁵⁰ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 130 επ.

¹⁵¹ www.fci.nl

II. Σκοποί και οικονομική σημασία

Η ραγδαία ανάπτυξη του θεσμού του factoring και η ανοδική πορεία του ύψους των συναλλαγών που διεκπεραιώνονται μέσω της σύμβασης αυτής, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, δικαιολογείται από τα σημαντικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο θεσμός, τα οποία είναι συνυφασμένα με τις λειτουργίες που επιτελεί.

Αναφορικά με τα οφέλη που προσπορίζει το factoring, παρατηρείται ότι όσο μικρότερο είναι το μέγεθος της επιχείρησης, τόσο μεγαλύτερο μερίδιο καταλαμβάνουν οι εμπορικές απαιτήσεις στο σύνολο του ενεργητικού. Γι' αυτό και στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι αποφασιστική η εκμετάλλευση των απαιτήσεων ως στοιχείο του ενεργητικού για άντληση ρευστότητας, και για αυτές αποτελεί προτίμηση το factoring με δικαίωμα αναγωγής. Αντιθέτως, όσο μεγαλώνει το μέγεθος της επιχείρησης, κυριότερη ανάγκη καθίσταται η ασφάλιση του κινδύνου, άρα στις μεγάλες επιχειρήσεις απαντάται πιο πολύ το factoring χωρίς δικαίωμα αναγωγής¹⁵².

Από άποψη management, η επιχείρηση διασφαλίζεται σημαντικά μέσω του factoring ως προς την επιβολή πειθαρχίας στον αγοραστή. Πολλές επιχειρήσεις επιλέγουν την ύπαρξη ενός διαμεσολαβητή, ενδιάμεσου παράγοντα, ώστε να ασκείται έμμεση πίεση στους αγοραστές-πελάτες τους για έγκαιρη πληρωμή. Ο προμηθευτής αποποιείται των ευθυνών του και η εισπρακτική πρωτοβουλία βαραίνει τον factor αποκλειστικά. Η επιχείρηση απαλλάσσεται από την ανάγκη να υιοθετήσει μια πολιτική είσπραξης, που μάλιστα μπορεί να βάλει σε κίνδυνο τη σχέση της με τον πελάτη. Έτσι διαχωρίζονται οι ρόλοι, ώστε η επιχείρηση να εισπράττει χωρίς να χρειάζεται να ασκεί η ίδια πίεση στους πελάτες της προκαλώντας τη δυσαρέσκειά τους¹⁵³. Από την άλλη όψη του νομίσματος, ο αγοραστής μπορεί να χρησιμοποιήσει τον factor και το δίκτυο προμηθευτών με τους οποίους συνεργάζεται, ώστε να δημιουργήσει δυνατότητες επικοινωνίας και συμφωνίας, ίσως και πληρωμής περισσότερων προμηθευτών μέσω του κόμβου του factor¹⁵⁴.

1. Χρηματοδότηση

Πιο συγκεκριμένα, η χρηματοδότηση είναι ο κυριότερος σκοπός που επιδιώκεται με τη σύμβαση factoring και λειτουργεί ως εξής: ο προμηθευτής μεταβιβάζει στον πράκτορα τις

¹⁵² Άντληση στοιχείων από: European Investment Bank

¹⁵³ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 50

¹⁵⁴ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 51

εκκρεμείς (ήδη γεννημένες ή μέλλουσες) απαιτήσεις του από τη διάθεση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών και ο πράκτορας του καταβάλλει αμέσως το σύνολο ή ένα μέρος των απαιτήσεων, αφού αφαιρέσει τον προεξοφλητικό τόκο. Με αυτόν τον τρόπο λαμβάνει χώρα η ρευστοποίηση των απαιτήσεων της επιχείρησης κατά των πελατών της¹⁵⁵, πράγμα που διασφαλίζει αμέσως την ικανότητα ρευστότητας και την ευχέρεια οικονομικής κίνησης¹⁵⁶. Στην αντίθετη περίπτωση, οι χρηματικές απαιτήσεις αποτελούν δεσμευμένο κεφάλαιο για τον προμηθευτή και θα ρευστοποιούνταν μόνο όταν καταστούν ληξιπρόθεσμες και άρα απαιτητές και εισπράξιμες. Εδώ η άμεση και έγκαιρη ρευστοποίηση τους αποτελεί το κύριο επίτευγμα μέσω της σύμβασης factoring. Ως αποτέλεσμα, ο προμηθευτής έρχεται σε θέση να πληρώσει τους μετρητοίς τις πρώτες ύλες ή τα εμπορεύματα που χρειάζεται, και να επιτύχει σημαντικές εκπτώσεις από τους προμηθευτές του. Επίσης, δύναται να εξυπηρετηθεί κατά προτεραιότητα από τους προμηθευτές του, πράγμα που σε περιόδους παραγωγικής στενότητας αποβαίνει κρίσιμο.¹⁵⁷ Έχει διατυπωθεί, επίσης, η άποψη ότι το factoring συνδυάζει την εμπορική και την τραπεζική πίστωση, καθώς αφενός μετατρέπει την εμπορική πίστωση σε χρήμα και αφετέρου μεταλλάσσει μια τραπεζική πίστωση σε εμπορική. Με αυτόν τον τρόπο, προκύπτει ο εξής συγκερασμός συγκριτικών πλεονεκτημάτων: μέσω μιας εμπορικής πίστωσης παρέχει στον προμηθευτή ρευστότητα, η οποία αντλείται από το τραπεζικό σύστημα, με αποτέλεσμα να τροφοδοτείται έμμεσα το εμπορικό κύκλωμα μέσω τραπεζικών πιστώσεων.¹⁵⁸

α. Σύγκριση της χρηματοδότησης μέσω factoring με την χρηματοδότηση μέσω leasing

Όπως προκύπτει από την επισκόπηση της χρηματοδότησης μέσω factoring, επιτυγχάνεται κυρίως μια βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη χρηματοδοτική αρωγή των επιχειρήσεων. Η ρευστοποίηση των απαιτήσεων της επιχείρησης κατά των οφειλετών έχει σαν αποτέλεσμα να μπορεί να ανταποκρίνεται άμεσα στις υποχρεώσεις έναντι των δικών της προμηθευτών. Από την άλλη πλευρά, το leasing αποτελεί μια μορφή μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, καθώς τις απελευθερώνει από τη δέσμευση κεφαλαίων που θα επερχόταν από την αγορά μέσω παραγωγής. Έτσι η επιχείρηση μπορεί να επενδύσει τα κεφάλαια αυτά σε άλλους τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Παρατηρείται ότι η αποβαίνει χρήσιμη στις επιχειρήσεις που διενεργούν πωλήσεις με πίστωση.

¹⁵⁶ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 130

¹⁵⁷ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 134

¹⁵⁸ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 8

¹⁵⁹ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 13-136

β. Σύγκριση της χρηματοδότησης μέσω factoring με τον τραπεζικό δανεισμό

Αν η επιχείρηση προέβαινε σε δάνειο από τράπεζα έναντι προεξόφλησης αξιογράφων, τα χρήματα που θα λάμβανε θα εμφανίζονταν στο παθητικό του ισολογισμού της ως οφειλή προς την τράπεζα. Αντιθέτως, τα χρήματα που της καταβάλλονται από τον πράκτορα έναντι εκχώρησης των εκκρεμών απαιτήσεων της, υπολογίζονται στο ενεργητικό της επιχείρησης, καθώς αντικατοπτρίζουν την αξία των απαιτήσεων που πωλήθηκαν στον πράκτορα, και ως απόρροια βελτιώνεται η εικόνα του ισολογισμού της. Παράλληλα, μια επιχείρηση είναι πιο εύκολο να κριθεί ικανή από τον πράκτορα ώστε να συνάψει μια σύμβαση factoring, παρά από την τράπεζα για να συνάψει σύμβαση δανείου, καθώς είναι διαφορετικά τα κριτήρια της πιστοληπτικής αξιολόγησης. Αυτό συμβαίνει διότι η τραπεζική χρηματοδότηση βασίζεται στην οικονομική κατάσταση της επιχείρησης που καθορίζει την πιστοληπτική της ικανότητα, ενώ στην περίπτωση του factoring κριτήριο για παροχή χρηματοδότησης αποτελεί η φερεγγυότητα των πελατών της επιχείρησης. Επομένως ένας πράκτορας θα μπορούσε να εγκρίνει χρηματοδότηση σε μια επιχείρηση στην οποία θα απέρριπτε τη χρηματοδότηση μια τράπεζα.¹⁶⁰ Μάλιστα, ενώ κριτήριο χρηματοδότησης για τις τράπεζες είναι η δυνατότητα παραγωγής θετικών χρηματοοορών, για το factoring τέτοιο κριτήριο αποτελεί η ύπαρξη υγιών εμπορικών απαιτήσεων¹⁶¹. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί το γεγονός ότι οι τράπεζες είναι διστακτικές να χρηματοδοτούν επιχειρήσεις στο ξεκίνημά τους, ενώ αντιθέτως οι εταιρείες factoring είναι πιο θετικά διακείμενες στις νέες επιχειρήσεις. Να σημειωθεί ότι στην περίπτωση του factoring ο πράκτορας δεν ενεχυριάζει απλώς τις απαιτήσεις των πελατών του, όπως συμβαίνει με τις τράπεζες για την εξασφάλιση της χρηματοδότησης που παρέχουν, αλλά καθίσταται ανάδοχος των απαιτήσεων και αναλαμβάνει κατά κανόνα τον πιστωτικό κίνδυνο και μάλιστα χωρίς δικαίωμα αναγωγής κατά του πελάτη του, αν βέβαια αυτό αποτελέσει αντικείμενο συμφωνίας¹⁶².

¹⁶⁰ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 137-138

¹⁶¹ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 45

¹⁶² Παναγώτα, ΔΦΝ, 2011, 1139

2. Διαχείριση¹⁶³

Η λογιστική παρακολούθηση των χρηματικών απαιτήσεων, η όχληση των οφειλετών, η είσπραξη των απαιτήσεων¹⁶⁴ και η δικαστική επιδίωξη της εισπράξεως, είναι οι υπηρεσίες οι οποίες παρέχονται από τον πράκτορα στον προμηθευτή, με αποτέλεσμα ο τελευταίος να απαλλάσσεται από το χρόνο και τα έξοδα που θα συνεπάγετο η ενασχόληση με αυτά. Η οργανωτική δομή του πράκτορα τίθεται στην υπηρεσία του προμηθευτή, ώστε και να διεκπεραιώνεται βέλτιστα, αλλά και να αφήνει στον προμηθευτή το περιθώριο να ασχοληθεί με την εξυπηρέτηση των πελατών του, τον κύκλο των εργασιών του, την εξόφληση των απαιτήσεών του και τις εκπληρώσεις των υποχρεώσεών του.¹⁶⁵ Ο διαχειριστικός σκοπός που επιτελεί το factoring ωφελεί σημαντικά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όπως και τις επιχειρήσεις εποχικού χαρακτήρα, που δεν διαθέτουν οργανωμένο λογιστήριο¹⁶⁶, καθώς θα ήταν ασύμφορο για αυτές το μεγάλο λειτουργικό κόστος του.¹⁶⁷ Για τις διαχειριστικές υπηρεσίες, ο πράκτορας ως αμοιβή παρακρατεί ένα ποσοστό ης τάξης 0,5% - 1,5%, πέρα από τον προεξοφλητικό τόκο που προαναφέρθηκε στα πλαίσια των χρηματοδοτικών σκοπών.

3. Εξασφάλιση

Ο λογαριασμός του προμηθευτή πιστώνεται από τον πράκτορα με το ποσό της απαίτησης που εκχωρείται, ακόμα κι αν η απαίτηση δεν μπορεί να εισπραχθεί από τον πράκτορα¹⁶⁸. Στο λεγόμενο λοιπόν γνήσιο factoring, ο πράκτορας επωμίζεται τον κίνδυνο του μη εισπράξιμου της απαίτησης, σε περίπτωση αφερεγγυότητας του οφειλέτη, και στην περίπτωση αυτή δεν θα έχει καμία αξίωση κατά του προμηθευτή¹⁶⁹. Η ευθύνη του

¹⁶³ Από νομική σκοπιά, η ανάθεση της διαχείρισης στον πράκτορα θα μπορούσε να γίνει με παροχή πληρεξουσιότητας (ΑΚ 211 επ.), με δόση εντολής (ΑΚ 713 επ.), με εξουσιοδότηση προς είσπραξη (ΑΚ 236,239) ή με καταπιστευτική εκχώρηση των απαιτήσεων προς είσπραξη. Ωστόσο, το factoring προτιμάται διότι ενσωματώνει κι άλλα στοιχεία και δεν σταματά εδώ ο ρόλος του. (Βλ. Σύγχρονα προβλήματα και θέσεις της νομολογίας στις νέες μορφές συμβάσεων, 2010, Δέλλιος, σελ. 14)

¹⁶⁴ Σαν μέθοδοι και μηχανισμοί είσπραξης αξιοποιούνται τα εξής: φυσική παραλαβή μετρητών και αξιογράφων, ηλεκτρονικές μεταφορές σε λογαριασμό όψεως, ενεργοποίηση υπηρεσίας αυτόματης χρέωσης λογαριασμού, είσπραξη μέσω εμβάσματος από ανταποκριτή πράκτορα του εξωτερικού για αλλοδαπό αγοραστή, κλπ

¹⁶⁵ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 133,134 και 138

¹⁶⁶ Ο factor διαθέτει κατάλληλη υποδομή σε στελεχικό και μηχανογραφικό επίπεδο, με υπογράμμιση στον επιτυχημένο θεσμό του Buyer Office. (Βλ. Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 47)

¹⁶⁷ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 138

¹⁶⁸ Ο προμηθευτής πωλεί τις απαιτήσεις του και σε εκτέλεση της υποσχετικής δικαιοπραξίας της πώλησης, τις εκχωρεί (ΑΚ 476 παρ. 1) άμεσα στον πράκτορα που καταβάλλει το τίμημα, ακόμα κι αν δεν καταφέρει να τις εισπράξει από τους οφειλέτες. Πρόκειται περί γνήσιου factoring. (Βλ. Σύγχρονα προβλήματα και θέσεις της νομολογίας στις νέες μορφές συμβάσεων, 2010, Δέλλιος, σελ. 16)

¹⁶⁹ ΑΚ 467 παρ. 1

προμηθευτή περιορίζεται μόνο στην ύπαρξη της εκχωρούμενης απαίτησης. Προϋπόθεση για την ανάληψη αυτού του κινδύνου είναι να μην επιβαρύνεται η απαίτηση από ενστάσεις (ελάττωμα του πράγματος ή του έργου, πλάνη, εικονικότητα, συμψηφισμός κλπ). Το ύψος της ανάληψης του πιστωτικού κινδύνου από τον πράκτορα μπορεί να φτάσει μέχρι και το 100% της απαίτησης.¹⁷⁰

Η μείωση του κινδύνου επισφαλειών, που έρχεται μέσα από την ασφάλιση ή την πλήρη αγορά της απαίτησης χωρίς δικαίωμα αναγωγής, φέρνει το έργο του factoring σε ανταγωνιστική σχέση με το έργο των εταιρειών ασφάλισης εμπορικών πιστώσεων. Πολλάκις όμως οι ασφαλιστικές εταιρείες συνεργάζονται με τις εταιρείες factoring ως συνδιαχειριστές κινδύνου (Risk Sharing Partners), μέσω συμβολαίων για αποφυγή του ανταγωνισμού¹⁷¹.

4. Marketing

Ορισμένες εταιρείες factoring είναι σε θέση να παρέχουν και υπηρεσίες marketing, κυρίως όταν οι πελάτες τους είναι εξαγωγείς. Στα πλαίσια αυτά, παρέχουν πληροφορίες για τη ζήτηση των προϊόντων, τον τρόπο διάθεσής τους, τον ανταγωνισμό, τη διαφήμιση, τις τελωνειακές διαδικασίες των χωρών εξαγωγής κλπ. Η υπόδειξη πιθανών αγοραστών μάλιστα εντάσσεται στα πλαίσια των υπηρεσιών αυτών.¹⁷² Η διεύρυνση του πελατολογίου σε υγιή και διεθνοποιημένη βάση και η δυνατότητα επέκτασης σε νέες αγορές με παροχή ασφαλούς πληροφόρησης για την πιστοληπτική ικανότητα των οφειλετών, θεωρούνται λοιπόν κάποιοι στόχοι επιτεύξιμοι μέσω της οδού του factoring¹⁷³.

III. Ειδικότερα περί της σύμβασης factoring: Αντικείμενο, συμβαλλόμενοι και μορφές

1. Αντικείμενο

Σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρ. 1 παρ. 1 εδ. α', αντικείμενο της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων αποτελούν απαιτήσεις του προμηθευτή έναντι των πελατών του, ιδίως από συμβάσεις πώλησης αγαθών, παροχής υπηρεσιών σε τρίτους ή εκτέλεση έργων. Οι απαιτήσεις δεν χρειάζεται να είναι γεγενημένες, αλλά μπορεί να είναι και

¹⁷⁰ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 135 και 139

¹⁷¹ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 48

¹⁷² Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 135

¹⁷³ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 48

μελλοντικές¹⁷⁴. Παράλληλα, αντικείμενο μπορούν να αποτελέσουν και απαιτήσεις του προμηθευτή έναντι των πελατών του στο εξωτερικό από επιχειρηματική δραστηριότητα στην αλλοδαπή οίκων εγκατεστημένων στην Ελλάδα, καθώς και απαιτήσεις οίκων του εξωτερικού έναντι πελατών τους στην Ελλάδα (άρθρ. 1 παρ. 3). Αντικείμενο της σύμβασης μπορεί να είναι, σύμφωνα με το αρθρ. 1 παρ. 5, και συμβάσεις μεταξύ πρακτόρων για την εκτέλεση των συμβάσεων των προηγούμενων παραγράφων, δηλαδή που είναι συναφείς με τις κύριες συμβάσεις πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Τέλος, σύμφωνα με το άρθρ. 1 παρ. 4, αντικείμενο καθίστανται και οι απαιτήσεις ιδρυτών ή μετόχων του πράκτορα.¹⁷⁵

2. Συμβαλλόμενοι

α. Τράπεζες και ειδικές εταιρείες ως πράκτορες

Εργασίες factoring επιτρέπεται να εκτελούνται στην Ελλάδα κατ' επάγγελμα από τράπεζες που έχουν την εγκατάστασή τους και λειτουργούν νόμιμα στη χώρα, καθώς και από ανώνυμες εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, που έχουν αποκλειστικά ως σκοπό την άσκηση της δραστηριότητας αυτής και πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο άρθρ. 4 του ν. 1905/1990, καθώς και στο ν. 3601/2007 περί πιστωτικών ιδρυμάτων. Το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο που απαιτείται για να λειτουργήσουν οι ανωτέρω εταιρείες δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το 1/4 του ελάχιστου μετοχικού κεφαλαίου που απαιτείται για τη σύσταση μιας ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας¹⁷⁶, δηλαδή δεν μπορεί να είναι κατώτερο από 2.936.703 ευρώ, το οποίο μάλιστα πρέπει να είναι καταβεβλημένο όλο σε μετρητά, και κατ' εξαίρεση το ήμισυ αυτού σε εισφορές σε είδος. Οι διατάξεις αυτές οι οποίες είναι αναγκαστικού δικαίου, στοχεύουν στη διασφάλιση ενός ελάχιστου αξιοπιστίας εκ μέρους του πράκτορα προκειμένου να ασκούνται από αυτόν οι χρηματοδοτικές και ασφαλιστικές φύσεως δραστηριότητες κατά τέτοιον τρόπο, ώστε να έχει τη δυνατότητα αντιμετώπισης επιχειρηματικών κινδύνων χωρίς να διακυβεύονται τα συμφέροντα του αντισυμβαλλόμενου προμηθευτή.

¹⁷⁴ αρθρ. 1 παρ. 2. Η νομοθετική αυτή επιλογή πρώτον αίρει κάθε επιφύλαξη σχετικά με το δυνατό της εκχώρησης μελλοντικών απαιτήσεων, και δεύτερον, εξυπηρετεί το συμφέρον του πράκτορα, καθώς επιτρέπει τη μεταβίβαση όλων των απαιτήσεων του προμηθευτή και δεν αφήνει τον τελευταίο τυχόν να επιλέξει να μεταβιβάσει μόνο τις περισσότερο επισφαλείς απαιτήσεις. (Βλ. Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 137)

¹⁷⁵ Απ. Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 140-141

¹⁷⁶ άρθρ. 4 παρ. 3 του ν. 1905/1990, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρ. 10 του ν. 2232/1994

i. Ειδικότερα περί των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων¹⁷⁷

Όσον αφορά στις μετοχές των εταιρειών αυτών, με βάση το αρ. 4 παρ. 5 εδ. α' του ν. 1905/1990, πρέπει να είναι ονομαστικές. Στο εδ. β' προβλέπεται ότι η μεταβίβαση είναι άκυρη, πλην κληρονομικής διαδοχής και γονικής παροχής, αν δεν χορηγηθεί άδεια της ΤτΕ, σε περίπτωση που ο αποκτών με τις μετοχές αποκτά ή συμπληρώνει ποσοστό 10% των μετοχών.

Χορηγείται ειδική άδεια λειτουργίας¹⁷⁸ από την Τράπεζα της Ελλάδος, πριν από την εγκριτική απόφαση της διοίκησης, η οποία δημοσιεύεται σε φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Ο νομοθέτης εξουσιοδοτεί εν λευκώ την Τράπεζα της Ελλάδος να εκδώσει κανονιστική πράξη με την οποία θα ορίζει τους όρους χορήγησης της άδειας λειτουργίας. Ήδη βάσει του αρ. 4 παρ. 2 εδ. β' του ν. 1905/1990 έχει εκδοθεί η υπ' αριθμ. 2168/8-1-1993 Πράξη του Διοικητή της ΤτΕ με την οποία καθορίζονται οι προϋποθέσεις παροχής άδειας λειτουργίας. Αυτό αποτελεί θεμιτό περιορισμό του δικαιώματος οικονομικής ελευθερίας (Σ5), διότι η λειτουργία των εταιρειών factoring επηρεάζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας, και άρα ενδιαφέρει το δημόσιο συμφέρον.

Προβλέπεται σαν δυνατότητα η μετατροπή μιας υφιστάμενης εταιρεία σε εταιρεία factoring από το αρ. 4 παρ. 2 εδ. α' περ. β' του ν. 1905/1990, εάν τηρηθούν οι προϋποθέσεις των ν. 2190/1920 και 1905/1990. Στην έννοια της μετατροπής υπάγεται και η τροποποίηση του καταστατικού α.ε ώστε να είναι σύμφωνο με τις ειδικές διατάξεις περί εταιρειών factoring.

Για την εγκατάσταση στην Ελλάδα αλλοδαπών εταιρειών factoring¹⁷⁹ απαιτείται όμοια άδεια βάσει αρ. 4 παρ. 2 εδ. α' περ. β' του ν. 1905/1990. Δεν απαιτείται να είναι α.ε ή να έχουν αποκλειστικό σκοπό τη διενέργεια εργασιών factoring. Προσφάτως, το άρθρο 43 παρ. 1 του ν. 4261/2014, όρισε ότι οι μη ενωσιακές εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν υπηρεσίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων μέσω εγκατάστασης υποκαταστήματος στην Ελλάδα μετά από άδεια της Τράπεζας της Ελλάδος (άρθρο 43 παρ. 1 σε συνδυασμό με άρθρο 11 παρ. 1 περ. β' του ν. 4261/2014).¹⁸⁰

Για τις εξωκοινοτικές εταιρείες¹⁸¹, γίνεται και έλεγχος σκοπιμότητας. Η οικονομική ελευθερία του Σ5 δεν έχει την ίδια ευρύτητα για τους αλλοδαπούς. Η ΤτΕ για τη χορήγηση

¹⁷⁷ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015 σελ. 171-183 και Τσιμπανούλης, ΔικΑΕ II

¹⁷⁸ Τσιμπανούλης, ΝοΒ 38, σελ. 425

¹⁷⁹ Ψυχομάνης, Το Factoring, σελ. 140-141

¹⁸⁰ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 177

¹⁸¹ Γρ. Καλαβρός, Το δικαίωμα εγκατάστασης κατά τη Συνθήκη της ΕΟΚ, σελ. 239-245

αδειών πρέπει να λαμβάνει υπόψη την αρχή της αμοιβαιότητας και συμφωνίες που συνάπτει η ΕΕ βάσει αρ. 38 παρ. 3 της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ. Απαιτείται εγκατάσταση στην Ελλάδα, όμως μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες και μέσω εγκατάστασης υποκαταστήματος ή και χωρίς εγκατάσταση μετά από άδεια της ΤτΕ.

Για τις κοινοτικές εταιρείες, βάσει των αρ. 43 και 49 ΣυνθΕΚ, υπάρχει το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης επιχειρήσεων και το δικαίωμα ελεύθερης παροχής υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση σε άλλο κράτος-μέλος¹⁸². Πλέον το ζήτημα ρυθμίζεται ρητά με το άρθρο 30 του ν. 4261/2014, πρώην άρθρο 16 του ν. 3601/2007. Έτσι, οι εταιρείες factoring θυγατρικές πιστωτικών ιδρυμάτων δεν απαιτείται να λάβουν ειδική άδεια από την Τράπεζα της Ελλάδος για να εγκαταστήσουν υποκατάστημα ή για να ασκήσουν δραστηριότητα πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων στην Ελλάδα, αρκεί ειδική ανακοίνωση στην Τράπεζα της Ελλάδος από την αρμόδια αρχή του κράτους προέλευσης¹⁸³. Επιβάλλεται όμοια αντιμετώπιση με τις ελληνικές εταιρείες και άδεια χορηγείται μετά από έλεγχο μόνο νομιμότητας.

Σχετικά με το ζήτημα της εγκατάστασης ελληνικών εταιρειών factoring σε άλλες χώρες-μέλη της ΕΕ, βάσει αρ. 19 ν. 3601/2007 προβλέπεται η εγκατάσταση υποκαταστήματος ή παροχή υπηρεσιών χωρίς εγκατάσταση σε χώρες της ΕΕ από ελληνικά χρηματοδοτικά ιδρύματα, άρα και εταιρείες factoring. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος, η ΤτΕ χορηγεί σχετικό πιστοποιητικό που υποβάλλεται από την ελληνική εταιρεία στις αρμόδιες αρχές του κράτους εγκατάστασης ή παροχής υπηρεσιών.

Η ΤτΕ ασκεί έλεγχο ως εποπτικό όργανο. Ο έλεγχος αφορά μόνο την άσκηση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και όχι θέματα ελέγχου α.ε. Το περιεχόμενο του ελέγχου προσδιορίζεται από τους συντελεστές φερεγγυότητας, ρευστότητας και συγκέντρωσης κινδύνων, οι οποίοι καθορίζονται με πράξεις του Διοικητή της ΤτΕ. Ο έλεγχος των κοινοτικών εταιρειών factoring γίνεται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους προέλευσης μετά από σχετική ενημέρωση της ΤτΕ. Εάν οι εταιρείες factoring παραβιάσουν τον ν. 1905/1990, επιβάλλονται οι κυρώσεις και τα μέτρα που προβλέπονται για τα χρηματοδοτικά ιδρύματα του ν. 3601/2007. Έτσι η ΤτΕ μπορεί να επιβάλει την αναστολή ή την ανάκληση της άδειας λειτουργίας. Κρίνεται σημαντική εδώ μια νύξη στο γενικότερο κανονιστικό πλαίσιο της εποπτείας των εταιρειών factoring. Από το 1986, η Συνθήκη της Βασιλείας για τα

¹⁸² Βλ. απόφαση ΔΕΚ της 4-12-1986, υπόθεση 205/84, Επιτροπή ΕΟΚ/Δυτ. Γερμανία, Συλλογή Νμλγ 1986, σελ. 3802, σκέψεις 25,27, σελ. 3803, σκέψη 29, σελ. 3808-3809, σκέψεις 47 και 49.

¹⁸³ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 177-178

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποτελεί καθοδήγηση για τους εθνικούς νομοθέτες, και έχει ως βασικό μέλημα να διαμορφώσει τα ελάχιστα κανονιστικά πρότυπα για τα κεφάλαια που επιτρέπουν την ασφαλή εκτέλεση των χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων. Όσες χώρες έχουν συμμορφωθεί με τα προβλεπόμενα στη Συνθήκη της Βασιλείας, έχουν εντάξει το factoring στο πεδίο εποπτείας των Κεντρικών Τραπεζών¹⁸⁴.

Η κατάρτιση συμβάσεων factoring από μη εξουσιοδοτημένους φορείς, τέλος, δεν είναι δυνατή. Το αρ. 4 παρ. 1 του ν. 1905/1990 ορίζει ότι η δραστηριότητα της πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων επιτρέπεται να ασκείται μόνο από τράπεζες και α.ε factoring, βάσει αρ. 4 παρ. 2 εδ. β'. Το ratio της αναγκαστικού δικαίου ρύθμισης αυτής είναι να επιτρέπεται η άσκηση χρηματοδοτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων που ενέχουν κινδύνους λόγω της φύσεως τους μόνο σε φορείς που πληρούν ένα ελάχιστο σοβαρότητας και οργανωτικής δομής. Είναι τελολογικά αποδεκτό ότι επιτρέπεται η κατ' επάγγελμα άσκηση δραστηριοτήτων factoring που δεν είναι όμως χρηματοδοτικής και ασφαλιστικής φύσεως. Άρα δεν πάσχει το κύρος τέτοιων συμβάσεων που ασκούνται από τρίτα πρόσωπα πέραν αυτών του αρ. 4.

β. Επιχείρηση ή επιτηδευματίας ως προμηθευτής

Ο αντισυμβαλλόμενος του πράκτορα πρέπει να είναι κατά κύριο επάγγελμα προμηθευτής αγαθών ή υπηρεσιών. Η επιχειρηματική δραστηριότητα που αναπτύσσει είναι αδιάφορη. Επομένως, μπορεί να είναι ακόμα και ελεύθερος επαγγελματίας, χωρίς την ανάγκη να έχει απαραίτητως την εμπορική ιδιότητα. Να σημειωθεί πάντως εδώ ότι δεν νοείται πεδίο εφαρμογής της σύμβασης factoring σε απαιτήσεις κατά ιδιωτών ή τελικών καταναλωτών, μιας και η εταιρεία factoring δέχεται εκχώρηση απαιτήσεων μόνο από επιτηδευματία κατά επιτηδευματία.

¹⁸⁴ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 110-113

3. Μορφές¹⁸⁵

α. Γνήσιο factoring

Πρόκειται για την παραδοσιακή μορφή, όπως αναπτύχθηκε στην Αμερική, στη χώρα προέλευσής του. Ο factor αγοράζει το σύνολο των απαιτήσεων (υπαρκτών και μελλοντικών) του προμηθευτή κατά των οφειλετών – πελατών του και συγχρόνως αναλαμβάνει τον κίνδυνο μη πληρωμής τους, σε περίπτωση αφερεγγυότητας των τελευταίων.

Στην πράξη, ο πράκτορας καταβάλλει στον προμηθευτή το 80% κάθε απαίτησης αμέσως μόλις του αποσταλεί το σχετικό τιμολόγιο ή η κατάσταση των εκχωρουμένων απαιτήσεων. Το υπόλοιπο 20% παρακρατείται προσωρινά ως ασφάλεια για ενδεχόμενη μη πληρωμή της απαίτησης λόγω ελαττωμάτων, ή για την κάλυψη του χρηματοπιστωτικού κόστους ή για τυχόν επιστροφή, συμψηφισμό κ.α. Αυτό το 20% πιστώνεται στον λογαριασμό του προμηθευτή όταν ο οφειλέτης πληρώσει ή με την πάροδο ορισμένης προθεσμίας από την ημερομηνία κατά την οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί η πληρωμή (συνήθως 90-120 ημέρες).

Εδώ, λοιπόν, η καταβολή της αξίας των απαιτήσεων στον προμηθευτή συμφωνείται, κατά την κρατούσα στη Γερμανία άποψη, ως τίμημα πωλήσεώς τους. Στο γνήσιο factoring συνδυάζονται και οι τρεις λειτουργίες του θεσμού, δηλαδή η χρηματοδοτική, η διαχειριστική και η εξασφαλιστική – γι' αυτό και χαρακτηρίζεται ως «full service factoring».¹⁸⁶

β. Μη γνήσιο ή νόθο factoring

Η μορφή αυτή αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στη Δυτική Γερμανία. Εδώ, απουσιάζει η εξασφαλιστική λειτουργία, αφού τον πιστωτικό κίνδυνο δεν τον αναλαμβάνει ο πράκτορας, αλλά τον διατηρεί ο προμηθευτής. Οι απαιτήσεις εκχωρούνται στον πράκτορα, ο οποίος τις διαχειρίζεται και τις εισπράττει, πιστώνοντας το σχετικό ποσό στο λογαριασμό του προμηθευτή. Εάν έχει συμφωνηθεί και η χρηματοδότηση του προμηθευτή, που είναι και το συνηθέστερο, ο πράκτορας, κατά τη μεταβίβαση των απαιτήσεων, καταβάλλει το σχετικό ποσό στον λογαριασμό του προμηθευτή (συνήθως το 80% κάθε απαίτησης) και παρακρατεί το υπόλοιπο 20% για να καλύψει τυχόν αξιώσεις του από απαιτήσεις που τελικά δεν θα

¹⁸⁵ Οι διάφορες παραλλαγές του factoring είναι αποτέλεσμα της εξελικτικής πορείας του, των ιστορικών στοιχείων που το διαμόρφωσαν βάσει των εκάστοτε αναγκών, και το οικονομικό και νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε. Οι μορφές του είναι αποτέλεσμα των συνδυασμών των βασικών χαρακτηριστικών του, ενώ σημειωτέον, η αγορά έχει δημιουργήσει και πιο πολύπλοκους μηχανισμούς όπως το back to back factoring και το reverse factoring. (Βλ. Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 8)

¹⁸⁶ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 144-145

πληρωθούν. Ο πράκτορας, με άλλα λόγια, διατηρεί δικαίωμα αναγωγής κατά του προμηθευτή για την επιστροφή των ποσών της χρηματοδότησης σε περίπτωση μη ικανοποίησης των απαιτήσεων λόγω αδυναμίας ή αναιτιολόγητης άρνησης του οφειλέτη. Έτσι τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη τον διατηρεί ο προμηθευτής, ο οποίος ευθύνεται εδώ όχι μόνο για την ύπαρξη της απαίτησης, αλλά και για την φερεγγυότητα του οφειλέτη (ΑΚ 467)¹⁸⁷.

Μπορούμε, λοιπόν, να μιλήσουμε για μια «μετατόπιση του κινδύνου» : ενώ στο γνήσιο factoring ο factor αναλαμβάνει τον κίνδυνο αφερεγγυότητας του οφειλέτη - γι' αυτό και το ποσό της παρακράτησης κατά την προεξόφληση είναι μεγαλύτερο, αφού εμπεριέχει και τον κίνδυνο μη είσπραξης της απαίτησης- στο μη γνήσιο factoring ο πράκτορας διατρέχει τον κίνδυνο, εάν δεν πληρώσει ο πελάτης, να μην ικανοποιηθεί, σε περίπτωση που αποδειχθεί αφερέγγυος και ο προμηθευτής.

Σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 3 παρ. 1 ν.1905/1990, εν αμφιβολία θα πρόκειται για γνήσια σύμβαση, αφού προβλέπεται ευθύνη του προμηθευτή απέναντι στον πράκτορα μόνο «για την ύπαρξη και το ύψος των απαιτήσεων».¹⁸⁸

γ. Αφανές factoring

Πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία η σύμβαση δεν καθίσταται εμφανής στον πελάτη – οφειλέτη του προμηθευτή, δεν λαμβάνει δηλαδή χώρα η αναγγελία του άρθρου 2 παρ. 2 του ν. 1905/1990. Ο πράκτορας, δηλαδή, δεν εμφανίζεται προς τα έξω ως εκδοχέας της απαιτήσεως και η σύμβαση factoring παραμένει μια σχέση μεταξύ τους. Οι απαιτήσεις εισπράττονται κατά τη λήξη τους από τον πράκτορα, κατόπιν συμφωνίας, είτε ως αντιπρόσωπο, στο όνομα δηλαδή του προμηθευτή, είτε από τον προμηθευτή, κατόπιν εξουσιοδότησης από τον πράκτορα (άρθρο 239 παρ.1 ΑΚ, εξουσιοδότηση προς είσπραξη), στον οποίον τελικά εμβάζεται το σχετικό ποσό.¹⁸⁹

δ. Εμφανές factoring

Λόγω του κινδύνου που διέτρεχαν οι πράκτορες να μην εμβασθούν ποτέ σ' αυτούς τα ποσά, λόγω του ότι οι ίδιοι δε φαίνονταν προς τα έξω, η αφανής σύμβαση έχει σχεδόν χάσει τη σημασία της και τη θέση της έχει πάρει η εμφανής σύμβαση, που γνωστοποιείται στον οφειλέτη, ο οποίος ελευθερώνεται πλέον μόνο με την καταβολή στον πράκτορα. Με την

¹⁸⁷ Γεωργιάδης, Γενικό Ενοχικό, 42 αρ 72 επ.

¹⁸⁸ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.146-148

¹⁸⁹ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.146

αναγγελία του άρθρου 2 του ν. 1905/1990 ο πράκτορας – εκδοχέας αποκτά όλα τα δικαιώματα του προμηθευτή – εκχωρητή κατά του πελάτη και επιδιώκει πλέον την είσπραξη στο δικό του όνομα. Στην πράξη, η γνωστοποίηση γίνεται με την αναγραφή στα τιμολόγια που εκδίδει ο προμηθευτής ότι η πληρωμή θα γίνει στον πράκτορα ή με την αποστολή χωριστής έγγραφης ανακοίνωσης από τον προμηθευτή ή τον πράκτορα προς τον οφειλέτη.

Η ρύθμιση του νόμου : ο κανόνας στο άρθρο 2 παρ. 2 ν. 1905/1990 είναι το εμφανές factoring, που γνωστοποιείται στον οφειλέτη με “ έγγραφη αναγγελία”. Ο νόμος πάντως δεν αγνοεί την ύπαρξη αφανούς συμβάσεως, αφού στο άρθρο 2 παρ. 4 εδ.β’ ορίζει ότι “ παροχή του οφειλέτη προς τον πράκτορα πριν από την αναγγελία ελευθερώνει τον οφειλέτη έναντι του προμηθευτή”.¹⁹⁰

ε. Factoring με προεξόφληση - χρηματοδότηση (advance ή bulk factoring)¹⁹¹

Εάν η επιχείρηση του προμηθευτή έχει ανάγκη από κεφάλαιο κίνησης, συμφωνείται ότι με τη μεταβίβαση των τιμολογίων ο πράκτορας θα πιστώσει τον λογαριασμό του προμηθευτή με το 80% της αξίας των απαιτήσεων που εκχωρήθηκαν. Το υπόλοιπο 20% παρακρατείται συνήθως προσωρινά ως ασφάλεια, για την κάλυψη δηλαδή του πράκτορα από ενδεχόμενες ενστάσεις του οφειλέτη, πχ λόγω ελαττωμάτων, πλημμελούς εκπλήρωσης (στην περίπτωση του γνήσιου factoring) ή αδυναμία είσπραξης (στην περίπτωση του μη γνήσιου factoring) και αποδίδεται στον προμηθευτή όταν ο πελάτης πληρώσει την απαίτηση.¹⁹²

στ. Factoring χωρίς προεξόφληση - χρηματοδότηση (maturity factoring)

Εάν η επιχείρηση δεν έχει ανάγκη από ρευστό, η αξία των απαιτήσεων πιστώνεται από τον πράκτορα την ημέρα που πραγματοποιείται η πληρωμή εκ μέρους του πελάτη ή – στο γνήσιο- ανεξάρτητα από την πληρωμή, κατά τη λήξη της απαίτησης. Το είδος αυτό προτιμάται όταν ο προμηθευτής, μη έχοντας ανάγκη από χρηματοδότηση, δεν επιθυμεί να επιβαρυνθεί με προεξοφλητικό τόκο ή έχει προσφύγει σε άλλη μορφή χρηματοδότησης (π.χ. χρηματοδότηση από τράπεζα).¹⁹³

¹⁹⁰ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.147

¹⁹¹ Βάθης, Η σύμβαση factoring, σελ. 28 και Ψυχομάνης, Τραπεζικό Δίκαιο, σελ. 289 επ.

¹⁹² Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 148

¹⁹³ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.148-152

ζ. Εσωτερικό (domestic) ή εγχώριο factoring

Πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία τόσο ο προμηθευτής όσο και ο οφειλέτης του είναι εγκατεστημένοι στη χώρα, στην οποία αναπτύσσει δραστηριότητα ο πράκτορας.¹⁹⁴

η. Διεθνές¹⁹⁵ (international) ή εξαγωγικό factoring ¹⁹⁶

Υφίσταται όταν οι απαιτήσεις προέρχονται από εξαγωγές αγαθών ή παροχή υπηρεσιών σε χώρα διαφορετική από εκείνη, στην οποία αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα ο προμηθευτής και ο πράκτορας. Το διεθνές factoring υποδιαιρείται σε δύο μορφές : α) εισαγωγικό-εξαγωγικό factoring ή σύστημα των δύο factors και β) άμεσο εισαγωγικό και εξαγωγικό factoring ή σύστημα του ενός factor.¹⁹⁷

Το διεθνές factoring, λοιπόν, είναι η σύμβαση κατά την οποία ο προμηθευτής, ο οφειλέτης και ο πράκτορας έχουν την επαγγελματική τους εγκατάσταση σε διάφορες χώρες, οι οποίες δεσμεύονται από τη σύμβαση. Στις 28/05/1988 υιοθετήθηκε στη Διεθνή Διάσκεψη για το Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο (Unidroit) της Ottawa ένα κείμενο διεθνούς σύμβασης για το διεθνές factoring. Η Ελλάδα δεν την έχει κυρώσει μέχρι στιγμής. Η σύμβαση Ottawa¹⁹⁸ περιέχει διατάξεις ενδοτικού δικαίου, σε αντίθεση με το ν. 1905/1990 που περιέχει και διατάξεις αναγκαστικού δικαίου. Στόχος της είναι η θέσπιση ενός ενιαίου νομικού πλαισίου για όλα τα κοινωνικά, νομικά, οικονομικά συστήματα, το οποίο θα επιλύει τα ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου και θα διευκολύνει τη λειτουργία και την περαιτέρω διάδοση του θεσμού. Στο άρθρο 1 παρ. 2 της σύμβασης ορίζεται το περιεχόμενο της σύμβασης factoring, το οποίο δεν συμπίπτει απόλυτα με αυτό του άρθρου 1 παρ.1 ν. 1905/1990. Πάντως, το ειδικότερο περιεχόμενο της σύμβασης καθορίζεται από τα μέρη, τα οποία πρέπει να συμφωνήσουν ότι ο πράκτορας θα παρέχει δύο από τις τέσσερις υπηρεσίες που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ.2: χρηματοδότηση με προεξόφληση , διαχείριση απαιτήσεων του προμηθευτή, είσπραξη απαιτήσεων, προστασία προμηθευτή από την αφερεγγυότητα των πελατών του (κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου).

¹⁹⁴ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ.148

¹⁹⁵ Βλ. και Παμπούκης, ΝοΒ 46, σελ. 920 επ.

¹⁹⁶ Ειδικά η μορφή του εξαγωγικού factoring που συνδυάζεται με πώληση μεσομακροπρόθεσμων απαιτήσεων του προμηθευτή ενσωματωμένων σε αξιόγραφα έκδοσης αλλοδαπών εξαγωγέων (συναλλαγματικές, γραμμάτια), αποτελεί ένα ιδιαίτερο συμβατικό μόρφωμα, το forfaiting. (Βλ. Σύγχρονα προβλήματα και θέσεις της νομολογίας στις νέες μορφές συμβάσεων, 2010, Δέλλιος, σελ. 16)

¹⁹⁷ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 148-150

¹⁹⁸ Βλ. και ως άνω, σελ. 26

θ. Back to back factoring

Αναπτύσσεται στις περιπτώσεις που μια εξαγωγική επιχείρηση διαθέτει τα προϊόντα της σε αλλοδαπές θυγατρικές της επιχειρήσεις, οι οποίες τελικά τα διοχετεύουν σε ξένες αγορές. Η σχέση μητρικής και θυγατρικής προτρέπει τον πράκτορα εξαγωγής, με τον οποίον συμβάλλεται η μητρική, να συνεργαστεί με τον αλλοδαπό πράκτορα εισαγωγής, ο οποίος θα έχει καταρτίσει σύμβαση εγχώριου factoring με τη θυγατρική επιχείρηση. Ο τελευταίος θα πρέπει να δεσμευτεί έναντι του πρώτου ότι θα του καταβάλλει το αναλογούν ποσοστό από τις προκαταβολές και τις εισπράξεις, που πληρώνει στη θυγατρική.

ι. Συμμετοχικό factoring¹⁹⁹

Αποτελεί μορφή factoring, αποτελούμενο από περισσότερα είδη, που παρουσιάζουν το κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα της με οποιονδήποτε τρόπο συμμετοχής περισσότερων πρακτόρων ή τραπεζών σε μια συμβατική σχέση factoring. Ιδιαίτερης σημασίας στο είδος αυτό factoring είναι η συμμετοχή κυρίως της τράπεζας του προμηθευτή στη σύμβαση factoring, που μπορεί να είναι εμφανής ή αφανής. Με ιδιαίτερες συμφωνίες καθορίζονται τα ποσοστά συμμετοχής της τράπεζας στον κίνδυνο και στα δικαιώματα επί του δεσμευμένου λογαριασμού που τηρεί ο πράκτορας.

Άλλη μορφή συμμετοχικού factoring είναι το εντολοδοχικό factoring, στο οποίο η τράπεζα του προμηθευτή δίνει εντολή στον πράκτορα να πραγματοποιήσει συγκεκριμένες παροχές υπηρεσιών και να εμφανίζεται προς τα έξω ως πραγματικός δικαιούχος των απαιτήσεων (δανειστής). Ο πράκτορας διαχωρίζει έτσι τις τιμολογιακές απαιτήσεις στο όνομά του, για λογαριασμό όμως της τράπεζας του προμηθευτή, που επωμίζεται και τη χρηματοδότησή του.

IV. Νομική φύση

Ο νόμος 1905/1990 για την πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων στο πλαίσιο μη διεξοδικής ρυθμίσεως, δεν καθορίζει τα επιμέρους δικαιώματα και τις επιμέρους υποχρεώσεις των μερών, την επίλυση τυχόν προβλημάτων που προκύπτουν από την ανώμαλη εξέλιξη της ενοχής αλλά και τη λήξη της ισχύος της σύμβασης. Τα θέματα αυτά προκειμένου να λυθούν, στην περίπτωση που δεν καλύπτονται από όρους που τα μέρη προέβλεψαν στη σύμβασή τους, αλλά και προκειμένου να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος της νομιμότητας τυχόν όρων, πρέπει να πραγματοποιηθεί ο ακριβής νομικός χαρακτηρισμός της

¹⁹⁹ Η factoring τριμερούς συνεργασίας. Εδώ η συμφωνία γίνεται συνήθως από εταιρείες που προμηθεύουν δήμους, νομαρχίες, δημόσια νοσοκομεία κλπ. (Βλ. Παναγώτα, ΔΦΝ, 2011, σελ. 1141)

συμβάσης, ο οποίος θα μας παραπέμψει και στο αντίστοιχο, εφαρμοστέο επί της συμβάσεως, νομικό πλαίσιο

1. Προσύμφωνο²⁰⁰

Στις συμβάσεις factoring υπάρχει όρος ανάληψης από τον αντισυμβαλλόμενο προμηθευτή της υποχρέωσης να προσφέρει προς αγορά τις μελλοντικές του απαιτήσεις προς την εταιρεία factoring, πρόταση την οποία η τελευταία αποδέχεται, εφόσον φυσικά κρίνει ότι ο οφειλέτης είναι φερέγγυος. Με άλλα λόγια είναι αποδεκτός ο χαρακτηρισμός της συμβάσεως πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ως προσύμφωνου, εφόσον τα μέρη προβλέπουν σε αυτήν την κατάρτιση επιμέρους συμβάσεων για αγορά απαιτήσεων μετά από επιμέρους προτάσεις και αποδοχές.²⁰¹ Ωστόσο τα προαναφερθέντα αφορούν τις μελλοντικές απαιτήσεις. Σε ότι αφορά στις ήδη υπάρχουσες απαιτήσεις της επιχείρησης πρέπει να λεχθεί ότι η εκχώρηση των απαιτήσεων συνιστά προεκπλήρωση από την πλευρά του προμηθευτή, ενώ ενοχική βάση της εκχώρησης αποτελεί μια σιωπηρή συμφωνία μεταξύ της πωλήτριας επιχείρησης και της εταιρείας factoring, καταπιστευτικής φύσεως. Οριστική αιτία αποκτά αυτή η προεκχώρηση με την κατάρτιση των κατ' ιδίαν συμφωνιών αγοράς των απαιτήσεων.

Η άποψη αυτή περί της φύσεως της σύμβασης πρακτορείας βέβαια έχει αποτελέσει αντικείμενο κριτικής, με αντίθετες απόψεις να υποστηρίζουν ότι πρόκειται περ οριστικής σύμβασης και όχι περί προσυμφώνου. Το πρώτο επιχείρημα προς αυτήν την κατεύθυνση βασίζεται στο άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 1905/1990, το οποίο ορίζει ότι " ο προμηθευτής έχει την υποχρέωση να θέσει στη διάθεση του πράκτορα τις σχετικές με τις απαιτήσεις, που αποτελούν αντικείμενο της μεταξύ τους σύμβασης, πληροφορίες και παραστατικά κατά το άρθρο 465 ΑΚ", άρα αυτό πρέπει να γίνει το αργότερο μέχρι το σημείο κατά το οποίο ο πράκτορας δικαιούται να ασκήσει τα δικαιώματά του από τη σύμβαση. Επομένως, η παράδοση αυτή δε συνιστά πρόταση για κατάρτιση σύμβασης αλλά εκπλήρωση γεννημένης υποχρέωσης από οριστική σύμβαση. Σύμφωνα με ένα δεύτερο επιχείρημα, για να κρίνουμε το χαρακτήρα της συμβάσεως ως οριστικής σύμβασης ή προσύμφωνου κρίσιμη δεν είναι η διατύπωση των ρητρών της συμβάσεως, αλλά η πραγματική βούληση των μερών. Η λεπτομέρεια που χαρακτηρίζει τις συμβάσεις τέτοιου είδους (δικαιώματα και υποχρεώσεις των μερών, χρόνος λειτουργίας της συμβάσεως, αμοιβή του πράκτορα) καθώς και το γεγονός

²⁰⁰ Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 72-73

²⁰¹ Η ανάλυσή μας βασίζεται στη στενή ερμηνεία του γράμματος των συμβάσεων πρακτορείας στις οποίες αναφέρεται ότι "η εταιρεία αναλαμβάνει να προσφέρει προς αγορά τις απαιτήσεις της".

ότι η υπέρ προσυμφώνου άποψη πρέπει να ερμηνεύεται στενά, ως εξαίρεση στον κανόνα σύναψης οριστικής συμβάσεως, καταδεικνύουν ότι πρόκειται για οριστική σύμβαση.

2. Σύμβαση Πλαίσιο με δικαίωμα προαιρέσεως του ενός μέρους²⁰²

Αν η άποψη που θέλει τη σύμβαση πρακτορείας να έχει το νομικό χαρακτήρα της σύμβασης πλαισίου γίνει αποδεκτή, αυτό θα έχει κρίσιμες έννομες συνέπειες, που συνίστανται στο ότι το ένα μέρος, εν προκειμένω ο προμηθευτής, θα μπορεί με μόνη τη βούλησή του να μεταβιβάζει απαιτήσεις του προς την εταιρεία factoring αξιώνοντας την προεξόφλησή τους. Ως σύμβαση πλαίσιο, η σύμβαση factoring καθορίζει το περιεχόμενο των τυχόν μελλοντικών συμβάσεων που θα συναφθούν στο πλαίσió της, ρυθμίζοντας με γενικά διατυπωμένους όρους τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών. Δεν θεμελιώνει ωστόσο την υποχρέωση συνάψεως των μελλοντικών αυτών συμβάσεων από τα μέρη. Οι υποστηρικτές της απόψεως αυτής κάνουν ένα βήμα περαιτέρω θεωρώντας ότι ως όρος της σύμβασης πλαισίου είναι το δικαίωμα προαιρέσεως του ενός μέρους (προμηθευτή) για κατάρτιση της συμβάσεως. Κάτι τέτοιο όμως δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτό γιατί τότε ο προμηθευτής θα μπορούσε να επιλέξει να μεταβιβάζει στην εταιρεία factoring μόνο τις επισφαλείς απαιτήσεις του. Αυτό θα ερχόταν σε αντίθεση και με τον αμφιμερώς δεσμευτικό χαρακτήρα της συμβάσεως.

3. Σύμβαση εκτελεστέα σε τμηματικές παροχές²⁰³

Ο χαρακτηρισμός της συμβάσεως πρακτορείας ως συμβάσεως εκτελεστέας σε τμηματικές παροχές έχει σημασία κατά την περίπτωση ασκήσεως του δικαιώματος αποζημιώσεως ή υπαναχωρήσεως σε περίπτωση μη εκτέλεσης ορισμένης παροχής. Κάθε φορά που γεννάται μια αξίωση, ο προμηθευτής κατ' άρθρον 3 παρ. 2 ν. 1905/1990, παραδίδει στην εταιρεία factoring τα νομιμοποιητικά έγγραφα και εκείνη του καταβάλλει την αξία της απαιτήσεως που εκχωρείται. Κάθε φορά που συμβαίνει αυτό δεν συνάπτεται μια νέα σύμβαση αλλά πραγματοποιείται μια τμηματική εκτέλεση της μίας και ενιαίας σύμβασης factoring. Αυτό έχει σημασία στην εξής περίπτωση: Αν δεν εκτελεστεί μία εκ των υπεσχημένων τμηματικών παροχών, ήτοι μη παράδοση παραστατικών ή αξίας, υπαναχώρηση ή αποζημίωση για την παροχή που δεν εκτελέστηκε θα ισχύει μόνο για τη συγκεκριμένη και θα επεκτείνεται στο

²⁰² Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 73

²⁰³ Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 74

υπόλοιπο μέρος της συμβάσεως μόνο εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της ΑΚ 386, δηλαδή καθυστέρηση τόσο σημαντική ώστε ο δανειστής δεν έχει πια συμφέρον για το υπόλοιπο ή υπάρχει βάσιμος φόβος μη εκπλήρωσης για τα λοιπά. Φαίνεται, λοιπόν, με μια πρώτη ματιά, ανεξαρτήτως του ποια θα θεωρήσουμε ότι είναι η αιτία της εκχωρήσεως, σύμβαση πωλήσεως ή σύμβαση δανείου, ότι είναι ορθό να δεχθούμε ότι η σύμβαση factoring αποτελεί μια σύμβαση εκτελεστέα κατά τμηματικές παροχές.

4. Διαρκής ενοχή²⁰⁴

Η σημασία του χαρακτηρισμού της συμβάσεως factoring ως διαρκούς ενοχής αφορά αφενός στη σημασία που λαμβάνει για αυτήν η καλή πίστη αλλά και στον τρόπο λύσης της συμβάσεως με καταγγελία. Η βούληση των μερών κατά τη σύναψη μιας συμβάσεως factoring δεν αποβλέπει στην παροδική ανταλλαγή εκατέρωθεν παροχών στο πλαίσιο μιας ευκαιριακής και πρόσκαιρης σχέσης μεταξύ προμηθευτή και εταιρείας factoring, αλλά κατευθύνεται στη δημιουργία μιας διαρκούς παροχής υπηρεσιών και συνεργασίας. Κατά συνέπεια η καλή πίστη και τα χρηστά ήθη διαλαμβάνουν στο πλαίσιο της συμβάσεως πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων ιδιαίτερο βάρος λόγω της σχέσεως εμπιστοσύνης που δημιουργείται μεταξύ των μερών λόγω της διάρκειας της σχέσεως²⁰⁵. Υπάρχει θέμα καταγγελίας παρά τα ρυθμιζόμενα στους όρους της συμβάσεως περί του χρόνου λήξης της και της διάρκειάς της, με βάση την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, όταν η εμμονή στη συμβατική δέσμευση παρίσταται άδικη και μη ανεκτή.

5. Σύμβαση προσχωρήσεως

Η σημασία του χαρακτηρισμού εδώ έγκειται στον έλεγχο εφαρμογής ή μη του νόμου περί προστασίας του καταναλωτή ν. 2251/1994 για την ερμηνεία των όρων της συμβάσεως²⁰⁶. Πράγματι οι συμβάσεις factoring περιλαμβάνουν μια σειρά από προδιατυπωμένους όρους, οι οποίοι έχουν τεθεί μονομερώς από την εταιρεία πρακτορείας με τη μορφή γενικών όρων²⁰⁷.

²⁰⁴ Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 75-79

²⁰⁵ Κυρίως σχετικά με τη γνώση μυστικών της επιχείρησης του προμηθευτή, την πελατεία, τα οικονομικά δεδομένα. Με βάση την καλή πίστη πρέπει να επιδειχθεί σεβασμός των οικονομικών και ηθικών συμφερόντων άλλως υφίσταται παραβίαση παρεπόμενης συμβατικής υποχρέωσης που πηγάζει από την καλή πίστη.

²⁰⁶ Εφόσον γίνει δεκτό ότι η επιχείρηση που συμβάλλεται με την εταιρεία factoring μπορεί να υπαχθεί στην έννοια του καταναλωτή.

²⁰⁷ Παραδείγματα τέτοιων όρων είναι τα εξής: δικαίωμα του πράκτορα να μεταβάλλει μονομερώς το ύψος της αμοιβής του, αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστηρίων της έδρας του πράκτορα για την επίλυση των

Τέτοιοι όροι είναι ρήτρες που περιορίζουν την ευθύνη της επιχείρησης από συμβατικό πταίσμα ή περιορίζουν την έκταση της οφειλόμενης αποζημίωσης, ρήτρες που συντομεύουν τις προθεσμίες άσκησης των δικαιωμάτων του πελάτη ή αποκλείουν τη δυνατότητα άσκησης ορισμένων δικαιωμάτων, όπως καταγγελία της σύμβασης, ρήτρες αποκλειστικότητας, διαιτητικές, μεταβολής της δωσιδικίας ή μεταθέσεως του βάρους απόδειξης²⁰⁸. Η διαπραγματευτική ισχύς του προμηθευτή είναι ελάχιστη, στο πλαίσιο του δόγματος "take it or leave it", ενώ η εταιρεία factoring διασφαλίζει μέσω της τακτικής αυτής τα οικονομικά της συμφέροντα. Με δεδομένο το τεκμήριο διαπραγματευτικής ισχύος του προμηθευτή λόγω της σύναψης της συμβάσεως πρακτορείας στο πλαίσιο της εμπορικής του ιδιότητας, δεν καθίσταται εφικτή η υπαγωγή του στη στενή έννοια του καταναλωτή κατά τον ν. 2251/1994. Ωστόσο αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πραγματοποιείται κανένας έλεγχος ΓΟΣ στις συμβάσεις factoring. Τουναντίον, με δεδομένο το γεγονός ότι πολλές φορές οι προμηθευτές που συνάπτουν συμβάσεις factoring δεν είναι μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ ο αριθμός των εταιρειών factoring είναι περιορισμένος, η προστασία αυτών μπορεί να πραγματοποιηθεί σε τρία στάδια: Πρώτον, στο πλαίσιο της αρχής pacta sunt servanda, με βάση την οποία η νομολογία²⁰⁹ ήδη πριν την εφαρμογή του ν. 2251/1994 και του ν. 1961/1991 πριν από αυτόν, προέβαινε στον έλεγχο των γενικών όρων των συναλλαγών, με τον έλεγχο της πραγματικής γνώσης τους από τον αντισυμβαλλόμενο (αν αναφέρθηκαν ρητώς και αν έγινε ρητή αποδοχή τους). Δεύτερον, μέσω της ερμηνείας των όρων με τα άρθρα 173,200 ΑΚ και τη στενή και σε βάρος του διατυπώσαντα τους όρους μιας συμβάσεως ερμηνείας τους, και τρίτον, στην ακύρωση των ρητρών μέσω των άρθρων 178,179,281,288 ΑΚ (αντικειμενικό νόημα της δήλωσης βουλήσεως, καλή πίστη, συναλλακτικά ήθη)²¹⁰. Επίσης, στην πορεία του ελέγχου των γενικών ρητρών λαμβάνεται υπόψη αν ο πελάτης είχε πραγματική γνώση του περιεχομένου τους, με ρητή αναφορά και ρητή παραδοχή²¹¹, καθώς δεν αρκεί η παραπομπή στους γενικούς αυτούς όρους από τη σύμβαση²¹².

διαφορών, ρήτρες διαιτησίας, αποκλεισμός της δυνατότητας του προμηθευτή να συνάπτει συμβάσεις factoring με άλλες εταιρείες πρακτορείας, περιορισμός της ευθύνης της εταιρείας factoring από συμβατικό πταίσμα, περιορισμός της έκτασης της αποζημίωσης, σύντομες προθεσμίες για άσκηση ή αποκλεισμός άσκησης συγκεκριμένων δικαιωμάτων του προμηθευτή, ρήτρες μετάθεσης του βάρους αποδείξεως, υποχρέωση του προμηθευτή για αποδοχή ελέγχου των βιβλίων του οποτεδήποτε.

²⁰⁸ Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 84

²⁰⁹ πχ. Εφαθ 4466/1978

²¹⁰ ΑΠ 568/1968, Εφαθ 1978/1976

²¹¹ Εφαθ 7896/1974, 4466/1978, 7849/1979

²¹² Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 87

6. Νομική φύση της αιτίας της εκχώρησης²¹³

Σύμφωνα με την κρατούσα σε θεωρία και νομολογία άποψη, στην περίπτωση του γνήσιου factoring η εκχώρηση γίνεται αντί καταβολής και έχει ως αιτία την πώληση (ΑΚ 420 σε συνδυασμό με ΑΚ 514 επ.). Η ενοχή του οφειλέτη αποσβήνεται, λόγω του ανταλλακτικού χαρακτήρα της σχέσης, και ο προμηθευτής ευθύνεται μόνο για την ύπαρξη της απαίτησης καθώς και για την ύπαρξη τυχόν ενστάσεων που στρέφονται εναντίον του και αφορούν την εκχωρούμενη απαίτηση (πώληση ελαττωματικών προϊόντων στον οφειλέτη, ένσταση συμψηφισμού κλπ.). Αν υπάρχουν τέτοιες ενστάσεις, ο πράκτορας δικαιούται είτε να απαλλαγεί από την καταβολή της απαίτησης, είτε να την αναζητήσει με βάση τις διατάξεις του αδικαιολόγητου πλουτισμού αν την έχει καταβάλλει, είτε να ζητήσει αποζημίωση, ακόμα και να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση. Ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο οι ενστάσεις που γεννήθηκαν πριν την αναγγελία της εκχώρησης στον οφειλέτη μπορούν να αντιταχθούν από αυτόν κατά του πράκτορα (463 παρ. 1 ΑΚ).

Αντιθέτως, στην περίπτωση του μη γνήσιου factoring, η εκχώρηση γίνεται χάριν καταβολής, έχει ως αιτία το δάνειο (421 ΑΚ σε συνδυασμό με 806 ΑΚ επ.) και ο προμηθευτής μπορεί να στραφεί αναγωγικά κατά του προμηθευτή και να απαιτήσει την καταβολή της απαίτησης. Συγκεκριμένα, ο πράκτορας υποχρεούται να στραφεί καταρχήν κατά του οφειλέτη της απαίτησης προκειμένου να ικανοποιηθεί, ωστόσο αν δεν καταφέρει να εισπράξει την απαίτηση από αυτόν ενώ τήρησε τα νόμιμα, δικαιούται να στραφεί αναγωγικά κατά του προμηθευτή με βάση τις διατάξεις για το δάνειο βάσει ΑΚ 806 επ. ΑΚ (άρα να ζητήσει το δάνειο, τους τόκους, την αμοιβή του για τις παρασχεθείσες υπηρεσίες).

Τέλος, ο προμηθευτής έχει υποχρέωση βάσει του ν. 1905/1990 για τη σύμβαση factoring να μην προβαίνει σε περαιτέρω εκχωρήσεις των απαιτήσεων που έχει προηγουμένως εκχωρήσει στον πράκτορα (άρθρο 3 παρ. 3 ν. 1905/1990). Η παράβαση αυτής της υποχρέωσης δεν είναι μόνο παράνομη αλλά και αξιόποινη εάν έγινε με δόλο από τον προμηθευτή (άρθρο 2 παρ. 1-3 ν. 1905/1990). Σε κάθε περίπτωση, πάντως, εάν πραγματοποιηθεί δεύτερη εκχώρηση σε άλλον πράκτορα, δικαιούχος θα είναι ο πράκτορας που ανήγγειλε πρώτος την εκχώρηση.

Όταν παρέχονται στον προμηθευτή μόνο υπηρεσίες διαχείρισης και είσπραξης της απαίτησης, οι σχέσεις των μερών διέπονται από τις διατάξεις που ρυθμίζουν τη σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών, δηλαδή τη σύμβαση εργασίας (ΑΚ 648 επ.) ή τη σύμβαση έργου (ΑΚ 681 επ). Έτσι αν τα μέρη αποβλέπουν στο αποτέλεσμα της είσπραξης της

²¹³ Βλ. Βάθης, Η σύμβαση factoring, 1995, σελ. 90-96

απαίτησης και η αμοιβή του πράκτορα καταβάλλεται μόνο υπό την προϋπόθεση αυτή, εφαρμόζονται οι διατάξεις για τη σύμβαση έργου, ενώ αν ο πράκτορας δραστηριοποιείται προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων του προμηθευτή και η αμοιβή του είναι ανεξάρτητη από το αποτέλεσμα των ενεργειών του, πρόκειται για σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών και εφαρμόζονται οι διατάξεις για τη σύμβαση εργασίας. Πάντως και στις δύο περιπτώσεις είναι δυνατή η εφαρμογή των διατάξεων που ρυθμίζουν τη σύμβαση της εντολής (713 επ. ΑΚ) εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις της σύμβασης έργου ή της σύμβασης εργασίας. Επομένως ο πράκτορας με βάση τη διάταξη 652 ΑΚ οφείλει να εκτελέσει με επιμέλεια την αναληφθείσα εργασία της είσπραξης της απαιτήσεως, άλλως ευθύνεται για τη ζημία που προξένησε στον προμηθευτή από δόλο ή αμέλειά του. Η υπαίτια καθυστέρηση ή αθέτηση εκ μέρους του factor της υποχρέωσης εισπράξεως μιας απαιτήσεως θα συνεπάγεται απώλεια του δικαιώματος αμοιβής του. Κατ' εφαρμογή δε των διατάξεων των άρθρων 382, 283, 387 ΑΚ θα γεννάται υπό προϋποθέσεις αξίωση αποζημίωσης του προμηθευτή και δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης παροχής υπηρεσιών εισπράξεως των απαιτήσεών του. Στην περίπτωση αυτή, ο προμηθευτής εξουσιοδοτεί απλώς τον πράκτορα να προβεί για λογαριασμό του στην είσπραξη της απαίτησης, δυνατότητα η οποία επιτρέπεται από το αρ. 1 παρ. 1 εδ β' του ν. 1905/1990. Η εκχωρούμενη απαίτηση εξακολουθεί να ανήκει στον προμηθευτή με αποτέλεσμα ο πράκτορας να μην μπορεί να την μεταβιβάσει και οι δανειστές του να μην δικαιούνται να την κατάσχουν. Εδώ η υποχρέωση του προμηθευτή εξαντλείται στην παροχή της σχετικής εξουσιοδότησης προς τον πράκτορα.

7. Στοιχεία άλλων συμβάσεων στη σύμβαση factoring

α. Factoring και σύμβαση ανοίγματος πίστωσης

Στην περίπτωση που ο πράκτορας μετά τη γέννηση της απαίτησης θέτει στη διάθεση του προμηθευτή ένα ποσό, μέρος της αξίας της απαίτησης, παρακρατώντας παράλληλα την προμήθειά του, καθώς και ένα ποσοστό υπέρ ενός δεσμευμένου λογαριασμού προς εξασφάλιση ενδεχόμενων απαιτήσεών του (λ.χ. παράδοση ελαττωματικών προϊόντων, προβολή ενστάσεων από οφειλέτη), ουσιαστικά προκαταβάλλεται από τον πράκτορα μέρος της αξίας της απαίτησης πριν αυτή καταστεί ληξιπρόθεσμη. Πρόκειται για μια μορφή πίστωσης, καθώς ενισχύεται η ρευστότητα και η αγοραστική δύναμη του προμηθευτή με αντάλλαγμα την παρακράτηση από τον πράκτορα ενός συγκεκριμένου ποσού. Δεν υφίσταται όμως υποχρέωση του προμηθευτή να αναλάβει άμεσα ολόκληρο το πιστωθέν ποσό, αλλά

αντίθετα έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει πότε θα χρησιμοποιήσει την πίστωση αυτή και μέχρι ποιου ποσού.

β. Factoring και σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού

Καταρχήν ο προμηθευτής έχει αξίωση κατά του πράκτορα για την καταβολή της αξίας των απαιτήσεων που ο πράκτορας εισέπραξε ή πρόκειται να εισπράξει, αξίωση που πηγάζει από τη σύμβαση factoring. Αντίστοιχα ο πράκτορας έχει αξίωση κατά του προμηθευτή επιστροφής των πιστωθέντων ποσών, εφόσον ο τελευταίος έκανε χρήση της ευχέρειας που του παρείχε η σύμβαση να εισπράξει την αξία των απαιτήσεων που είχε εκχωρήσει ή να εισπράξει διάφορα ποσά πριν αυτές καταστούν ληξιπρόθεσμες. Επιπροσθέτως ο πράκτορας έχει αξίωση να του καταβληθεί η συμφωνηθείσα προμήθεια για τις υπηρεσίες του. Παρατηρείται δηλαδή ότι υφίστανται εκατέρωθεν υποχρεώσεις και απαιτήσεις για τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη σύμβαση factoring. Συνήθως συμφωνείται ο πράκτορας να τηρεί ένα λογαριασμό στον οποίον θα πιστώνει τα ποσά των απαιτήσεων του προμηθευτή που εισπράττει και αντίστοιχα θα χρεώνει τις αναλήψεις στις οποίες προβαίνει ο προμηθευτής με την προμήθειά του και με όποια άλλα συμφωνηθέντα έξοδα (π.χ. δικαστικά έξοδα). Η ανωτέρω συμφωνία μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή και περιέχει στοιχεία σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού.

V. Φορολογικά ζητήματα

Πριν από τη θέσπιση του ν.1905/1990, κάθε επιμέρους σύμβαση που εντασσόταν στο πλαίσιο της σύμβασης factoring υπόκειτο σε αυτοτελή φορολογική μεταχείριση κατά τους εκάστοτε ισχύοντες φορολογικούς νόμους. Συγκεκριμένα, για κάθε επιμέρους σύμβαση ο προμηθευτής επιβαρυνόταν με αναλογικό τέλος χαρτοσήμου 2% επί του αντικειμένου της, πλέον ΟΓΑ 20% επί του χαρτοσήμου, ήτοι συνολικά 2,4%. Η επιβάρυνση αυτή, σε συνδυασμό με την αμοιβή του πράκτορα, που κυμαινόταν γύρω στο 2,5% επί του αντικειμένου, διαμόρφωνε το κόστος του factoring περίπου στο 5% επί της ονομαστικής αξίας της εκχωρουμένης απαίτησης.²¹⁴ Το κόστος αυτό, φυσικά, αποτελούσε τροχοπέδη για την ευδοκίμηση του θεσμού.

²¹⁴ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 184

Με την εισαγωγή του ν. 1905/1990 προβλέφθηκαν κίνητρα τόσο για τη σύσταση και την ανάπτυξη δραστηριότητας των εταιρειών factoring όσο και για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να κάνουν χρήση του θεσμού και να χρηματοδοτηθούν, χωρίς να επιβαρυνθούν με τόσο υψηλό κόστος.

1. Τα φορολογικά πλεονεκτήματα του πράκτορα

α. Υπαγωγή στις διατάξεις του ν. 1642/1986 για τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας – άρθρο 6 παρ. 1 ν. 1905/1990

Το άρθρο 8 του ν. 1905/1990 τροποποίησε το άρθρο 18 παρ. 1 εδ. κστ' του ν. 1642/1986²¹⁵ για την επιβολή Φ.Π.Α., ώστε να εισαχθεί ρητή εξαίρεση της σύμβασης factoring από τις τραπεζικές εργασίες που απαλλάσσονται από τον Φ.Π.Α. Σήμερα, η εξαίρεση αυτή προβλέπεται στο άρθρο 22 παρ. 1 εδ. κε' του Κώδικα Φ.Π.Α (ν. 2859/2000), με τον οποίο κυρώθηκε ο ν. 1642/1986. Υποκείμενες στον Φ.Π.Α. είναι τόσο οι εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, όσο και οι τράπεζες²¹⁶. Άρα, η υπαγωγή της σύμβασης πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων στον Φ.Π.Α. συνεπάγεται απαλλαγή της συμβάσεως από την επιβολή τέλους χαρτοσήμου²¹⁷. Τα ακαθάριστα έσοδα των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων από την άσκηση της σχετικής δραστηριότητας, χωρίς καμία έκπτωση, με εξαίρεση τον Φ.Π.Α., υπάγονται σε Φόρο Προστιθέμενης Αξίας με συντελεστή 23%, που αποτελεί τον συντελεστή του άρθρου 21 παρ. 1 του ν. 2859/2000, μετά την τροποποίηση της σχετικής διάταξης με τους ν. 3336/2005, 3833/2010, 3845/2010. Το άρθρο 6 παρ. 2 του ν. 1905/1990 καθορίζει τον τρόπο προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας για τον υπολογισμό του Φ.Π.Α.²¹⁸ Παράλληλα, αποτέλεσμα της υπαγωγής της σύμβασης factoring σε Φ.Π.Α. είναι η απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής του

²¹⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 1905/1990 η κύρια σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων καθώς και οι παρεπόμενες αυτής συμβάσεις, υπάγονται στις διατάξεις του ν. 1642/1986, όσον αφορά στην επιβολή Φ.Π.Α. Σημαντικό είναι εδώ να αναφερθεί η απόφαση 26.6.2003 του ΔΕΚ στην υπόθεση C-305/2001, Δελτίο ΑΕ και ΕΠΕ 2003, σελ. 382, σύμφωνα με την οποία η εξαγορά απαιτήσεων με παράλληλη ανάληψη του κινδύνου μη ικανοποίησης των απαιτήσεων αυτών, για την οποία εισπράττεται προμήθεια ως αντιπαροχή, συνιστά είσπραξη απαιτήσεων κατά την έννοια του άρθρου 13B στ. δ' σημ. 3 της Οδηγίας 1977/388 και υπόκειται σε Φ.Π.Α., εξαιρούμενη από την απαλλαγή που προβλέπει η διάταξη αυτή. Την Οδηγία 1977/388 αντικατέστησε η Οδηγία 2006/112/ΕΚ, που ισχύει, όπως έχει τροποποιηθεί. Η ρύθμιση του άρθρου 13B στ. δ' σημ. 3 της Οδηγίας 1977/388 επαναλαμβάνεται και στο άρθρο 135 παρ. 1 περ. δ' της Οδηγίας 2006/112/ΕΚ.

²¹⁶ Κατά το σχέδιο νόμου και την εισηγητική έκθεση, για τις τράπεζες ίσχυε ο Ε.Φ.Τ.Ε., ο οποίος καταργήθηκε με το άρθρο 33 του ν. 2873/2000.

²¹⁷ άρθρο 63 ν. 2859/2000 παρ. 1β' (Κώδικας Φ.Π.Α.)

²¹⁸ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 185

Ε.Φ.Τ.Ε.²¹⁹ και από την υποχρέωση καταβολής αναλογικού τέλους χαρτοσήμου²²⁰. Το άρθρο 6 παρ. 4 ν. 1905/1990 επίσης προβλέπει την απαλλαγή της σύμβασης factoring από κάθε φόρο, τέλος²²¹ και από κάθε επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου²²².

β. Ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό

Πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4172/2013 (έναρξη ισχύος 1-1-14) για τη φορολογία εισοδήματος, προβλεπόταν στη διάταξη του άρθρου 6 παρ.3 ν. 1905/1990 ένα σημαντικό φορολογικό πλεονέκτημα των εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Συγκεκριμένα, λόγω των αυξημένων οικονομικών κινδύνων στους οποίους υπόκεινται οι εταιρείες αυτές, ιδίως όσον αφορά στην εξαγωγική δραστηριότητά τους, η προαναφερθείσα διάταξη τους επέτρεπε να δημιουργήσουν ένα «ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό» για την κάλυψη των μελλοντικών τους κινδύνων. Είχαν, δηλαδή, τη δυνατότητα να «εκπίπτουν έως 1,5% επί του μέσου ετησίου ύψους των ποσών που ο φορέας έχει προεξοφλήσει, έναντι απαιτήσεων που έχει αναλάβει να εισπράξει από εξαγωγική δραστηριότητα χωρίς δικαίωμα αναγωγής και έως 1% επί του μέσου ετησίου ύψους των ποσών των προεξοφλήσεων απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής». Πρόκειται, με άλλα λόγια για έναν διαφορετικό λογαριασμό, στον οποίον τοποθετούνται κάποια κέρδη, που δεν φορολογούνται τη στιγμή που προκύπτουν, αλλά σε μεταγενέστερο χρόνο, όταν δηλαδή αυτά κεφαλαιοποιηθούν ή διανεμηθούν.

Το ύψος, όμως, αυτού του «αφορολόγητου αποθεματικού», σύμφωνα με την διατύπωση της τότε ισχύουσας ειδικής διάταξης (άρθρο 6 παρ.3 ν. 1905/1990), είχε κάποιο όριο, δεν μπορούσε να υπερβαίνει «το ήμισυ του καταβεβλημένου μετοχικού κεφαλαίου των φορέων».

Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με το άρθρο 72 παρ. 19 ν. 4172/2013, όπως τροποποιήθηκε με τη διάταξη του άρθρου 26 παρ. 8 ν.4223/2013.

Σήμερα, στο άρθρο 26 παρ. 7 ν. 4172/2013 προβλέπεται ένα παρόμοιο προνόμιο για τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Οι φορείς της δραστηριότητας έχουν τη δυνατότητα να εκπίπτουν το ίδιο ποσοστό δαπανών (1,5% και 1% επί του μέσου ετησίου

²¹⁹ άρθρο 12 του ν. 1676/1986

²²⁰ άρθρο 57 εδ. β' ν. 1642/1986

²²¹ Σύμφωνα με την απόφαση 3028/1998 του ΔΠρΑθ, δεν οφείλονται τέλη χαρτοσήμου για την υποβολή κατάστασης με τις επιταγές που προσκομίζονται στην Τράπεζα, αν αυτές εμφανίζονται στην τράπεζα για να εκχωρηθούν σε αυτήν οι αντίστοιχες απαιτήσεις σε εκτέλεση σύμβασης πρακτορείας ανάμεσα στην επιχείρηση που τις καταθέτει και στην τράπεζα.

²²² Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 185

ύψους των ποσών που έχουν προεξοφλήσει), χωρίς την υποχρέωση, όμως, να «παρακολουθούν» το συνολικό σχηματισμό του ποσού αυτού της έκπτωσης σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, δεν προβλέπεται κάποιο ανώτατο όριο-πλαφόν²²³.

γ. Άλλες φορολογικές απαλλαγές (άρθρο 6 παρ.4 ν. 1905/1990)

Όλες οι πιστωτικές συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ τραπεζών (ημεδαπών ή αλλοδαπών) και ανωνύμων εταιρειών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, τα παρεπόμενα σύμφωνα, η εξόφληση των δανείων και των σχετικών τόκων, προμηθειών και λοιπών επιβαρύνσεων, απαλλάσσονται από κάθε φόρο, εισφορά, κράτηση, δικαίωμα ή γενικότερα επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και τρίτων, ανεξάρτητα από το αν οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Σημειώνεται, πάντως, ότι στις εν λόγω απαλλαγές δεν συμπεριλαμβάνονται και οι εισφορές του ν. 128/1975 για τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

δ. Το νέο πλεονέκτημα του άρθρου 49 του ν.4172/2013 για την υποκεφαλαιοδότηση

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 49 παρ. 1 ν. 4172/2013, η οποία εισάγει περιορισμό στην έκπτωση των τόκων, « οι δαπάνες τόκων δεν αναγνωρίζονται ως εκπιπτόμενες επιχειρηματικές δαπάνες, στο βαθμό που οι πλεονάζουσες δαπάνες τόκων υπερβαίνουν το 30% των φορολογητέων κερδών προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων».

Όμως, στη διάταξη του άρθρου 49 παρ. 5 ν. 4172/2013 ρητά ορίζεται ότι οι ρυθμίσεις αυτές δεν αφορούν στις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.

ε. Συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολόγησης

Η διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση από χώρα σε χώρα και οι συνθήκες αποφυγής διπλής φορολόγησης δημιουργούν καθεστώτα παρακράτησης φόρου, φαινόμενα που απαιτούν την ιδιαίτερη προσοχή των factors όταν εισχωρούν σε αγορές του εξωτερικού. Η κοινοτική νομοθεσία επιτρέπει την εξ αποστάσεως επιχειρηματική δραστηριοποίηση των factors σε άλλες χώρες, τουλάχιστον εντός ΕΕ, με απλή κοινοποίηση στην κεντρική τράπεζα του κράτους υποδοχής της δραστηριότητας από την κεντρική τράπεζα του κράτους προέλευσης της εταιρείας factoring. Η ευκολία αυτή όμως δημιουργεί φορολογικές υποχρεώσεις για τους συναλλασσομένους, καθώς δημιουργείται εισόδημα σε άλλη χώρα και

²²³ Σημειώνεται ότι με τη διάταξη του άρθρου 72 παρ. 13 ν. 4172/2013 ο σχηματισμός αφορολόγητων αποθεματικών έχει καταργηθεί για τους ισολογισμούς που κλείνουν από 31-12-2014 και μετά, με ελάχιστες εξαιρέσεις.

πρέπει να φορολογηθεί. Επομένως είναι μέλημα των χωρών μεταξύ τους να έρθουν σε συμφωνία για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης των εσόδων, δηλαδή να φορολογούνται μία φορά είτε στη χώρα που παράχθηκαν είτε κατά τον επαναπατρισμό τους στη χώρα-έδρα του συναλλασσομένου²²⁴.

2. Τα φορολογικά πλεονεκτήματα του προμηθευτή

Όλα τα παραπάνω προνόμια αφορούν αποκλειστικά στην εταιρεία πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων. Ο προμηθευτής ωφελείται έμμεσα, από την κατάργηση του αναλογικού τέλους χαρτοσήμου, το οποίο αποτελούσε πρόσθετη επιβάρυνση για τον τελευταίο και καθιστούσε το κόστος της σύμβασης factoring ιδιαίτερα επαχθές.²²⁵ Το ποσό που καταβάλλεται από τον προμηθευτή στον πράκτορα ως προμήθεια-αμοιβή, εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα του προμηθευτή ως λειτουργικές δαπάνες αυτού²²⁶. Ο προμηθευτής, φυσικά, υπόκειται κανονικά σε φόρο εισοδήματος, αναλόγως αν είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο και αναλόγως του είδους της δραστηριότητάς του ή του επαγγέλματός του²²⁷ (άρθρο 1 παρ. 1 εδ. α', ν. 1905/1991).²²⁸

²²⁴ Καραγιαννόπουλος, Το factoring, από τη θεωρία στην πράξη, 2015, σελ. 105

²²⁵ Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 186

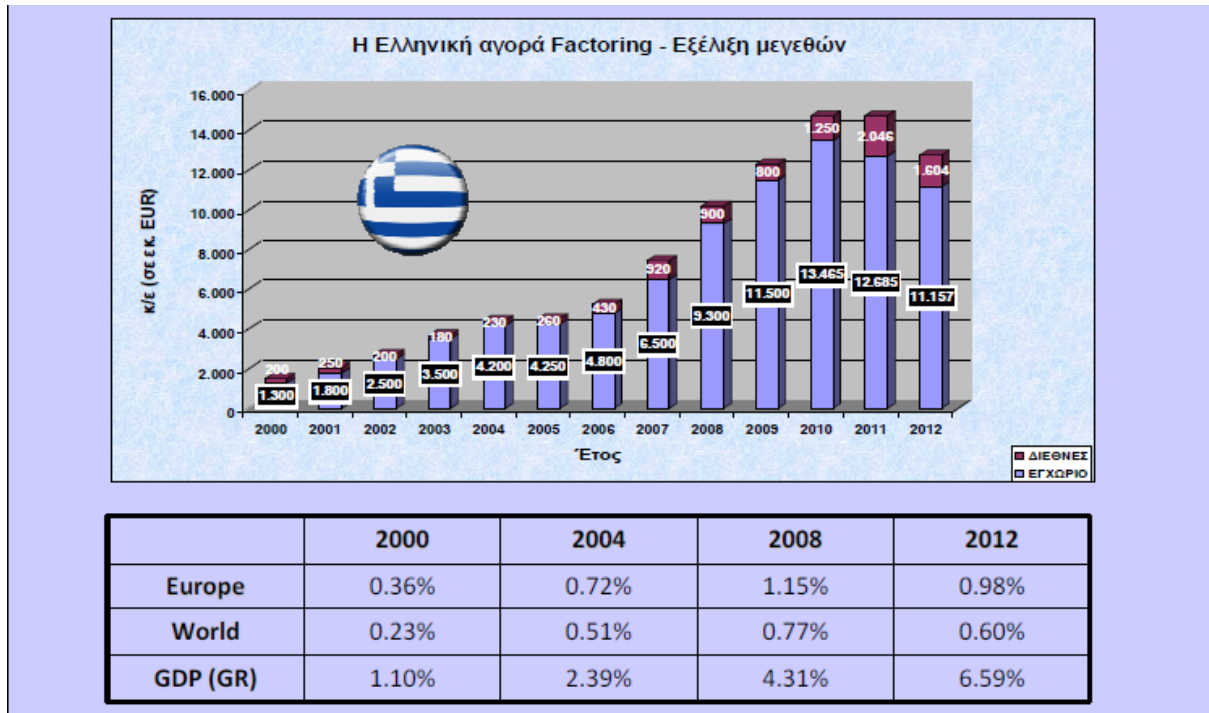
²²⁶ Γιαννόπουλος Κ. και Γ., Νέοι Χρηματοπιστωτικοί Θεσμοί και η φορολογική αντιμετώπισή τους, Λογιστής, 1996, σελ. 237

²²⁷ εφαρμόζεται αναλόγως λοιπόν το Ν.Δ. 3323/1955 ή το Ν.Δ. 3843/1958 ή ο ν. 2238/1994

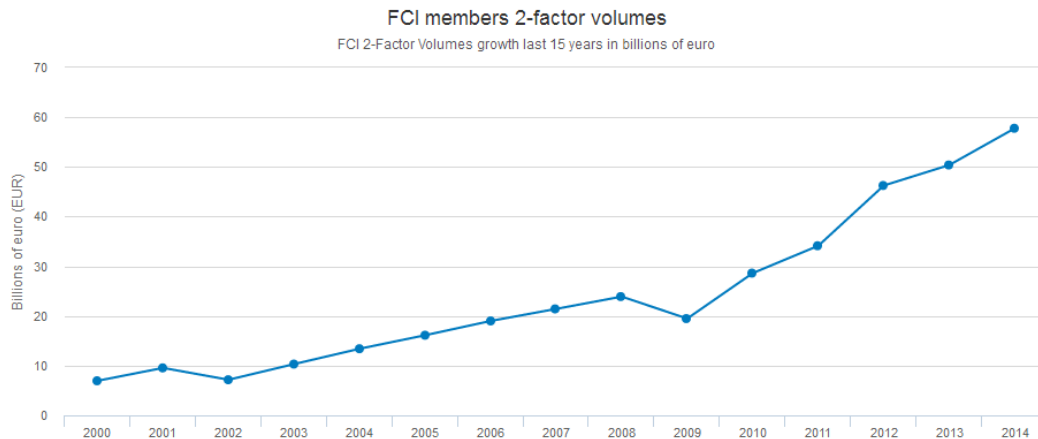
²²⁸ Γιαννόπουλος Κ. και Γ., Νέοι Χρηματοπιστωτικοί Θεσμοί και η φορολογική αντιμετώπισή τους, Λογιστής, 1996, σελ. 237 και Απ. Γεωργιάδης, Νέες μορφές συμβάσεων, 2015, σελ. 186

VI. Στατιστικά Στοιχεία

1. Η ελληνική αγορά factoring²²⁹

2. Πορεία χρηματοδότησης μέσω factoring σε Ευρώ από τις εταιρείες factoring (Μέλη της ένωσης INTERNATIONAL CHAIN FACTORS)²³⁰

²²⁹ www.hellenicfactors.gr

²³⁰ www.fci.nl

ΣΤ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

⇒ Εν κατακλείδι, είναι αναπόφευκτο να παραβλέψει κανείς τη μέγιστη σημασία των νέων αυτών μορφών συμβάσεων στις σύγχρονες αγορές. Γαλουχημένες από το αγγλοσαξονικό δίκαιο, τυποποιήθηκαν μέσα σε ένα σύντομο φάσμα χρόνου από τις συναλλαγές, πράγμα που τις καθιστά ουσιαστικά δημιουργήματα της πράξης. Οι νέες αυτές μορφές συμβάσεων αποτελούν έναν συγκερασμό της νομικής κουλτούρας του ηπειρωτικού δικαίου και του αμερικανικού τρόπου σκέψης στις συναλλαγές, με αποτέλεσμα να είναι πλέον κωδικοποιημένες μεν, αλλά με δεσπόζουσα αρχή αυτή της ελευθερίας των συμβάσεων (pacta sunt servanda). Με έντονο το χρηματοδοτικό στοιχείο, τον μικτό χαρακτήρα και την τριγωνική σχέση που δημιουργούν, αλλά και το φορολογικό ενδιαφέρον που τις συνοδεύει, οι συμβάσεις leasing και factoring, έχουν κατοχυρώσει τη θέση τους τις τελευταίες δεκαετίες στις χρηματοπιστωτικές αγορές, ως μορφές έμμεσης χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και εκτιμούνται ως άρτιοι προτιμητέοι χρηματοδοτικοί μηχανισμοί.

⇒ Αναφορικά με το leasing, παρατηρούμε ότι από ένα προϊόν χρηματοδότησης δημιουργήθηκε ένας ολόκληρος κλάδος, ένα χρήσιμο εργαλείο για τον επιχειρησιακό κόσμο που ολοένα και δημοφιλέστερο. Το ελληνικό leasing μπορούμε πλέον στις μέρες μας να το χαρακτηρίσουμε ως ώριμο. Δεν είναι αμελητέα η εφαρμογή του και στον δημόσιο τομέα, καθώς οι δήμοι για τροχοφόρα οχήματα, τα κρατικά νοσοκομεία για ιατρικούς εξοπλισμούς, οι ΔΕΚΟ, ο ΟΣΕ, έχουν αξιοποιήσει τα προτερήματα της σύμβασης αυτής, ενώ η αξιοποίηση των ακινήτων του δημοσίου τομέα αποτελεί επίσης πιθανό αντικείμενο της σύμβασης leasing.

Η αύξηση αυτής της χρηματοδοτικής δραστηριότητας έχει ξεπεράσει τα εθνικά σύνορα, πράγμα που καταδεικνύεται από τη σύσταση το 1972 του Leaseurope, της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εταιρειών Leasing, καθώς και από την ύπαρξη πολλών πολυεθνικών εταιρειών leasing.

Βέβαια, δεν παρέχεται, ακόμα έστω, η δυνατότητα σε ιδιώτες να καταστούν συμβαλλόμενοι σε μία τέτοια μορφή σύμβασης. Οι ιδιώτες αποτελούν για το leasing μια νέα και δυναμική αγορά, που αν απελευθερωθεί ίσως του προσδώσει μια περαιτέρω δυναμική.

Η σημαντικότερη παρατήρηση σχετικά με τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι το σημαντικό προβάδισμα των πλεονεκτημάτων που της συνοδεύουν έναντι των μειονεκτημάτων της. Η υψηλή κερδοφορία ή έστω η προοπτική αυτής, χωρίς την μείωση των φορολογητέων κερδών, αποτελεί βασικό λόγο επιλογής του leasing από μια επιχείρηση ως τρόπο πιστοδότησης.

Στη χώρα μας, έχει αναπτυχθεί περισσότερο σε μεγάλες παρά σε μικρές επιχειρήσεις, ενώ για τις νεοσύστατες συμβουλευτικά είναι μια διστακτική επιλογή, καθώς επιβαρύνει περαιτέρω τις ήδη βεβαρημένες πρώτες χρήσεις μιας επιχείρησης, εκτός βέβαια αν οι προοπτικές ανάπτυξης είναι άριστες, όπως για παράδειγμα αν μια επιχείρηση είναι franchisee γνωστών αλυσίδων μαζικής εστίασης ή αν έχουμε να κάνουμε με θυγατρική ενός ομίλου εταιρειών που αναλαμβάνει εργασίες της μητρικής.

Η οικονομική κρίση έχει προκαλέσει ένα μειωμένο ενδιαφέρον για αγοραπωλησίες, κατασκευές, μεταφορές, ενώ πλέον οι κλασικός τραπεζικός δανεισμός συνοδεύεται με αυστηρές προϋποθέσεις. Σε αυτό το οικονομικό μωσαϊκό, το leasing μπορεί να αναδείξει τα πλεονεκτήματά του και να επιβιώσει παρά τις αντίξοες συνθήκες ύφεσης της αγοράς.

⇒ Η άλλη σύμβαση που εξετάσαμε, το factoring, δεν στερείται αντίστοιχης εξέχουσας σημασίας με το leasing. Η βελτίωση των χρηματοοικονομικών της επιχείρησης, η μείωση του λειτουργικού κόστους της, η αύξηση της ρευστότητας, η πυροδότηση της ανταγωνιστικότητάς της στο δίκτυο εμπορίας και πληροφόρησης, αλλά και η ωφέλεια για το εξωτερικό εμπόριο, είναι μόνο λίγα από τα πλεονεκτήματά του factoring, των οποίων ο κατάλογος είναι σίγουρα μακρύς. Το γεγονός, μάλιστα, ότι προσφέρει ένα ευρύτερο σύνολο υπηρεσιών πέρα από τη χρηματοδότηση, το αναδεικνύει σε ένα σημαντικό χρηματοοικονομικό εργαλείο.

Στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης, οι δυσχέρειες είσπραξης και η καθυστέρηση πληρωμών είναι συχνά φαινόμενα, άρα για την διαχείριση και τον έλεγχο τέτοιων πιστωτικών κινδύνων, το factoring φαντάζει και είναι πολύτιμο. Στατιστικώς, τα τελευταία χρόνια ο εν λόγω κλάδος παρουσίασε ανάπτυξη τόσο εγχώρια όσο και παγκόσμια. Ακόμα και σε περιόδους

κορύφωσης της κρίσης (2012-2013), υπήρξε μια ήπια ανάπτυξη. Είναι εξόφθαλμο, λοιπόν, ότι το factoring αντιστάθηκε στην παγκόσμια ύφεση σε σχέση κυρίως με άλλα χρηματοπιστωτικά προϊόντα.

Τα περιθώρια ανάπτυξης είναι ακόμα ευέλικτα, με σημαντικό ρόλο να διαδραματίζουν οι διεθνείς ενώσεις factoring. Μάλιστα, οι Factors Chain International, το International Factors Group, η EU Federation, αλλά και οι τοπικές ενώσεις, λειτουργούν ως μηχανισμοί προώθησης του θεσμού.

Ωστόσο ακόμα και στις πιο ώριμες αγορές, είναι δυνατόν να υπάρχουν προκαταλήψεις και εμπόδια στην υιοθέτηση του factoring, λόγω κυρίως εσφαλμένης αντίληψης ότι αποτελεί δανεισμό εκτάκτου ανάγκης και ότι είναι απόδειξη μιας ανεπανόρθωτης οικονομικής αιμορραγίας της επιχείρησης. Η πληροφοριακή υποδομή πρέπει να πριμοδοτηθεί ώστε να αποσαφηνιστούν κάθε στερεότυπα γύρω από τη μέθοδο του factoring. Οι τραπεζικοί οργανισμοί το προωθούν ως ασφαλές υποκατάστατο χρηματοδότησης, ενώ οι νομοθετικές και φορολογικές ιδιαιτερότητες του δεν αφήνουν αμφιβολίες για την ωφέλεια του θεσμού.

Στατιστικά, τρεις παρατηρήσεις είναι αξιοσημείωτες: Πρώτον, σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις το factoring φαίνεται να έχει μεγαλύτερη απήχηση, ενώ οι ανώνυμες εταιρείες είναι επίσης σημαντικοί οπαδοί του. Δεύτερον, όσο μικρότερη είναι η διαθεσιμότητα τραπεζικών πιστώσεων τόσο μεγαλύτερη είναι η χρήση του factoring και όσο μεγαλύτερη χρηματοοικονομική δυσκολία αντιμετωπίζει μια επιχείρηση τόσο περισσότερο αναζητεί τη λύση του factoring. Τρίτον, ο κλάδος του χονδρεμπορίου και της μεταποίησης φαίνεται να είναι ο δημοφιλέστερος στην κατάρτιση συμβάσεων factoring.

Ζ. ΠΗΓΕΣ

I. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βάθης Βασίλειος, Η σύμβαση factoring, Εκδόσεις Π. Σάκκουλα, Αθήνα 1996
- Γεωργιάδης Απόστολος, Νέες Μορφές Συμβάσεων, 6^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2015
- Γεωργιάδης Απόστολος, Γενικό Ενοχικό, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1999
- Γεωργιάδης, Σύμφωνον Προαιρέσεως και Δικαίωμα Προαιρέσεως, Αθήνα 1970
- Σύγχρονα προβλήματα και θέσεις της νομολογίας στις νέες μορφές συμβάσεων, Νομική Βιβλιοθήκη 2010
- Καλαβρός Γρ., Το δικαίωμα εγκατάστασης κατά τη Συνθήκη της Ε.Ο.Κ., Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1983
- Καραγιαννόπουλος, Το Factoring: από τη θεωρία στην πράξη, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2015
- Μάζης Κ. Παν., Η χρηματοδοτική μίσθωση, 2010, Δίκαιο & Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, 2010
- Παπαρσενίου Παρασκευή, Η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης, Αφοί Π. Σάκκουλα, 1994
- Νικ. Ρόκας, Στοιχεία Τραπεζικού Δικαίου, Σάκκουλας Αντ. Ν., 2002
- Σταθόπουλος Π. Μιχ., Επιτομή Γενικού Ενοχικού Δικαίου, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλας, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2004
- Σταθόπουλος-Χιωτέλλης-Αυγουστιανάκης, Κοινοτικό Αστικό Δίκαιο, Σάκκουλας Αντ. Ν., Αθήνα 1995

- Χατζηπαύλου Παύλος – Γοντίκα Βαλεντίνη, Θεωρία και πρακτική της χρηματοδοτικής μίσθωσης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1982
- Ψυχομάνης Δ. Σπύρος, Το Factoring, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1996
- Ψυχομάνης Δ. Σπύρος, Τραπεζικό Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2010
- Grant Thornton, Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (I.F.R.S.): Αναλυτική παρουσίαση, 2004

II. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας (ΔΦΝ), 1999, Ανδ. Τσουρουφλή, Προβλήματα των διεθνών συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης, σελ. 648 επ.
- Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας 1999/648, Ανδρέα Τσουρουφλή, Προβλήματα των διεθνών συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης.
- Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας (ΔΦΝ), Παναγώτα, 2011, 1139
- Δελτίο ΑΕ και ΕΠΕ 2003
- Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών (ΔΕΕ)
- ΔικΑΕ ΙΙ, Τσιμπανούλης, σελ. 465 επ
- Ελληνική Δικαιοσύνη (ΕλλΔνη)
- Επιθεώρηση Τραπεζικού Αξιογραφικού και Χρηματιστηριακού Δικαίου (ΕΤραΑξΧρΔ)
- Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου (Επισκ. ΕΔ), Παμπούκης, 1, σελ. 465
- "Η Καθημερινή", 13.3.2002, ειδικό ένθετο για το leasing, σελ. 8 επ
- ΛΟΓΙΣΤΗΣ, 2001, 1067, Ι. Φωτόπουλου, Γ. Φωτόπουλου, Υπεράκτιες εταιρείες,
- ΛΟΓΙΣΤΗΣ, 1993/ 222, Ν. Δημητρόπουλου, οικ. διευθυντού εταιρείας leasing, Χρηματοδοτική μίσθωση - Φορολογικά κίνητρα και leasing, Ζύγουρα, Γνωμοδότηση ΕισΑΠ, Δίκη 2006, 466

- ΛΟΓΙΣΤΗΣ, 1996, Γιαννόπουλος Κ. και Γ., Νέοι Χρηματοπιστωτικοί Θεσμοί και η φορολογική αντιμετώπισή τους, σελ. 237
- Νομικό Βήμα (NoB)
- Νομικό Βήμα (NoB), Παμπούκης, 46, σελ. 920 επ
- Νομικό Βήμα (NoB), Τσιμπανούλης, 38, σελ. 425
- Πειραϊκή Νομολογία (ΠειρΝομ) 1999/9, Γεράσιμου Γεωργάτου, Οι νέες μορφές συμβάσεων στις σύγχρονες οικονομικές συναλλαγές. Η αποθέωση του καπιταλιστικού συστήματος στο χώρο του Ενοχικού Δικαίου.

III. ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ - ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- Γνωμοδότηση του Ομότιμου Καθηγητή Αστικού Δικαίου των Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης Νικολάου Σ. Παπαντωνίου
- 194/16/1986 Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους
- Εθνικό Συμβούλιο Λογιστικής (Ε.ΣΥ.Λ), αριθμός γνωμοδότησης 1804/1992

IV. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- NOMOS
- ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
- www.aglc.gr
- www.fci.nl
- www.hellenicfactors.gr
- www.bankofgreece.gr
- www.eib.gov
- www.taxheaven.gr
- www.portal.gsis.gr

